

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΩΝ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ ΑΥΤΟΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗΣ

Εισαγωγή

Η αυτοεξυπηρέτηση και η καθημερινή διαβίωση είναι ένας από πιο σημαντικούς τομείς της κοινωνικής συμπεριφοράς για όλους, ιδιαίτερα δε για τα άτομα με ειδικές ανάγκες. Η ανεξαρτησία στον τομέα αυτόν αποτελεί βασικό στόχο και προτεραιότητα μάθησης ανάλογα με την ηλικία και την σοβαρότητα της κατάστασής τους. Γι' αυτό στα Αναλυτικά Προγράμματα για τα παιδιά με αυτισμό αυτοί οι τομείς συνιστούν αυτόνομες θεματικές ενότητες. Η αναγκαιότητα της διδασκαλίας δεξιοτήτων αυτοεξυπηρέτησης συνδέεται με τα χαρακτηριστικά της συμπεριφοράς αλλά και το γνωστικό επίπεδο των ατόμων με αυτισμό. Η πιο μεγάλη δυσκολία είναι η αδυναμία κατανόησης της αξίας και του νοήματος δραστηριοτήτων όπως, το φαγητό, το ντύσιμο και η ασφάλεια. Ο εκπαιδευτικός καλείται να διδάξει στους μαθητές δεξιότητες που είναι απαραίτητες για την αυτοδιαχείριση και την κοινωνική τους αποδοχή.

Πολλά παιδιά με αυτισμό μπορεί να αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα στην προσωπική υγιεινή, στην τουαλέτα, στο πλύσιμο και στο ντύσιμο. Επιπλέον η συμπεριφορά τους μπορεί να επηρεάζεται από τις φοβίες για συγκεκριμένα φαγητά ή τον ακανόνιστο ρυθμό ύπνου. Ο εκπαιδευτικός πρέπει να εντοπίσει τις δυσκολίες του μαθητή και προσπαθεί να τις συμπεριλάβει στο ατομικό του πρόγραμμα ώστε το παιδί να αποκτήσει μεγαλύτερη ανεξαρτησία στην προσωπική του υγιεινή. Ο Sean Barron (στον Peeters, 1992) αναφέρει σχετικά:

«.....Ήμουν υπερευαίσθητος στην υφή του φαγητού και έπρεπε να αγγίζω τα πάντα με τα δάχτυλά μου για να δω τι αίσθηση είχαν πριν μπορέσω να τα βάλω στο στόμα μου. Πραγματικά δεν μου άρεσε καθόλου όταν το φαγητό είχε και άλλα πράγματα μέσα, όπως μακαρόνια με λαχανικά ή ψωμί με γέμιση σάντουιτς. Δεν μπορούσα ποτέ να βάλω ούτε μπουκιά στο στόμα μου. Ήξερα ότι αν έβαζα έστω και μια μπουκιά θα έκανα εμετό. Ήθελα να τρώω τα πράγματα που είχα συνηθίσει: τα άλλα ήταν απειλητικά για μένα. Όταν η μαμά προσπάθησε να με κάνει να φάω κάτι άλλο, θύμωσα πάρα πολύ μαζί της. ΗΞΕΡΑ τι ήθελα». (Σελ. 232)

Η διδασκαλία των κοινωνικών δεξιοτήτων καθώς και της φροντίδας του εαυτού θα πρέπει να έχουν την πρώτη θέση για τα περισσότερα παιδιά με αυτισμό που δεν μπορούν να αποκτήσουν αυτές τις βασικές δεξιότητες της ζωής. Επιπλέον, οι Jordan & Powell (2000) υποστηρίζουν ότι «...ενώ η ανάπτυξη μεθόδων διδασκαλίας π.χ. για τις δεξιότητες αυτοεξυπηρέτησης είναι εύκολη, το να εκπαιδεύσει κανείς ένα άτομο ώστε να είναι κοινωνικά επιδέξιο, φαίνεται αμέσως πιο δύσκολο επειδή μερικά πράγματα μαθαίνονται εξελικτικά, αλλά δεν διδάσκονται. Φαίνεται ότι μεγάλο μέρος αυτής της μάθησης στηρίζεται στην άμεση αντίληψη, διαίσθηση. Στην ομαλή ανάπτυξη, καμία από τις δεξιότητες αυτές δεν μαθαίνεται μέσω της εκπαίδευσης» (σελ. 44). Μία μητέρα παιδιού με αυτισμό, η Hilde De Clercq (στον Peeters, 1990) υπογραμμίζει την ανάγκη για ιδιαίτερο τρόπο εκπαίδευσης σε αυτόν τον τομέα:

«Ο Thomas δεν έμαθε ποτέ τίποτα αντιγράφοντας τα άλλα παιδιά: να πλένει τα χέρια του, να πλένει τα δόντια του, να βάζει και να βγάζει το παλτό του....Έπρεπε να προσπαθήσω να του τα διδάξω όλα βήμα προς βήμα, οι μιμήσεις του πάντα έχαναν τον στόχο.....» (σελ. 218).

Επιπλέον, είναι πολύ σημαντικό τα πιο ικανά παιδιά με αυτισμό να μαθαίνουν σε κάθε ευκαιρία επισκέπτονται χώρους της κοινότητας και να χρησιμοποιούν την τοπική συγκοινωνία, όπως και να αναπτύξουν βασικές δεξιότητες μαγειρικής και οικιακής οικονομίας αφού αυτές οι δεξιότητες είναι πολύ χρήσιμες στην ενήλικη ζωή. Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα που θα ακολουθήσει ο εκπαιδευτικός για την διδασκαλία των δεξιοτήτων αυτοεξυπηρέτησης και καθημερινής διαβίωσης θα πρέπει να ακολουθεί τις παρακάτω αρχές:

➤ Άμεση σύνδεση των γνώσεων με την καθημερινή πραγματικότητα και τις εμπειρίες των μαθητών της τάξης.

➤ Δόμηση των δραστηριοτήτων ώστε ο μαθητής να γνωρίζει το χώρο και τις δραστηριότητες που πραγματοποιούνται σε αυτόν.

➤ Οπτικοποίηση του υλικού και των βημάτων για την εκτέλεση της δραστηριότητας.

Είναι εξίσου σημαντικό ο εκπαιδευτικός να διδάξει στους μαθητές στρατηγικές επίλυσης προβλημάτων. Η άσκηση στην επίλυση προβλημάτων ανάλογα με το επίπεδο ικανοτήτων των μαθητών πραγματοποιείται μέσα από κάθε γνωστικό αντικείμενο. Η αυτοεξυπηρέτηση είναι ένα γνωστικό αντικείμενο το οποίο παρέχει στους μαθητές πολλές ευκαιρίες για την εφαρμογή αυτών των στρατηγικών. Οι στρατηγικές που βοηθούν στην ανάπτυξη αυτών των δεξιοτήτων είναι οι ακόλουθες (Maddock, 1997):

➤ **Τέχνασμα παρακώλυσης ενεργειών (sabotage):** Ο εκπαιδευτικός δημιουργεί κατάλληλες συνθήκες ή τροποποιεί το υλικό ώστε ο μαθητής να υποχρεωθεί να αναζητήσει άλλες λύσεις. Για παράδειγμα, ο μαθητής πηγαίνοντας να στρώσει το τραπέζι διαπιστώνει πως δεν υπάρχουν μαχαιροπίρουνα στο συγκεκριμένο χώρο (θεματική ενότητα: στρώσιμο τραπεζιού, σερβίρισμα, καθάρισμα τραπεζιού και τακτοποίηση σκευών).

➤ **Εσκεμμένο λάθος (error):** Ο εκπαιδευτικός θέλοντας να αναγκάσει τον μαθητή να ζητήσει τη βοήθεια του, κάνει εσκεμμένα λάθος, δίνοντας στο μαθητή αντικείμενα που δεν έχουν σχέση με τη δραστηριότητα. Για παράδειγμα, ο μαθητής ετοιμάζεται να φύγει από το σχολείο και πάει να φορέσει το μπουφάν του. Όταν φτάνει μπροστά στην κρεμάστρα διαπιστώνει πως αντί για το δικό του μπουφάν υπάρχει ένα άλλο πολύ μικρότερο σε μέγεθος (θεματική ενότητα: ένδυση).

➤ **Παράλειψη (omission):** Ο εκπαιδευτικός παραλείπει αντικείμενα από μια δραστηριότητα που είναι οικεία στο μαθητή. Για παράδειγμα, ο εκπαιδευτικός σκόπιμα παραλείπει να δώσει στο μαθητή το εισιτήριο, όταν αυτός μπαίνει μέσα στο αστικό και ετοιμάζεται να ακυρώσει το εισιτήριό του (θεματική ενότητα: χρήση δημοσίων μέσων μαζικής μεταφοράς).

➤ **Επιλογή (choice):** Ο εκπαιδευτικός δίνει εναλλακτικές λύσεις στον μαθητή και τον παροτρύνει να επιλέξει. Για παράδειγμα, ο εκπαιδευτικός παροτρύνει τον μαθητή να επιλέξει από ένα πίνακα επιλογών το κατάστημα από το οποίο πρέπει να αγοράσει ψωμί για το μεσημεριανό γεύμα (θεματική ενότητα: δεξιότητες αγοράς προϊόντων). Αρχικά οι επιλογές είναι περιορισμένες για να μην προκληθεί σύγχυση και άγχος στον μαθητή.

Είναι προφανές ότι οι θεμελιώδεις περιοχές της επικοινωνίας και της κοινωνικότητας διαχέονται στην διδασκαλία της αυτοεξυπηρέτησης και δεν αναφέρονται ξεχωριστά ως προτεινόμενες διαθεματικές δραστηριότητες. Η διάρθρωση του Α.Π.Σ. για παιδιά με αυτισμό στον τομέα της αυτοεξυπηρέτησης - καθημερινής διαβίωσης περιλαμβάνει τρεις άξονες που αφορούν:

➤ Στην απόκτηση δεξιοτήτων που οδηγούν στην αυτονομία (φαγητό, μαγείρεμα, πλύσιμο, ντύσιμο, τουαλέτα, προσωπική υγιεινή)

➤ Στην επαφή με κοινωνικές παροχές και δημόσιες υπηρεσίες, εμπορικά καταστήματα και μέσα μαζικής μεταφοράς

➤ Στην ανάπτυξη κοινωνικών και ψυχαγωγικών ενδιαφερόντων. Διδάσκοντας στα παιδιά με αυτισμό αυτές τις δεξιότητες και προσφέροντας τέτοιες εμπειρίες θα τα βοηθήσουμε να αποκτήσουν αυτοεκτίμηση και να αναγνωρίσουν πως έχουν τη δική τους αξία ως μέλη της τάξης, του σχολείου και της κοινότητας.

Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Ενδεικτικές δραστηριότητες ¹
<p>Δεξιότητες Αυτοεξυπηρέτησης</p> <p>Ποτό</p> <p>Διατροφή-Φαγητό</p> <p>Ένδυση</p> <p>Τουαλέτα</p> <p>Προσωπική υγιεινή</p>	<p>Στον μαθητή πρέπει να δίνονται μαθησιακές ευκαιρίες ώστε:</p> <p>1. Να πίνει υγρά από μπουκάλι.</p> <p>2. Να πίνει, να ρουφά με καλαμάκι.</p> <p>3. Να πίνει από ποτήρι με βοήθεια.</p> <p>4. Να πίνει από ποτήρι που κρατά μόνος του.</p> <p>5.. Να πίνει χωρίς να ρίχνει το ρόφημα πάνω του.</p> <p>6. Να πίνει από την βρύση.</p> <p>7. Να καταπίνει τροφή</p>	<p>2.1. Ο μαθητής προσπαθεί να πιει χυμό με καλαμάκι που είναι κομμένο σύρριζα με το κουτί. Ο εκπαιδευτικός τον βοηθά πιέζοντας το κουτί με τον χυμό. Στη συνέχεια κόβει το καλαμάκι λίγο παραπάνω και επαναλαμβάνει την ίδια διαδικασία με τον μαθητή, ελαττώνοντας την βοήθεια. Η προσπάθεια συνεχίζεται μέχρι να καταφέρει ο μαθητής να πίνει ανεξάρτητα με καλαμάκι.</p> <p>3.1- 4.1. Ο εκπαιδευτικός βοηθά τον μαθητή να πιει από ποτήρι που κρατάει ο ίδιος. Ελαττώνει σταδιακά την βοήθεια και αφήνει τον μαθητή να κρατήσει με τα δυο χέρια το ποτήρι για να πιει και στη συνέχεια με το ένα χέρι.</p> <p>6.1. Ο εκπαιδευτικός αρχικά δείχνει στον μαθητή τον τρόπο που πίνουν νερό από την βρύση και του ζητά να τον μιμηθεί. 6.2. Ο μαθητής με φυσική καθοδήγηση ή οπτικές οδηγίες προσπαθεί να πιει νερό χρησιμοποιώντας την χούφτα του εκπαιδευτικού. 6.3. Επαναλαμβάνει την δραστηριότητα χρησιμοποιώντας την δική του χούφτα.</p>

	<p>σε ρευστή μορφή, όπως κρέμα ή πουρέ.</p> <p>8. Να τρώει ημιστέρες τροφές (όπως, πατάτα πατημένη με πιρούνι).</p> <p>9. Να τρώει στερεές τροφές.</p> <p>10. Να τρώει με τα δάχτυλα.</p> <p>11. Να χρησιμοποιεί κουτάλι.</p> <p>12. Να χρησιμοποιεί πιρούνι.</p> <p>13. Να χρησιμοποιεί μαχαίρι για να αλείψει.</p> <p>14. Να χρησιμοποιεί μαχαίρι για να κόψει.</p>	<p>10.1. Ο εκπαιδευτικός ενθαρρύνει τον μαθητή να μεταφέρει με τα τρία δάχτυλα βόλους ή όσπρια από το ένα μπολ στο άλλο.</p> <p>11.1. Ο μαθητής μεταφέρει όσπρια με το κουτάλι από το ένα μπολ στο άλλο. 11.2. Προσποιείται πως τρώει με το κουτάλι χωρίς φαγητό (παντομίμα). 11.3. Ταΐζει την κούκλα (συμβολικό παιχνίδι). 11.4. Ο εκπαιδευτικός βοηθά τον μαθητή να φέρει το κουτάλι του στο στόμα.</p> <p>12.1. Ο εκπαιδευτικός την ώρα του φαγητού τοποθετεί μπροστά στο μαθητή ένα πιάτο με το αγαπημένο του έδεσμα. Όταν ο μαθητής προσπαθήσει να πάρει το φαγητό με τα χέρια, ο εκπαιδευτικός τον σταματά και τον καθοδηγεί να πάρει το πιρούνι. Το σημείο της λαβής, ο εκπαιδευτικός, το έχει τυλίξει με αυτοκόλλητη κόκκινη ταινία (οπτική νύξη).</p> <p>13.1. Ο μαθητής με φυσική καθοδήγηση και παρότρυνση από τον εκπαιδευτικό μέσα στην τάξη, αλείφει ρευστή κόλλα με πλαστικό μαχαίρι σε μεγάλη επιφάνεια (Εικαστικά). 13.2. Μιμείται τον εκπαιδευτικό και αλείφει βούτυρο πάνω στο ψωμί του. 13.3. Ακολουθεί οπτικές οδηγίες και αλείφει βούτυρο στο ψωμί του ανεξάρτητα.</p> <p>14.1. Ο μαθητής ενθαρρύνεται από τον εκπαιδευτικό μέσα στην τάξη να κόψει πλαστελίνη με πλαστικό μαχαίρι (Εικαστικά). 14.2. Δοκιμάζει να κόψει με φυσική καθοδήγηση, μίμηση ή οπτικές οδηγίες μαλακά φαγητά με το μαχαίρι όπως: μπανάνα, πατάτα, τυρί, κρέας, κοτόπουλο</p>
--	---	---

	<p>15. Να επιλέγει το σωστό μαχαιροπύρινο ανάλογα με την τροφή.</p> <p>16. Να διακρίνει τις ουσίες που τρώγονται απ' αυτές που δεν τρώγονται.</p> <p>17. Να βγάζει το φαγητό του από την τσάντα του.</p> <p>18. Να ανοίγει το ταπεράκι του ή την σακούλα με το φαγητό του.</p>	<p>ή να καθαρίσει μήλο. 14.3. Με τον τρόπο που αναφέρθηκε παραπάνω δοκιμάζει να κόψει κοτόπουλο, κρέας ή να καθαρίσει μήλο.</p> <p>15.1. Δίπλα στο μπολ με την κρέμα ο εκπαιδευτικός τοποθετεί ένα κουτάλι και ένα πιρούνι και παροτρύνει τον μαθητή να φάει. Ο μαθητής δοκιμάζει τυχαία με το πιρούνι χωρίς να τα καταφέρει και στη συνέχεια τρώει με το κουτάλι. Επαναλαμβάνει την δραστηριότητα μέχρις ότου ο μαθητής να επιλέγει συνειδητά το κουτάλι. 15.2. Με ανάλογες δραστηριότητες, μπορεί να μάθει να επιλέγει πιρούνι για να φάει σαλάτα, κουτάλι για να φάει σουπτα, μαχαίρι για να αλείψει φέτα με βούτυρο ή μαρμελάδα.</p> <p>16.1. Ο εκπαιδευτικός τοποθετεί πάνω στο τραπέζι δύο μπολάκια: στο ένα έχει τοποθετήσει μια βρώσιμη τροφή (φουντούκια) και στο άλλο μια μη βρώσιμη τροφή (ένα πλαστικό κύβο) και παρακινεί τον μαθητή να φάει ένα από τα δύο. Αν ο μαθητής διαλέξει τον κύβο, ο εκπαιδευτικός συγκρατεί το χέρι του και του λέει «όχι, δεν τρώγεται». Στη συνέχεια μετακινεί το χέρι του στο φουντούκι και λέει «τρώγεται». Ο εκπαιδευτικός αντικαθιστά τα υλικά με άλλα και επαναλαμβάνει την δραστηριότητα. Προσπαθεί να χρησιμοποιήσει όσο το δυνατόν περισσότερα φαγώσιμα και διάφορα αντικείμενα του σπιτιού όπως: σαπούνη, μολύβια. Επιβραβεύει τον μαθητή κάθε φορά που επιλέγει το σωστό και απορρίπτει αυτό που δεν τρώγεται. 16.2. Η ίδια δραστηριότητα μπορεί να επαναληφθεί με φωτογραφίες ή εικόνες αντίστοιχων προϊόντων.</p>
--	--	---

	<p>19. Να τρώει με κανονικό ρυθμό (ούτε πολύ αργά, ούτε πολύ γρήγορα).</p> <p>20. Να τρώει με σχετικά αποδεκτό τρόπο (χωρίς να λερώνει κάτω ή να λερώνεται).</p> <p>21. Να ζητάει φαγητό από τους άλλους με αποδεκτό τρόπο.</p> <p>22. Να τρώει από τα συμπληρωματικά φαγητά που υπάρχουν στο τραπέζι.</p> <p>23. Να χρησιμοποιεί χαρτοπετσέτα.</p> <p>24. Να παραμένει καθισμένος στην θέση του μέχρι να τελειώσει το φαγητό.</p>	<p>19.1. Ο εκπαιδευτικός παρακινεί τον μαθητή να μιμηθεί την κίνηση που κάνει ο ίδιος για να μασήσει την τροφή του. 19.2. Τον προτρέπει να ανοίξει το στόμα του για να δει ότι τελείωσε η τροφή και του λέει: «πρώτα καταπίνω, μετά παίρνω φαγητό ξανά». Επαναλαμβάνει πολλές φορές.</p> <p>20.1. Ο μαθητής ενθαρρύνεται από τον εκπαιδευτικό να μεταφέρει άμμο με το κουτάλι, από την αμμοδόχο σε ένα κουβαδάκι χωρίς να ρίχνει κάτω.</p> <p>21.1. Ο μαθητής κοιτάζει τον εκπαιδευτικό και του δείχνει το φαγητό που θέλει ή λέει το όνομα του συμμαθητή του και συγχρόνως δείχνει το φαγητό του. 21.2. Ο μαθητής χρησιμοποιεί κάρτες με φωτογραφίες, εικόνες, σύμβολα ή λέξεις από πίνακα επιλογών για να ζητήσει το φαγητό που θέλει. Ο εκπαιδευτικός ικανοποιεί την επιθυμία του, αλλά του δίνει πάντα μικρές ποσότητες για να τον αναγκάσει να ξαναζητήσει. Η δραστηριότητα επαναλαμβάνεται πολλές φορές.</p> <p>22.1. Ο εκπαιδευτικός σερβίρει για τον ίδιο και για τον μαθητή σε ένα δίσκο με διαφορετικές θέσεις για κάθε είδος φαγητού. Τρώει από όλα όσα έχει μπροστά του, όπως: κυρίως φαγητό, σαλάτα τυρί και ψωμί και ζητά από τον μαθητή να κάνει το ίδιο από τον δικό του δίσκο (μίμηση). Επαναλαμβάνει την ίδια διαδικασία κάθε μέρα την ώρα του φαγητού έως ότου ο μαθητής μάθει να τρώει από όλα μόνος του, χωρίς να έχει μπροστά του τον βοηθητικό δίσκο.</p> <p>24.1. Ο μαθητής απομακρύνεται χωρίς λόγο από το τραπέζι την ώρα του φαγητού. Ο εκπαιδευτικός τον επαναφέρει στο τραπέζι, του δείχνει ένα οπτικό σήμα (φωτογραφία ή σύμβολο) και του λέει: «κάθομαι και τρώω». Επαναφέρει με τον</p>
--	--	---

	<p>25. Να συνεργάζεται όταν τον βοηθούν να ξεντυθεί.</p> <p>26. Να βγάζει μόνος του σκούφο ή καπέλο, κασκόλ, γάντια.</p> <p>27. Να βγάζει παπούτσια.</p> <p>28. Να βγάζει κάλτσες.</p> <p>29. Να βγάζει ρούχα που είναι χαλαρά πάνω στο σώμα του, π.χ. μπλούζα μπουφάν, παντελόνι με λάστιχο.</p> <p>30. Να ξεκουμπώνει ρούχα όπως, μπουφάν, παντελόνι που έχουν:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ βέλκρο ■ σούστες ■ φερμουάρ ■ κουμπιά. <p>31. Να λύνει κορδόνια.</p> <p>32. Να διπλώνει ρούχα.</p>	<p>ίδιο τρόπο τον μαθητή κάθε φορά που σηκώνεται από το τραπέζι.</p> <p>30.1. Ο μαθητής ξεκουμπώνει αρχικά με βοήθεια και στην συνέχεια μόνος του βέλκρο, από ένα τσαντάκι διάφανο, μέσα στο οποίο έχει τοποθετήσει ο εκπαιδευτικός ένα αγαπημένο του αντικείμενο.</p> <p>30.2. Ξεκουμπώνει κάρτες ή αντικείμενα που είναι στο πρόγραμμά του ή στο σύστημα εργασίας του με βέλκρο.</p> <p>30.3. Ξεκουμπώνει τα παπούτσια του ή το μπουφάν του.</p> <p>30.4. Ο εκπαιδευτικός τοποθετεί στο τραπέζι μια κατασκευή με κούμπωμα. Στην αρχή βοηθά τον μαθητή να περάσει το κουμπί μέσα από την τρύπα και σιγά - σιγά ελαττώνει την βοήθεια. Τον επιβραβεύει κάθε φορά που το πετυχαίνει. Επαναλαμβάνει την δραστηριότητα με περισσότερα κουμπιά και μικρότερα σε μέγεθος.</p> <p>30.5. Ξεκουμπώνει κουμπιά σε ζακέτα, αρχίζοντας πάντα από πάνω.</p> <p>30.6. Η ίδια διαδικασία ακολουθείται για να μάθει να ξεκουμπώνει και φόρμες.</p> <p>32.1. Ο μαθητής με φυσική καθοδήγηση και μίμηση παροτρύνεται από τον εκπαιδευτικό να διπλώνει χαρτιά μέσα</p>
--	---	--

	<p>33. Να τακτοποιεί τα ρούχα που βγάζει.</p> <p>34. Να κρεμάει τα ρούχα σε κρεμάστρα.</p> <p>35. Να συνεργάζεται όταν κάποιος ενήλικας τον ντύνει.</p> <p>36. Να βάζει ρούχα που είναι χαλαρά πάνω στο σώμα του, όπως: μπουφάν, μπλούζα, πουκάμισο, παντελόνι.</p> <p>37. Να βάζει το παντελόνι του.</p> <p>38. Να βάζει τις κάλτσες του.</p> <p>39. Να βάζει τα παπούτσια του.</p> <p>40. Να βάζει ρούχα που είναι χαλαρά πάνω στο σώμα του, π.χ. μπουφάν, μπλούζα πουκάμισο.</p> <p>41. Να κουμπώνει ρούχα με:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ βέλκρο ■ σουστές ■ φερμουάρ ■ κουμπιά <p>42. Να βρίσκει τα</p>	<p>στην τάξη για να κάνει χαρτοδιπλωτική (Εικαστικά).</p> <p>32.2. Επαναλαμβάνει την ίδια δραστηριότητα στην κουζίνα (διπλώνει πετσέτες) ακολουθώντας οπτικές οδηγίες (Εικαστικά).</p> <p>33.1. Ο μαθητής τακτοποιεί τα ρούχα που βγάζει στους ανάλογους αποθηκευτικούς χώρους στους οποίους υπάρχουν οι αντίστοιχες οπτικές νύξεις, όπως: στο συρτάρι που μπαίνουν οι μπλούζες υπάρχει η φωτογραφία μιας μπλούζας, στο συρτάρι για τις κάλτσες η αντίστοιχη φωτογραφία (Μαθηματικά).</p> <p>Όλες οι δραστηριότητες που προτείνονται για τους στόχους 34 – 42 πραγματοποιούνται με φυσική καθοδήγηση και οπτικές οδηγίες που μπορεί να είναι με φωτογραφίες, εικόνες, σύμβολα ή λέξεις.</p>
--	---	---

	<p>ρούχα του και να τα βάζει με την σωστή σειρά.</p> <p>43. Να δένει κορδόνια.</p> <p>44. Να επιλέγει τα ρούχα του ανάλογα με τον καιρό ή την περίπτωση.</p> <p>45. Να συνδυάζει τα ρούχα που φορά ανάλογα με τα χρώματα.</p> <p>46. Να πηγαίνει στην τουαλέτα: <ul style="list-style-type: none"> ■ με υπενθύμιση ■ μόνος του </p>	<p>43.1. Ο εκπαιδευτικός καθοδηγεί τον μαθητή να μάθει να δένει κορδόνια σε μια κατασκευή (τελάρο με ύφασμα και δεσίματα). Στην αρχή τον βοηθά και τον επιβραβεύει κάθε φορά που πετυχαίνει να τα δένει σε κάποιο βαθμό.</p> <p>43.2. Στη συνέχεια χρησιμοποιεί ένα παπούτσι – παιχνίδι και όταν τα καταφέρνει καλά δένει και τα κορδόνια από τα παπούτσια του.</p> <p>44.1. Ο εκπαιδευτικός παρουσιάζει στον μαθητή δύο ζωγραφισμένες γυμνές φιγούρες πάνω στο τραπέζι και εικόνες ρούχων. Ζητά από τον μαθητή να ντύσει – ετοιμάσει το ένα αγόρι για να πάει στην θάλασσα και το άλλο να πάει στο σχολείο ντύνοντάς τα με τα αντίστοιχα ρούχα (Μελέτη περιβάλλοντος, Μαθηματικά).</p> <p>44.2. Κατόπιν ο μαθητής δοκιμάζει να ντυθεί μόνος του.</p> <p>45.1. Ο εκπαιδευτικός παρουσιάζει στον μαθητή 4 κάρτες με χρώματα και του ζητά να ενώσει αυτές που νομίζει πως ταιριάζουν μεταξύ τους. Δέχεται και επιβραβεύει τα ζευγάρια π.χ. άσπρο – μπλε, άσπρο – μαύρο. Όταν ο μαθητής μάθει το συνδυασμό εισάγει στη δραστηριότητα και άλλους συνδυασμούς χρωμάτων όπως, μοβ – κίτρινο ή μπλε – γαλάζιο. Με τον τρόπο αυτόν ο μαθητής μαθαίνει όλους τους σωστούς συνδυασμούς.</p> <p>45.2. Ο εκπαιδευτικός παρουσιάζει εικόνες ρούχων σε όλα τα παραπάνω χρώματα και ζητά από τον μαθητή να συνδέσει μπλούζες και παντελόνια, ακολουθώντας τους συνδυασμούς χρωμάτων που έμαθε.</p> <p>45.3. Ο μαθητής προσπαθεί να ντύσει μια κούκλα με ρούχα που του δίνει σε ένα κουτί. (Εικαστικά, Μαθηματικά)</p> <p>46.1. Ο μαθητής εκπαιδεύεται ώστε να εκφράζει την ανάγκη του για τουαλέτα με νόημα, χειρονομία, φωτογραφία ή οποιαδήποτε οπτική νύξη.</p>
--	--	---

	<p>47. Να δείχνει την ανάγκη του για τουαλέτα</p> <p>48. Να κάθεται στην τουαλέτα για τις ανάγκες του ακόμα κι αν αφεθεί μόνος του.</p> <p>49. Να κατεβάζει και να ανεβάζει το εσώρουχό του.</p> <p>50. Να χρησιμοποιεί το καζανάκι.</p> <p>51. Να πλένει τα χέρια του μετά την χρήση της τουαλέτας.</p> <p>52. Να συνεργάζεται στο πλύσιμο και στο στέγνωμα των χεριών.</p> <p>53. Να πλένει τα χέρια του:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ με βοήθεια ■ μόνος του <p>54. Να σκουπίζει τα χέρια του:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ με βοήθεια ■ μόνος του <p>55. Να πλένει το πρόσωπό του:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ με βοήθεια ■ μόνος του <p>56. Να σκουπίζει το πρόσωπό του:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ με βοήθεια ■ μόνος του <p>57. Να σκουπίζει την μύτη του.</p> <p>58. Να χτενίζεται.</p>	<p>47.1 – 51.1. Ο μαθητής είτε με υπενθύμιση είτε μόνος του, μαθαίνει να ακολουθεί μια σειρά από βήματα που απεικονίζονται με οπτικό τρόπο:</p> <p>Ο μαθητής πλησιάζει την τουαλέτα, κατεβάζει το εσώρουχό του, κάθεται στην τουαλέτα και αφού τελειώσει τραβά και κόβει το χαρτί της τουαλέτας, το διπλώνει, σκουπίζεται, πετάει το χαρτί στο καλάθι που είναι δίπλα και σηκώνεται από την τουαλέτα. Ανεβάζει το εσώρουχό του και τραβάει το καζανάκι της τουαλέτας. Πλένει τα χέρια του.</p> <p>54.1. – 57.1. Ο μαθητής εκπαιδεύεται να ακολουθεί οπτικές οδηγίες με φωτογραφίες, εικόνες, σύμβολα ή λέξεις.</p> <p>58.1. Ο εκπαιδευτικός προσποιείται ότι χτενίζει μια κούκλα και ζητά από τον μαθητή να κάνει το ίδιο (μίμηση).</p> <p>58.2. Ο εκπαιδευτικός, έχοντας απέναντί</p>
--	--	--

	<p>59. Να βουρτσίζει τα δόντια του.</p> <p>60. Να αυτοεξυπηρετείται όταν έχει περίοδο.</p>	<p>του τον μαθητή, περνά από τα μαλλιά του την χτένα πολύ αργά και στη συνέχεια την αφήνει στο τραπέζι μπροστά του. Αν ο μαθητής την πάρει και προσπαθήσει να τον μιμηθεί επιβραβεύεται. Αν όχι καθοδηγείται να το κάνει.</p>
<p>Δεξιότητες στην τάξη και την κουζίνα</p> <p>Καθαριότητα και τακτοποίηση των χώρων που χρησιμοποιεί</p> <p>Προσωπική ασφάλεια</p> <p>Χρήση ηλεκτρικών συσκευών-εξοπλισμού</p> <p>Μαγείρεμα–προετοιμασία φαγητών και ποτών</p> <p>Στρώσιμο τραπεζιού σερβίρισμα καθάρισμα τραπεζιού τακτοποίηση σκευών.</p> <p>Υγιεινή και ασφάλεια στην τάξη και την κουζίνα.</p>	<p>1. Να αναγνωρίζει την χρήση του εξοπλισμού καθαριότητας (π.χ. κουβάς, φαράσι, σκούπα, σφουγγαρίστρα).</p> <p>2. Να αποθέτει τα σκουπίδια σε σωστά μέρη (π.χ. κάδος σκουπιδιών).</p> <p>3. Να επανατοποθετεί αντικείμενα που χρησιμοποιεί στη θέση τους.</p> <p>4. Να σκουπίζει.</p> <p>5. Να αναγνωρίζει το</p>	<p>1.1. Ο εκπαιδευτικός δίνει στον μαθητή κάρτες με εικόνες που δείχνουν ενέργειες όπως: κάποιον να σφουγγαρίζει, ή ένα παιδάκι που πετά τα σκουπίδια στο κουβά των απορριμμάτων και ζητά από τον μαθητή να τις αναγνωρίσει και να τις ονομάσει ή να τις δείξει.</p> <p>1.2. Ταυτίζει τις κάρτες που δείχνουν τις παραπάνω ενέργειες με τα αντίστοιχα είδη εξοπλισμού (Μαθηματικά, Μελέτη περιβάλλοντος).</p> <p>2.1. Ο εκπαιδευτικός μετά το τέλος του φαγητού ζητά από τον μαθητή να πετάξει τα σκουπίδια στον κουβά για τα απορρίμματα, να χρησιμοποιήσει σκούπα και φαράσι για να μαζέψει τα ψίχουλα που πέσανε κάτω, και στη συνέχεια να τα πετάξει στο καλάθι απορριμμάτων (Μελέτη περιβάλλοντος)</p> <p>4.1. Ο εκπαιδευτικός ζητά από τον μαθητή να μαζέψει με το σκουπάκι και το φαράσι τα ψίχουλα από το τραπέζι μετά το τέλος του κολατσιού.</p> <p>4.2. Ο μαθητής μαζεύει με το σκουπάκι στο φαράσι μπίλιες που έριξε κάτω ο εκπαιδευτικός.</p> <p>4.3. Ο μαθητής με παρότρυνση βρίσκει και μαζεύει ψίχουλα που είναι σκορπισμένα στο πάτωμα.</p> <p>5.1. Ο εκπαιδευτικός μπροστά σε κάθε</p>

	<p>κάθε υλικό και την χρήση του (π.χ. υγρό σαπούνι για τα χέρια, υγρό σαπούνι για τα πιάτα, υγρό καθαρισμού για τα τραπέζια).</p> <p>6. Να αναγνωρίζει μολυσμένες τροφές και σάπια φρούτα.</p> <p>7. Να αναγνωρίζει δηλητήρια, χάπια και άλλες επικίνδυνες ουσίες (π.χ. υγρά καθαρισμού, εντομοκτόνα, βρώμικα νερά, εύφλεκτα υλικά).</p> <p>8. Να προφυλάσσεται από τραυματισμούς, κάψιμο, κόψιμο κ.λ.π.</p> <p>9. Να προφυλάσσεται από μολυσμένες τροφές (σάπια φρούτα, χαλασμένα φαγητά, βρώμικα τρόφιμα).</p> <p>10. Να προφυλάσσεται από οινόπνευματώδη ποτά και τσιγάρα.</p> <p>11. Να αναζητά βοήθεια σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης όπως: πονάει η κοιλιά του ή έχει πυρετό,</p>	<p>απορρυπαντικό τοποθετεί μια φωτογραφία, εικόνα, σύμβολο ή λέξη που δείχνει την χρήση του, π.χ. σε υγρό πιάτων ένα πιάτο, σε υγρό σαμπουάν ένα παιδί να λούζεται. Ζητά από τον μαθητή αρχικά με την βοήθεια της φωτογραφίας και στην συνέχεια μόνος του να επιλέξει το σωστό απορρυπαντικό σε σχέση με την χρήση για την οποία το θέλει (Μαθηματικά, Μελέτη περιβάλλοντος).</p> <p>7.1. Ο εκπαιδευτικός τοποθετεί πάνω στο τραπέζι άδεια μπουκάλια υγρών καθαρισμού και προϊόντα που τρώγονται ή πίνονται. Ζητά από τον μαθητή να τα ξεχωρίσει σε δυο ομάδες: σε αυτά που τρώγονται και σε αυτά που δεν τρώγονται και να βάλει στη δεύτερη ομάδα την κάρτα με το σήμα «απαγορεύεται» (Μελέτη περιβάλλοντος, Μαθηματικά).</p> <p>7.2. Επαναλαμβάνει την ίδια δραστηριότητα με φωτογραφίες ή τις εικόνες των προϊόντων που χρησιμοποίησε προηγουμένως (Μελέτη περιβάλλοντος, Μαθηματικά).</p> <p>7.3. Η γενίκευση μπορεί να γίνει στο σπίτι και στην υπεραγορά.</p> <p>11.1. Ο μαθητής εκπαιδεύεται αρχικά να ζητά βοήθεια με κάρτα ή λεκτικά για να ικανοποιήσει απλές καθημερινές του ανάγκες π.χ. ξύσιμο μολυβιού για να γράψει, νερό όταν είναι διψασμένος,</p>
--	--	---

	<p>πλημμύρες, φωτιά, κόψιμο από αιχμηρό αντικείμενο, μάτωμα μύτης κ.λ.π.).</p> <p>12. Να δέχεται το θερμόμετρο όταν έχει πυρετό.</p> <p>13. Να αναγνωρίζει τις ηλεκτρικές συσκευές που υπάρχουν στο σχολείο.</p> <p>14. Να προσδιορίζει τις λειτουργίες της κάθε συσκευής.</p> <p>15. Να γνωρίζει τους χώρους που μπορεί να χρησιμοποιείται κάθε ηλεκτρική συσκευή.</p> <p>16. Στην τάξη να χρησιμοποιεί:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Την τηλεόραση ■ Το βίντεο ■ Το ραδιοκασετόφωνο ■ Τον υπολογιστή. <p>17. Στην κουζίνα να χρησιμοποιεί:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Την τοστιέρα ■ Την φρυγανιέρα ■ Τον αποχυμωτή ■ Το βραστήρα ■ Την καφετιέρα ■ Την ηλεκτρική 	<p>φαγητό όταν πεινάει.</p> <p>11.2. Στην συνέχεια εκπαιδεύεται να αναγνωρίζει καταστάσεις έκτακτης ανάγκης (π.χ. μια χαλασμένη βρύση) ή καταστάσεις που δεν μπορεί να χειριστεί και πρέπει να ζητά βοήθεια.</p> <p>13.1. Ο εκπαιδευτικός ζητά από τον μαθητή να δείξει ή να ονομάσει τις ηλεκτρικές συσκευές που υπάρχουν στο σχολείο (Γλώσσα).</p> <p>14.1. Ο εκπαιδευτικός ζητά από τον μαθητή να αντιστοιχίσει φωτογραφίες των ηλεκτρικών συσκευών που υπάρχουν στο σχολείο με αντίστοιχες λειτουργίες της κάθε συσκευής (Μαθηματικά, Μελέτη Περιβάλλοντος).</p> <p>15.1. Ο εκπαιδευτικός τοποθετεί μπροστά στον μαθητή ηλεκτρικές συσκευές – παιχνίδια π.χ. ραδιοκασετόφωνο, τηλεόραση, υπολογιστή, μίξερ, τοστιέρα, καφετιέρα. Ζητά από τον μαθητή να τις ομαδοποιήσει σε αυτές που χρησιμοποιούνται στην τάξη και σε αυτές που χρησιμοποιούνται στην κουζίνα (Μαθηματικά).</p> <p>15.2. Επαναλαμβάνει την ίδια δραστηριότητα με φωτογραφίες, εικόνες, σύμβολα ή λέξεις ηλεκτρικών συσκευών (Μελέτη περιβάλλοντος, Μαθηματικά).</p> <p>17.1. Ο μαθητής με την βοήθεια του εκπαιδευτικού ετοιμάζεται να φτιάξει χυμό. Μπροστά του έχει τον αποχυμωτή, την φρουτιέρα με τα φρούτα, και οπτικό πρόγραμμα με τα βήματα που θα ακολουθήσει:</p> <p>Πλύσιμο φρούτων. Καθάρισμα φρούτων.</p>
--	---	---

	<p>σκούπα</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Το πλυντήριο πιάτων ■ Την ηλεκτρική κουζίνα ■ Τον φούρνο μικροκυμάτων. <p>18. Στο σχολείο να χρησιμοποιεί:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Το τηλέφωνο ■ Το θυροτηλέφωνο. <p>19. Να φτιάχνει:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Σάντουιτς ■ Χυμούς ■ Τσάι ■ Καφέ <p>20. Να βράζει νερό, γάλα, αυγά.</p> <p>21. Να ανοίγει συσκευασίες τροφίμων (ανοίγει κουτί φρέσκου γάλακτος, χυμό, κονσέρβα).</p> <p>22. Να πλένει φρούτα, λαχανικά.</p> <p>23. Να κόβει λαχανικά, φρούτα, κρέατα, τυριά.</p> <p>24. Να καθαρίζει φρούτα, λαχανικά, κρέατα, τυριά, αυγά βρασμένα.</p> <p>25. Να επιλέγει σωστά</p>	<p><i>Κόψιμο σε κομμάτια. Τοποθέτηση στον αποχυμωτή. Πάτημα κουμπιού για άλεσμα. Πάτημα κουμπιού για παύση λειτουργίας. Γέμισμα του ποτηριού με χυμό για κάθε συμμαθητή (Μαθηματικά, Μελέτη περιβάλλοντος).</i></p> <p>Παρόμοιες δραστηριότητες επαναλαμβάνονται για την χρήση όλων των ηλεκτρικών συσκευών.</p> <p><i>19.1. Ο εκπαιδευτικός ετοιμάζει μια καρτέλα για τα βήματα που θα ακολουθήσει ο μαθητής για να φτιάξει ένα σάντουιτς με συγκεκριμένα υλικά. Αρχικά τον καθοδηγεί σε όλα τα βήματα και σιγά - σιγά του δίνει περισσότερη ελευθερία στο να διαλέγει τι θέλει να φάει και πώς να το φτιάξει ακολουθώντας οπτικές οδηγίες. Εάν ο μαθητής δεν μπορεί να υπολογίζει ποσότητες το κάνει ο εκπαιδευτικός πριν την έναρξη της δραστηριότητας. 19.2. Στην συνέχεια του ζητά να αντιστοιχίσει μία φέτα κασέρι και μία φέτα ζαμπόν για κάθε σάντουιτς (Μαθηματικά, Μελέτη περιβάλλοντος).</i></p> <p>25.1. Ο εκπαιδευτικός τοποθετεί μπροστά</p>
--	---	--

	<p>τα υλικά που χρειάζονται για την προετοιμασία του φαγητού.</p> <p>26. Να ακολουθεί οδηγίες και συνταγές.</p> <p>27. Να μαγειρεύει φαγητά (π.χ. μακαρόνια).</p> <p>28. Να φτιάχνει γλυκά (π.χ. κέικ, κουλουράκια).</p> <p>29. Να έχει την ικανότητα να προγραμματίζει ισορροπημένη διατροφή.</p> <p>30. Να στρώνει τραπέζι (να τοποθετεί σωστά το τραπέζομάντιλο, τις πετσέτες και τα μαχαιροπίρουνα).</p> <p>31. Να φέρνει τα απαραίτητα σκεύη ανάλογα με το φαγητό.</p>	<p><i>στον μαθητή διαφορετικά υλικά και τον βοηθά να επιλέξει αυτά που του χρειάζονται για να φτιάξει τοστ. Στην συνέχεια τον παροτρύνει να ακολουθήσει οπτικό πρόγραμμα με εικόνες, σύμβολα ή λέξεις (Γλώσσα).</i></p> <p>26.1. Ο εκπαιδευτικός ετοιμάζει ένα βιβλίο συνταγών για τρία διαφορετικά φαγητά. Στο πάνω μέρος της κάθε σελίδας είναι η εικόνα, το σύμβολο ή η λέξη με την ονομασία του φαγητού και στο κάτω μέρος της σελίδας απεικονίζονται τα υλικά για την παρασκευή του. Ο μαθητής επιλέγει το φαγητό που θέλει να κάνει και χρησιμοποιεί τα υλικά που αναφέρονται από κάτω.</p> <p>27.2. Με τον ίδιο τρόπο ο εκπαιδευτικός ετοιμάζει ένα ακόμα βιβλίο με τις οδηγίες για τον τρόπο που θα μαγειρευτούν τα παραπάνω φαγητά. Όταν ο μαθητής μπορεί να κάνει τις παραπάνω δραστηριότητες ο εκπαιδευτικός προσθέτει και άλλες πιο περίπλοκες συνταγές.</p> <p>30.1. Ο μαθητής αφού στρώσει το τραπέζομάντιλο τοποθετεί μπροστά σε κάθε συμμαθητή του ένα σουπλά, το οποίο έχει την φωτογραφία ή το περίγραμμα από ένα πιάτο, ένα πιρούνι ή κουτάλι και μια χαρτοπετσέτα. Αντιστοιχεί πάνω τους πραγματικά αντικείμενα. Όταν μπορεί να το κάνει χωρίς βοήθεια ο εκπαιδευτικός αποσύρει το σουπλά.</p> <p>31.1. Ο μαθητής παροτρύνεται να επιλέξει, με την βοήθεια οπτικών οδηγιών, μπουλ για να φάει κρέμα κάποιος συμμαθητής του, κούπα για να πει γάλα κάποιος άλλος και ποτήρι για να πει νερό ο ίδιος.</p>
--	---	---

	<p>32. Να σερβίρει φαγητό (σωστή ποσότητα) στον εαυτό του και τους άλλους.</p> <p>33. Να σερβίρει αναψυκτικό (σωστή ποσότητα) στον εαυτό του και τους άλλους.</p> <p>34. Να προσέχει τα εύθραυστα σκεύη.</p> <p>35. Να μαζεύει τα χρησιμοποιημένα σκεύη.</p> <p>36. Να καθαρίζει τα σκεύη από τα υπολείμματα τροφών.</p> <p>37. Να τοποθετεί τα φαγητά που περίσσεψαν στο ψυγείο.</p> <p>38. Να πλένει σκεύη.</p> <p>39. Να σκουπίζει, να στεγνώνει τα σκεύη και να τα βάζει στην θέση τους.</p> <p>40. Να τινάζει και να καθαρίζει το τραπέζομάντιλο.</p> <p>41. Να χρησιμοποιεί πάντα καθαρά σκεύη για την προετοιμασία του φαγητού.</p>	<p>Για την πραγματοποίηση των στόχων 32 – 37, ο μαθητής εκπαιδεύεται να ακολουθεί ρουτίνες με οπτικές οδηγίες που μπορεί να είναι με εικόνες με σύμβολα ή λέξεις.</p> <p>38.1. Ο μαθητής, με την βοήθεια του εκπαιδευτικού, μαθαίνει να ακολουθεί συγκεκριμένα βήματα που απεικονίζονται σε οπτικό πρόγραμμα: Στην αρχή καθαρίζει τα πιάτα από τα υπολείμματα των τροφών. Στη συνέχεια βάζει στην λεκάνη ζεστό νερό και απορρυπαντικό. Σαπουνίζει με σφουγγάρι τα πιάτα. Τα ξεπλένει από τις σαπουνάδες και τα τοποθετεί δίπλα να στεγνώσουν. Καθαρίζει το σφουγγάρι και τον νεροχύτη από τις σαπουνάδες.</p>
--	--	---

	<p>42. Να φροντίζει να είναι πάντα καθαρός ο πάγκος και ο νεροχύτης της κουζίνας.</p> <p>43. Να ξέρει να καλέσει τον κατάλληλο τεχνίτη ανάλογα με το πρόβλημα που θα προκύψει.</p>	<p>43.1. Ο μαθητής καλείται να ταυτίσει κάρτες που δείχνουν τον επαγγελματία με συγκεκριμένη ζημιά, όπως: υδραυλικό για χαλασμένη βρύση, πυροσβέστη για φωτιά.</p>
<p>Δεξιότητες στην Κοινότητα</p> <p>Γνωριμία με τη γειτονιά και την πόλη</p> <p>Χρήση χώρων ψυχαγωγίας</p> <p>Γνωριμία με τις υπηρεσίες</p> <p>Συμμετοχή στην πολιτιστική ζωή της κοινότητας</p> <p>Οδική κυκλοφορία</p> <p>Πρόληψη και αποφυγή κινδύνων στην κοινότητα</p> <p>Χρήση δημοσίων μέσων μαζικής μεταφοράς</p> <p>Δεξιότητες αγοράς προϊόντων</p>	<p>1. Να γνωρίζει το σχολείο του (τους χώρους).</p> <p>2. Να γνωρίζει που είναι η εκκλησία, το πάρκο και τα καταστήματα.</p> <p>3. Να γνωρίζει τους δρόμους της πόλης του.</p> <p>4. Να γνωρίζει την πόλη που ζει (το κέντρο, την κεντρική αγορά, σημαντικά μνημεία και πλατείες).</p> <p>5. Να γνωρίζει το πάρκο.</p> <p>6. Να γνωρίζει: <ul style="list-style-type: none"> ■ το εστιατόριο ή το </p>	<p>2.1. Ο εκπαιδευτικός φωτογραφίζει το χώρο που θέλει να επισκεφθεί με το μαθητή. Μέσα στην τάξη του δείχνει την φωτογραφία του φούρνου και στην συνέχεια προγραμματίζει μια έξοδο εκεί.</p> <p>2.2. Επαναλαμβάνει την ίδια διαδικασία με όλους τους χώρους που θέλει να γνωρίσει ο μαθητής.</p> <p>5.1. Ο εκπαιδευτικός κάνει μια μακέτα που δείχνει το πάρκο και το σχολείο. Δίνει στον μαθητή διάφορα αντικείμενα, κούνια, τσουλήθρα, τραμπάλα, μολύβι θρανίο, τσάντα και του ζητά να τα τοποθετήσει στον σωστό χώρο. Στη συνέχεια προσθέτει στην μακέτα και το ταχυδρομείο.</p> <p>5.2 Επαναλαμβάνει την δραστηριότητα με τον ίδιο τρόπο και για όλους τους χώρους ώστε ο μαθητής να γνωρίσει την χρήση τους (Μαθηματικά, Μελέτη περιβάλλοντος).</p> <p>6.1. Ο εκπαιδευτικός επισκέπτεται το κοντινό ταχυφαγείο μαζί με τον μαθητή. Ο</p>

	<p>ταχυφαγείο</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ τον κινηματογράφο ■ το θέατρο ■ την βιβλιοθήκη ■ την καφετέρια <p>7. Να χρησιμοποιεί όλους τις παραπάνω χώρους για να ψυχαγωγηθεί.</p> <p>8. Να γνωρίζει:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ το ταχυδρομείο ■ την τράπεζα ■ το αστυνομικό τμήμα <p>9. Να χρησιμοποιεί τις παραπάνω υπηρεσίες όταν τις χρειάζεται.</p> <p>10. Να εξοικειωθεί με την σύγχρονη τεχνολογία: π.χ. την χρήση ανελκυστήρα, καρτοτηλεφώνου.</p> <p>11. Να συμμετέχει σε εκθέσεις ζωγραφικής που διοργανώνονται με πρωτοβουλία του σχολείου ή άλλων πολιτιστικών φορέων.</p> <p>12. Να συμμετέχει σε χορευτικές παραστάσεις και επισκέψεις σε μουσεία.</p> <p>13. Να συμμετέχει σε εθνικές γιορτές, παρελάσεις, χορωδίες.</p> <p>14. Να βαδίζει πάνω στο πεζοδρόμιο.</p> <p>15. Να αναγνωρίζει τα σύμβολα στους φωτεινούς σηματοδότες.</p> <p>16. Να περνά τον δρόμο σύμφωνα μ'</p>	<p><i>μαθητής ακολουθώντας οπτικοποιημένο πρόγραμμα με φωτογραφίες, εικόνες, σύμβολα ή λέξεις πάει μπροστά στον πάγκο, παραγγέλλει αυτό που θέλει να φάει, πληρώνει και περιμένει να του το ετοιμάσουν. Όταν ετοιμαστεί το παίρνει με το δίσκο του και κάθεται στο τραπέζι να το φάει (Γλώσσα, Μαθηματικά).</i></p> <p><i>11.1. Ο μαθητής παροτρύνεται από τον εκπαιδευτικό να παρατηρήσει καλοκαιρινές εικόνες και στη συνέχεια να ζωγραφίσει ένα έργο με θέμα το καλοκαίρι, για να συμμετέχει στην έκθεση ζωγραφικής που θα παρουσιάσει το σχολείο του για το τέλος της σχολικής χρονιάς (Εικαστικά).</i></p> <p><i>14.1. -18.1. Ο εκπαιδευτικός ετοιμάζει μια μακέτα στην τάξη με σπίτια, δρόμους με σήμανση, σχολείο, πάρκο. Δίνει στον μαθητή ένα αυτοκινητάκι και του ζητά να σταματήσει στο κόκκινο φανάρι, να ξεκινήσει με το πράσινο, να κορνάρει (Μελέτη περιβάλλοντος).</i></p> <p><i>14.2 -18.2. Επίσης ετοιμάζει στο πάτωμα της τάξης μια διάβαση και δυο ξύλα με μια πινακίδα που δείχνει το πράσινο και το</i></p>
--	--	---

	<p>αυτά.</p> <p>17. Να περνά τον δρόμο από τη διάβαση.</p> <p>18. Να διασχίζει έναν δρόμο προσέχοντας δεξιά και αριστερά για διερχόμενα οχήματα.</p> <p>19. Να επιλέγει να διασχίσει έναν δρόμο περνώντας από διάβαση ή φανάρια όταν υπάρχουν.</p> <p>20. Να αναπτύξει δεξιότητες οδικής κυκλοφορίας.</p> <p>21. Να αναπτύσσει οπτικό λεξιλόγιο, κοινωνικών σημάτων παροχών και ασφάλειας, (ασθενοφόρο – σειρήνα + κόκκινος σταυρός).</p> <p>22. Να αναγνωρίζει λέξεις ασφάλειας, όπως: «προσοχή», «κίνδυνος», «απαγορεύεται».</p> <p>23. Να γνωρίζει τα μέσα μαζικής μεταφοράς, (λεωφορείο - αστικό και υπεραστικό - τρένο, πλοίο, αεροπλάνο, μετρό).</p> <p>24. Να γνωρίζει τον σταθμό αναχώρησης και άφιξης των παραπάνω μέσων</p>	<p><i>κόκκινο ανθρωπάκι. Ο εκπαιδευτικός διδάσκει τον μαθητή να σταματά όταν ο ίδιος σηκώνει την πινακίδα με το κόκκινο ανθρωπάκι και να προχωρά πάνω στη διάβαση όταν σηκώνει την πινακίδα με το πράσινο ανθρωπάκι (Μελέτη περιβάλλοντος).</i></p> <p><i>19.1. Στη συνέχεια ζητά από τον μαθητή να περάσει πεζός στο απέναντι πεζοδρόμιο από την διάβαση και να ελέγξει τον φωτεινό σηματοδότη (Μελέτη περιβάλλοντος).</i></p> <p><i>20.1. Επαναλαμβάνει τις προηγούμενες δραστηριότητες σε πάρκο κυκλοφοριακής αγωγής και στην συνέχεια στην γειτονιά του τηρώντας τον κώδικα οδικής κυκλοφορίας (Μελέτη περιβάλλοντος).</i></p> <p><i>21.1. Ο μαθητής έχει μπροστά του ένα αυτοκίνητο - ασθενοφόρο, ένα πλοίο και ένα ποδήλατο σε μικρογραφία και ακούει από το κασετόφωνο σειρήνα ασθενοφόρου. Ο εκπαιδευτικός του ζητά να αντιστοιχίσει το όχημα με τον ήχο που ακούει (Μουσική, Μαθηματικά).</i></p> <p><i>22.1. Ο εκπαιδευτικός τοποθετεί σύμβολα όπως: «απαγορεύεται», πάνω σε ένα κουτί με φάρμακα ή σε ένα μονόδρομο, «κίνδυνος» σε ένα δηλητήριο και ζητά από τον μαθητή να τα αναγνωρίσει. Στη συνέχεια ζητά να αναγνωρίσει αντίστοιχα σύμβολα στον περίπατο που θα κάνουν σε κοντινό πάρκο, ή στην υπεραγορά που θα πάνε για τα ψώνια τους (Μελέτη περιβάλλοντος, Γλώσσα).</i></p> <p><i>23.1. Ο μαθητής αναγνωρίζει και δείχνει ή λέει τα μέσα μεταφοράς σε πραγματικά αντικείμενα – παιχνίδια και στην συνέχεια σε εικόνες (Γλώσσα, Μελέτη περιβάλλοντος).</i></p> <p><i>24.1. Ο εκπαιδευτικός παρουσιάζει στον μαθητή τρεις φωτογραφίες, που δείχνουν ένα αεροδρόμιο, ένα λιμάνι και ένα σιδηροδρομικό σταθμό. Του ζητά να τις</i></p>
--	---	--

	<p>μαζικής μεταφοράς.</p> <p>25. Να ξέρει από πού να προμηθευτεί εισιτήρια και να γνωρίζει την χρήση τους, για κάθε μέσο μαζικής μεταφοράς.</p> <p>26. Να γνωρίζει βασικούς κανόνες και να ακολουθεί οδηγίες χρήσης των μέσων μαζικής μεταφοράς, π.χ. καθόμαστε πάντοτε όταν ταξιδεύουμε.</p> <p>27. Να επιλέγει το κατάλληλο λεωφορείο ή μέσο μαζικής μεταφοράς, ανάλογα με τον προορισμό του.</p> <p>28. Να αποφεύγει να κυκλοφορεί την νύχτα σε ερημικά μέρη.</p> <p>29. Να προφυλάσσει τα προσωπικά του είδη όταν κυκλοφορεί σε μέρη με συνωστισμό.</p> <p>30. Να αποφεύγει περιοχές όπου εκτελούνται έργα οδοποιίας ή άλλες χωματουργικές εργασίες.</p> <p>31. Να ξεχωρίζει τα καταστήματα, ανάλογα</p>	<p><i>αναγνωρίσει και να τις δείξει ή να τις ονομάσει. Στη συνέχεια του δίνει φωτογραφίες από πλοία, αεροπλάνα και τρένα και ζητά από τον μαθητή να τις αντιστοιχήσει με το λιμάνι, το αεροδρόμιο και τον σιδηροδρομικό σταθμό (Μελέτη περιβάλλοντος, Μαθηματικά).</i></p> <p>27.1. Ο μαθητής με την βοήθεια του εκπαιδευτικού γνωρίζει που είναι η στάση για να μετακινηθεί με το λεωφορείο μέσα στην πόλη. Ακολουθεί τα εξής βήματα: ανεβαίνει στο λεωφορείο, ακυρώνει το εισιτήριό του στο μηχάνημα. Κρατιέται από τις χειρολαβές του λεωφορείου, χτυπάει το κουδούνι για να κατέβει και τέλος κατεβαίνει στην σωστή στάση.</p>
--	--	--

	<p>με τα είδη που πωλούν.</p> <p>32. Να πηγαίνει στο κατάλληλο κατάστημα, ανάλογα με το είδος που θέλει να αγοράσει.</p> <p>33. Στο σχολείο να μπορεί να ψωνίσει από το κυλικείο.</p> <p>34. Στη γειτονιά να μπορεί να ψωνίσει από:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Το περίπτερο. ■ Το φούρνο. ■ Την λαϊκή. ■ Την υπεραγορά. <p>35. Να πληρώσει για την αγορά οποιουδήποτε προϊόντος.</p> <p>36. Να ξέρει πόσα ρέστα πρέπει να του επιστρέψουν μετά από κάθε αγορά.</p> <p>37. Να χρησιμοποιεί χρήματα ή πιστωτική κάρτα για αγορές προϊόντων.</p> <p>38. Να γνωρίζει ότι μπορεί να βρει αυτό που ψάχνει σε διαφορετικά</p>	<p>32.1. Ο εκπαιδευτικός τοποθετεί μπροστά στον μαθητή φωτογραφίες, εικόνες, σύμβολα ή λέξεις διαφορετικών προϊόντων. Μπροστά του έχει τρία κουτιά με τις φωτογραφίες καταστημάτων π.χ. υπεραγοράς, φούρνου και της λαϊκής αντίστοιχα. Ζητά από το μαθητή να αντιστοιχήσει το κάθε προϊόν στο σωστό κατάστημα (Μαθηματικά, Μελέτη Περιβάλλοντος).</p> <p>34.1. Ο εκπαιδευτικός μαζί με τον μαθητή πηγαίνουν στην κοντινή υπεραγορά, για να αγοράσουν τα ψώνια που θα χρειαστούν για να μαγειρέψουν συγκεκριμένο φαγητό. Εκεί ο μαθητής ακολουθεί τα παρακάτω βήματα: Μπαίνοντας παίρνει ένα καλάθι, συμβουλευέται τον κατάλογο με τα ψώνια, που μπορεί να είναι με φωτογραφίες, εικόνες, σύμβολα ή λέξεις και βρίσκει αυτά που θέλει να ψωνίσει. Τα κατεβάζει προσεχτικά από τα ράφια, τα τοποθετεί στο καλάθι του και πάει στο ταμείο, όπου περιμένει την σειρά του για να πληρώσει (Γλώσσα, Μαθηματικά).</p>
--	--	--

	<p>καταστήματα και με διαφορετικές τιμές.</p> <p>39. Να χρησιμοποιεί την σωστή ορολογία ανάλογα με το είδος που αγοράζει.</p> <p>40. Να γνωρίζει το ωράριο και τις μέρες λειτουργίας των καταστημάτων.</p> <p>41. Να μιλά ευγενικά.</p>	
--	---	--

¹ Οι δραστηριότητες με πλάγια γράμματα προτείνονται ως διαθεματικές και ανταποκρίνονται στις προτεινόμενες διαθεματικές έννοιες της 3^{ης} στήλης του πίνακα του αντίστοιχου ΔΕΠΠΣ

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΩΝ ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΩΝ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

Εισαγωγή

Ο ουσιαστικός ρόλος ενός Αναλυτικού Προγράμματος για την εκπαίδευση των μαθητών με αυτισμό είναι η αύξηση της κατανόησης του περιβάλλοντος με την παροχή ενός φάσματος μαθησιακών εμπειριών, κατάλληλων για την ηλικία και το επίπεδο τους. Επιπρόσθετα, το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών για μαθητές με αυτισμό είναι σκόπιμο να ανταποκρίνεται στα γνωστικά χαρακτηριστικά τους και να αποτελεί εργαλείο για την απόκτηση αποτελεσματικών στρατηγικών σκέψης και μάθησης. Οι μαθητές με αυτισμό χρειάζεται να αναπτύξουν ένα φάσμα δεξιοτήτων που συνιστούν προτεραιότητες μάθησης και για τη Γενική Αγωγή. Οι περισσότερες από αυτές έχουν διαθεματικό χαρακτήρα και καλλιεργούνται μέσα από όλα τα γνωστικά αντικείμενα.

Σε αυτή την ενότητα, περιγράφονται οι προαπαιτούμενες δεξιότητες, οι οποίες για τους μαθητές με αυτισμό απαιτούν σαφή και άμεση διδασκαλία, γιατί δεν αναπτύσσονται αυθόρμητα. Οι προαπαιτούμενες δεξιότητες που περιγράφονται είναι:

- Βασικές προμαθηματικές έννοιες (ταύτιση-μονιμότητα αντικειμένου-ομαδοποίηση – ταξινόμηση – αντιστοίχιση - αναγνώριση χρωμάτων, σχημάτων και μεγεθών – σειροθέτηση - συγκρίσεις και εκτιμήσεις μεγεθών - χωροχρονικές έννοιες - αριθμητικές έννοιες)
- Οπτικοκινητικός συντονισμός
- Οπτικοχωρικός συντονισμός
- Ακολουθία οπτικών οδηγιών
- Χρήση εξατομικευμένου ημερήσιου προγράμματος
- Χρήση εξατομικευμένου συστήματος εργασίας
- Δεξιότητες μίμησης

Τα παιδιά με αυτισμό συνήθως έχουν φτωχές δεξιότητες μίμησης και συχνά προσπαθούν να αντιγράψουν συμπεριφορές χωρίς να τις προσαρμόζουν στο πλαίσιο των αναγκών τους. "Έτσι η μίμηση του παιδιού με αυτισμό έχει μια "παρασιτική" ποιότητα και είναι δύσκολο να τη χρησιμοποιούμε ως τεχνική για διδασκαλία." (Jordan & Powell, 2001, σελ. 35). Για τους μαθητές της Γενικής Αγωγής, η κοινωνική μάθηση που βασίζεται στη μίμηση προτύπων, αποτελεί πρωταρχικό εργαλείο στην εκπαίδευσή τους. Αντίθετα, οι μαθητές με αυτισμό χρειάζονται ιδιαίτερη εκπαίδευση στις δεξιότητες μίμησης, που θεωρούνται θεμελιακές για την απόκτηση άλλων δεξιοτήτων. Κατά αναλογία, η ακολουθία των οπτικών οδηγιών, η χρήση του εξατομικευμένου ημερήσιου προγράμματος και συστήματος εργασίας έχουν πρωταρχικό ρόλο στην εκπαίδευση των μαθητών με αυτισμό και στην προσαρμογή τους στο σχολικό περιβάλλον (Burgess, 1999, 2001). Αποτελούν δε εξειδικευμένες διδακτικές προσεγγίσεις και αναλύονται λεπτομερώς στο κεφάλαιο της Διδακτικής Μεθοδολογίας. Για το λόγο αυτό, δεν προτείνονται ενδεικτικές δραστηριότητες στις συγκεκριμένες θεματικές ενότητες.

Επιπλέον, οι μαθητές με αυτισμό αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην απόκτηση βασικών μαθηματικών εννοιών όπως η σειροθέτηση, η εκτίμηση μεγεθών, οι χωροχρονικές έννοιες. Η Temple Grandin (1995) αναφέρει χαρακτηριστικά ότι οι άνθρωποι με αυτισμό έχουν ιδιαίτερες δυσκολίες στο να θυμούνται τη διαδοχή πραγμάτων ή γεγονότων. Η ίδια επισημαίνει ότι, αν πρόκειται για οδηγίες, μπορεί να θυμάται μόνο τρία βήματα στη σειρά. Για τον ίδιο λόγο δεν μπορεί να θυμηθεί αριθμούς τηλεφώνων και χρειάζεται να γράφει όσες οδηγίες περιλαμβάνουν περισσότερα από τρία βήματα. Επίσης, τονίζει τη δυσκολία που έχουν τα άτομα με αυτισμό να κατανοήσουν έννοιες που δεν συνδέονται άμεσα με εικόνες, όπως οι

χωροχρονικές έννοιες (πάνω, κάτω, μετά...) και την ανάγκη τους να δημιουργήσουν τέτοιες συνδέσεις μέσα από την εξειδικευμένη διδασκαλία.

Οι θεματικές ενότητες του οπτικοκινητικού συντονισμού και οπτικοχωρικού προσανατολισμού είναι πιθανό να αποτελούν «νησίδες δεξιοτήτων» για τους μαθητές με αυτισμό, στις οποίες θα «χτίσουν» πιο σύνθετες δεξιότητες και θα τις συμπεριλάβουν σε δραστηριότητες όλων των γνωστικών αντικειμένων. Γενικότερα πρέπει να τονιστεί, ότι όπως αναφέρεται στο Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών του Νηπιαγωγείου, η Προσχολική Αγωγή αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο του εκπαιδευτικού συστήματος και κρίνεται απαραίτητη η ενσωμάτωσή της στον ενιαίο σχεδιασμό της εκπαίδευσης. Σύμφωνα με αυτή τη φιλοσοφία και γνώση για την ανομοιογενή μαθησιακή πορεία των μαθητών με αυτισμό, προτείνεται η ένταξη των Προαπαιτούμενων Δεξιοτήτων σε ένα ενιαίο τεύχος μαζί με τα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών των Α' Β' τάξεων του Δημοτικού Σχολείου, ώστε το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών για Μαθητές με Αυτισμό να ακολουθεί μια εξελικτική πορεία, ανεξάρτητα από χρονολογικές/ νοητικές ηλικίες ή σχολικές βαθμίδες και ανάλογες οριοθετήσεις.

Επιπρόσθετα, πρέπει να τονιστεί ότι το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών για μαθητές με αυτισμό στοχεύει συνολικά στη δημιουργία αυτόνομων μαθητών με ικανότητες επίλυσης προβλημάτων της καθημερινής τους ζωής, χρησιμοποιώντας τις δεξιότητες και γνώσεις που έχουν ήδη αποκτήσει. Για τον σκοπό αυτό, ο εκπαιδευτικός χρειάζεται να θέσει τους μαθητές μπροστά σε προβληματικές καταστάσεις, ώστε να τις εντοπίσουν, να τις αναλύσουν και να σχεδιάσουν την επίλυσή τους με τη χρήση της προηγούμενης εμπειρίας και γνώσης. Οι στρατηγικές που προτείνονται για την επίλυση προβλημάτων είναι (Maddock, 1997):

➤ **Τέχνασμα παρακώλυσης ενεργειών (sabotage):** Ο εκπαιδευτικός επιλέγει και τροποποιεί μια γνωστή δραστηριότητα, ώστε να μην μπορεί ο μαθητής να την ολοκληρώσει. Για παράδειγμα, στη δραστηριότητα όπου ο μαθητής καλείται να τοποθετήσει σε ένα μπουκάλι βόλους έναν-έναν, ο εκπαιδευτικός δίνει ένα μπουκάλι με μικρότερο στόμιο, ώστε να μη χωρούν οι βόλοι και να μην μπορεί ο μαθητής να εκτελέσει τη δραστηριότητα.

➤ **Εσκεμμένο λάθος (error):** Ο εκπαιδευτικός σε μια ήδη γνωστή δραστηριότητα πραγματοποιεί εσκεμμένα ένα λάθος, ώστε ο μαθητής να το εντοπίσει και να το διορθώσει π.χ. ο μαθητής ετοιμάζεται να ζωγραφίσει με τέμπρες και ο εκπαιδευτικός του δίνει ένα μολύβι αντί για πινέλο.

➤ **Παράλειψη (omission):** Σε μια δραστηριότητα που ο μαθητής γνωρίζει ήδη, ο εκπαιδευτικός παραλείπει ένα σημαντικό στοιχείο για την ολοκλήρωσή της. Για παράδειγμα, ο μαθητής στρώνει το τραπέζι για το κολατσιό χρησιμοποιώντας πιάτα και ποτήρια και ο εκπαιδευτικός παραλείπει ένα ποτήρι.

➤ **Η επιλογή (choice):** Ο εκπαιδευτικός προσφέρει στο μαθητή ευκαιρίες για επιλογές. Για παράδειγμα, ο μαθητής καλείται να επιλέξει την κάρτα με το παιγνίδι που επιθυμεί ανάμεσα σε δύο κάρτες που απεικονίζουν παιχνίδια.

Ο εκπαιδευτικός κατά την κρίση του θα αποφασίσει ποιες στρατηγικές θα χρησιμοποιήσει, για ποιους μαθητές και σε ποια χρονική στιγμή, ώστε η συγκεκριμένη εκπαιδευτική προσέγγιση να είναι πιο αποτελεσματική.

Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
Προμαθηματι-	Στο μαθητή πρέπει	

Κές έννοιες	να δίνονται μαθησιακές ευκαιρίες ώστε :	
Ταύτιση		
Μονιμότητα αντικειμένου	1. Να ταυτίζει:	1.1. Ο εκπαιδευτικός έχει μέσα σε ένα κουτί διάφορα (2-3) αντικείμενα και καλεί το μαθητή να βρει ένα αντικείμενο ίδιο με αυτό που του δείχνει (π.χ. για μια κάλτσα να βρει το ζευγάρι της).
Ομαδοποίηση	<ul style="list-style-type: none"> ■ αντικείμενα με δείγμα αντικείμενο ■ αντικείμενα με φωτογραφίες 	1.2. Ο εκπαιδευτικός τοποθετεί μέσα σε κουτιά ένα (κάθε φορά) αντικείμενο οικείο στο μαθητή (π.χ. ρούχα ή σκεύη κουζίνας). Δείχνει στο μαθητή τις εικόνες ή φωτογραφίες αυτών των αντικειμένων και τον παροτρύνει να βρει το αντικείμενο που αντιστοιχεί στην εικόνα/φωτογραφία.
Ταξινόμηση	<ul style="list-style-type: none"> ■ αντικείμενα με εικόνες 	1.3. Ο εκπαιδευτικός δείχνει στο μαθητή δύο κάρτες με διαφορετικά χρώματα. Δίνει στον μαθητή μια κάρτα και του ζητά να την ταυτίσει με την κάρτα που έχει το αντίστοιχο χρώμα. Η δραστηριότητα επαναλαμβάνεται πολλές φορές, έως ότου ο μαθητής την κάνει μόνος του και με περισσότερα χρώματα.
Αντιστοίχιση	<ul style="list-style-type: none"> ■ φωτογραφίες με αντικείμενα 	
Αναγνώριση χρωμάτων, σχημάτων και μεγεθών	<ul style="list-style-type: none"> ■ εικόνες με αντικείμενα ■ εικόνες με δείγμα-εικόνα (2 εικόνες) 	
Σειροθέτηση	<ul style="list-style-type: none"> ■ κάρτες με χρώματα ■ κάρτες με σχήματα 	
Συγκρίσεις – εκτιμήσεις μεγεθών	<ul style="list-style-type: none"> ■ εικόνες με την σκιά τους ■ σύμβολα με σύμβολα. 	
Χωροχρονικές έννοιες		
Αριθμητικές έννοιες	2. Να κατανοεί ότι ένα αντικείμενο/ παιχνίδι ή πρόσωπο υπάρχει ακόμη κι όταν δεν είναι ορατό.	2.1. Ο εκπαιδευτικός δείχνει στο μαθητή ένα αγαπημένο παιχνίδι και στη συνέχεια το κρύβει κάτω από ένα ύφασμα. Τον παροτρύνει να το βρει και ο μαθητής σηκώνει το ύφασμα για το πάρει. Είναι σημαντικό το αντικείμενο που ο εκπαιδευτικός κρύβει να είναι ελκυστικό για το μαθητή, ώστε να έχει έντονο κίνητρο να το ψάξει.
		2.2. Ο εκπαιδευτικός παίζει με το μαθητή το παιχνίδι «κούκου-τζα» και κρύβει το πρόσωπό του ή κρύβεται ολόκληρος.
	3. Να κάνει ομαδοποιήσεις με:	3.1. Ο εκπαιδευτικός τοποθετεί μπροστά στον μαθητή δύο κουτιά με διαφορετικά χρώματα (π.χ. κόκκινο και μπλε). Στη συνέχεια δίνει ένα αντικείμενο κάθε φορά στο μαθητή και του ζητά να το τοποθετήσει στο κουτί με το αντίστοιχο χρώμα (π.χ. κόκκινο μανταλάκι στο κόκκινο κουτί).
	<ul style="list-style-type: none"> ■ διαφορετικά αντικείμενα 	3.2. Ο εκπαιδευτικός δίνει στο μαθητή κάρτες με 2 ή 3 διαφορετικά σχήματα και του ζητά να τοποθετήσει τα ίδια σε 2 ή 3 αντίστοιχα κουτιά.
	<ul style="list-style-type: none"> ■ διαφορετικές εικόνες 	3.3. Ο εκπαιδευτικός παροτρύνει τον
	<ul style="list-style-type: none"> ■ κάρτες με χρώματα (2 διαφορετικά) 	
	<ul style="list-style-type: none"> ■ κάρτες με χρώματα (3 + διαφορετικά) 	
	<ul style="list-style-type: none"> ■ κάρτες με σχήματα (2 διαφορετικά) 	
	<ul style="list-style-type: none"> ■ κάρτες με σχήματα (3+ διαφορετικά) 	

	<ul style="list-style-type: none"> ■ κάρτες με μεγέθη (2 διαφορετικά) ■ κάρτες με μεγέθη (3+ διαφορετικά) <p>4. Να ταξινομεί:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ αντικείμενα ■ εικόνες <p>σύμφωνα με ένα ή περισσότερα κριτήρια (είδος, χρώμα, σχήμα, μέγεθος χρήση....)</p> <p>5. Να αντιστοιχίζει:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ αντικείμενα με αντικείμενα ■ αντικείμενα με εικόνες ■ εικόνες με εικόνες <p>6. Να αναγνωρίζει χρώματα, σχήματα (π.χ. κύκλος, τετράγωνο, τρίγωνο, ρόμβος, αστέρι, καρδιά, οβάλ) και μεγέθη.</p>	<p>μαθητή να τοποθετήσει δύο κατηγορίες αντικειμένων (π.χ. κούκλες και αυτοκίνητα) σε δύο διαφορετικά κουτιά σύμφωνα με την εικόνα που βλέπει σε κάθε κουτί.</p> <p>3.4. Ο μαθητής με περισσότερες δυνατότητες ομαδοποιεί εικόνες σε δυο κατηγορίες (π.χ. ρούχα και τρόφιμα).</p> <p>4.1. Ο μαθητής ενθαρρύνεται να ταξινομήσει ένα σύνολο αντικειμένων (π.χ. αυτοκίνητα), σύμφωνα με το χρώμα τους και να τα τοποθετήσει στα αντίστοιχα κουτιά.</p> <p>4.2. Παρόμοιες δραστηριότητες μπορεί να γίνουν με εικόνες και διαφορετικά κριτήρια κάθε φορά.</p> <p>4.3. Ο εκπαιδευτικός δίνει στον μαθητή ένα σύνολο με κουτάλια διαφορετικού μεγέθους και χρώματος. Του ζητά να επιλέξει με κριτήριο το μέγεθος και το χρώμα (π.χ. τα κόκκινα μεγάλα κουτάλια και τα μπλε μικρά κουτάλια) και να τα ταξινομήσει σε δύο κουτιά με την ανάλογη οπτική ένδειξη.</p> <p>5.1. Την ώρα του φαγητού ο εκπαιδευτικός ζητά από το μαθητή να τοποθετήσει μπροστά από κάθε παιδί ένα πιάτο. Στη συνέχεια του ζητά να αντιστοιχίσει σε κάθε πιάτο ένα πιρούνι και ένα μαχαίρι.</p> <p>5.2. Ο εκπαιδευτικός δείχνει στο μαθητή την εικόνα ενός δέντρου και του ζητά να τοποθετήσει για κάθε κλαδί του 1 ή 2 ή 3 μήλα σε εικόνες.</p> <p>6.1. Ο εκπαιδευτικός τοποθετεί μπροστά στο μαθητή 2 ή 3 κύβους με διαφορετικό χρώμα και του ζητά να δώσει ή να βάλει έναν από αυτούς μέσα σε ένα κουτί (π.χ. κόκκινο). Αν ο μαθητής δεν ανταποκριθεί ο εκπαιδευτικός του δείχνει μια κάρτα με το αντίστοιχο χρώμα (οπτική νύξη). Εναλλακτικά η βάση από το κουτί, εσωτερικά, μπορεί να έχει το χρώμα του αντίστοιχου κύβου. Παρόμοια δραστηριότητα πραγματοποιείται για τα σχήματα και μεγέθη και στο εσωτερικό του κουτιού υπάρχει σχεδιασμένο το αντίστοιχο σχήμα.</p>
--	---	--

	<p>7. Να σειροθετεί:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ αντικείμενα κατά μέγεθος ■ εικόνες σε λογική σειρά ■ (2 εικόνες). ■ αντικείμενα ή κάρτες με σχήματα και χρώματα στη σειρά, σύμφωνα με ένα πρότυπο. 	<p>6.2. Ο εκπαιδευτικός χρησιμοποιεί μια εικόνα ενός παιδιού χωρίς ρούχα. Δίνει στο μαθητή 2 ή 3 ρούχα του ίδιου είδους αλλά διαφορετικού χρώματος (π.χ. κόκκινο φανελάκι, κίτρινο φανελάκι) και του ζητά να τοποθετήσει ένα από αυτά πάνω στην εικόνα του παιδιού, ώστε να το "ντύσει". Ο εκπαιδευτικός τονίζει ιδιαίτερα το όνομα του χρώματος. Η δραστηριότητα επαναλαμβάνεται με όλα τα ρούχα.</p> <p>7.1. Ο εκπαιδευτικός δίνει στο μαθητή αρχικά δύο αντικείμενα με διαφορετικό μέγεθος και του ζητάει να τοποθετήσει σε σειρά πρώτα το μεγάλο και μετά το μικρό. Σε περίπτωση που ο μαθητής αποτύχει, ο εκπαιδευτικός χρησιμοποιεί οπτική νύξη (σχέδιο πάνω σε χαρτόνι). Στο επόμενο στάδιο, αυξάνονται τα αντικείμενα που ο μαθητής καλείται να βάλει σε σειρά και η οπτική βοήθεια σταδιακά αποσύρεται.</p> <p>7.2. Ο εκπαιδευτικός δίνει στον μαθητή όμοιες κούκλες διαφορετικού μεγέθους (μπαμπούσκες). Του ζητά να τις βάλει την μία μέσα στην άλλη και όλες μαζί στην μεγαλύτερη. Στη συνέχεια ο μαθητής τις βγάζει και τις τοποθετεί κατά σειρά μεγέθους.</p> <p>7.3. Ο εκπαιδευτικός δίνει στο μαθητή αρχικά δύο εικόνες που αναπαριστούν γεγονότα «πριν» και «μετά» (π.χ. στη μία εικόνα φαίνεται ένα παιδί που έχει μπροστά του μία μπανάνα και στην άλλη εικόνα το παιδί που έχει φάει την μπανάνα). Εξελικτικά οι εικόνες γίνονται περισσότερες (π.χ. το παιδί που έχει μπροστά του ολόκληρη την μπανάνα, το παιδί που καθαρίζει την μπανάνα, το παιδί που τρώει την μπανάνα, το παιδί που έφαγε την μπανάνα). Στη συγκεκριμένη δραστηριότητα προκειμένου ο εκπαιδευτικός να βοηθήσει το μαθητή αρχικά χρησιμοποιεί εικόνες με λογική σειρά που αφορούν τον ίδιο το μαθητή και εξελικτικά προχωράει σε άλλες πιο σύνθετες αλληλουχίες γεγονότων.</p>
--	--	---

	<p>8. Να δημιουργεί τυπώματα με την παλάμη δημιουργώντας ένα μοτίβο.</p> <p>9. Να κάνει συγκρίσεις – εκτιμήσεις μεγεθών:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ μεγάλο – μικρό ■ ψηλό – χαμηλό ■ χοντρό – λεπτό ■ μακρύ – κοντό ■ βαρύ – ελαφρύ <p>10. Να κατανοεί απλές χωροχρονικές έννοιες, όπως:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ πάνω – κάτω ■ μέσα – έξω ■ πίσω–μπροστά ■ τώρα – μετά. 	<p>9.1. Ο μαθητής ενθαρρύνεται από τον εκπαιδευτικό να επιλέξει ανάμεσα σε δυο αντικείμενα διαφορετικού μεγέθους (π.χ. αυτοκίνητα) το μεγάλο και να το τοποθετήσει στο μεγάλο κουτί. Η δραστηριότητα επαναλαμβάνεται με τον ίδιο τρόπο για το μικρό αντικείμενο.</p> <p>9.2. Ο εκπαιδευτικός δίνει στον μαθητή δύο καπέλα διαφορετικού ύψους. Ζητά από τον μαθητή να συγκρίνει δύο συμμαθητές του ως προς το ύψος τους και να τοποθετήσει στον ψηλό, το ψηλό καπέλο και στον χαμηλό, το χαμηλό καπέλο.</p> <p>9.3. Μαθητής και εκπαιδευτικός πλάθουν με την πλαστελίνη ένα φιδάκι. Στην συνέχεια ο εκπαιδευτικός ζητά από το μαθητή να συγκρίνει τα δύο φιδία τοποθετώντας τα δίπλα – δίπλα και να δείξει ή να ονομάσει το μακρύ και το κοντό, ή το χοντρό και το λεπτό.</p> <p>10.1. Ο εκπαιδευτικός δίνει στον μαθητή διάφορα αντικείμενα και του ζητά να τα τοποθετήσει πάνω στο τραπέζι, τονίζοντας την λέξη "πάνω". Στη συνέχεια ζητά από τον μαθητή να τοποθετήσει αντικείμενα κάτω από το τραπέζι, τονίζοντας την λέξη "κάτω". Η δραστηριότητα επαναλαμβάνεται πολλές φορές και σταδιακά, ο εκπαιδευτικός ζητά από τον μαθητή να του δώσει αντικείμενα, προσδιορίζοντας κάθε φορά την θέση που βρίσκονται, πάνω ή κάτω από το τραπέζι.</p> <p>10.2. Ο εκπαιδευτικός ζητά από τον μαθητή να βάλει όλα τα παιχνίδια που είναι σκορπισμένα στο χώρο παιχνιδιού μέσα σε ένα καλάθι. Ο εκπαιδευτικός δίνει την οδηγία και ταυτόχρονα κρατά το καλάθι με τέτοιο τρόπο που ο μαθητής να κατανοήσει ότι πρέπει να βάλει τα παιχνίδια εκεί. Αν ο μαθητής δεν το κατανοήσει, τότε βοηθά το μαθητή να βάλει τα παιχνίδια μέσα στο καλάθι.</p>
--	---	---

	<p>11. Να διακρίνει τις έννοιες «ένα» και «πολλά».</p>	<p>Σταδιακά χρησιμοποιεί μόνο τη λεκτική οδηγία. Κάθε φορά που ο μαθητής βάζει ένα παιχνίδι μέσα στο καλάθι ο εκπαιδευτικός τονίζει την λέξη "μέσα".</p> <p>10.3. Ο μαθητής την ώρα του φαγητού βγάζει το κολατσιό του έξω από την τσάντα του. Μετά το τέλος του φαγητού ο εκπαιδευτικός ζητά από το μαθητή να βάλει την πετσέτα του μέσα στην τσάντα και να πετάξει τα σκουπίδια μέσα στο καλάθι (ο εκπαιδευτικός τονίζει τις λέξεις "μέσα" και "έξω" σε κάθε ενέργεια).</p> <p>10.4. Ο εκπαιδευτικός δουλεύει μαζί με τον μαθητή και έχει τοποθετήσει σε εμφανές σημείο (πάνω στο τραπέζι) ένα αγαπημένο αντικείμενο του μαθητή. Κάθε φορά που ο μαθητής απλώνει το χέρι του να πάρει το αντικείμενο ο εκπαιδευτικός τον σταματά και του λέει "μετά". Στην συνέχεια τον επαναφέρει στην δραστηριότητα και του λέει "τώρα δουλειά". Ακόμη, ο εκπαιδευτικός φτιάχνει ένα πρόγραμμα δύο δραστηριοτήτων για το μαθητή και χρησιμοποιεί 2 αντικείμενα για να σηματοδοτήσει τις δραστηριότητες. Στην μία δραστηριότητα έχει βάλει το καρτελάκι με τη λέξη «πριν» και στην άλλη το καρτελάκι με τη λέξη «μετά». Όταν ο μαθητής χρησιμοποιεί το πρόγραμμα, ο εκπαιδευτικός πάντα λέει «πριν» και «μετά» ανάλογα με τη δραστηριότητα που αναφέρεται.</p> <p>11.1. Ο εκπαιδευτικός με φυσική καθοδήγηση και λεκτική εντολή "πάρε πολλά" ζητά από τον μαθητή να πάρει πολλούς βόλους και να τους βάλει σ' ένα άδειο ανοιχτό κουτί. Επαναλαμβάνει την δραστηριότητα με διαφορετικά αντικείμενα και κάθε φορά τονίζει την λέξη "πολλά".</p> <p>11.2. Ο εκπαιδευτικός δίνει στον μαθητή ένα κουτί με βόλους και ένα μπουκάλι με μικρό στόμιο ώστε να χωράει μόνο ένας βόλος. Του ζητά να πάρει έναν βόλο και να τον βάλει στο μπουκάλι. Ο εκπαιδευτικός τονίζει την λέξη " ένα".</p>
<p>Οπτικοκινητικός συντονισμός</p>	<p>1. Να τοποθετεί: <ul style="list-style-type: none"> ■ αντικείμενα μέσα σε κουτιά με ανοιχτό </p>	<p>1.1. Ο εκπαιδευτικός ζητάει από το μαθητή να τον βοηθήσει να τακτοποιήσουν το χώρο του παιχνιδιού.</p>

	<p>καπάκι</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ αντικείμενα μέσα σε κουτιά με μικρά ανοίγματα ή σχισμές. <p>2. Να ζωγραφίζει με ολόκληρη την παλάμη χρησιμοποιώντας δαχτυλομπογιές.</p> <p>3. Να ανοίγει βέλκρο.</p> <p>4. Να κλείνει βέλκρο.</p> <p>5. Να ξεκουμπώνει σουστές.</p> <p>6. Να τσαλακώνει</p>	<p>Έχει μπροστά του ένα κουτί με ανοιχτό καπάκι και του ζητάει να παίρνει κάθε φορά ένα αντικείμενο και να το τοποθετεί μέσα στο κουτί. Ο εκπαιδευτικός φροντίζει αρχικά τα παιχνίδια να είναι μεγάλου μεγέθους και λίγα και σταδιακά όσο η δραστηριότητα επαναλαμβάνεται τα αντικείμενα να γίνονται μικρότερα και περισσότερα. Όπου ο μαθητής δυσκολεύεται, ο εκπαιδευτικός τον βοηθάει με φυσική καθοδήγηση.</p> <p>1.2. Ο εκπαιδευτικός κατασκευάζει ένα κουτί με μικρά ανοίγματα. Τα ανοίγματα θα πρέπει να έχουν τέτοιο μέγεθος ώστε ο μαθητής να χρειάζεται να ασκήσει πίεση για να τοποθετήσει το κάθε αντικείμενο (π.χ. τουβλάκια, μικρές μπάλες) μέσα στο κουτί.</p> <p>1.3. Παρόμοια δραστηριότητα πραγματοποιείται και με μικρές σχισμές. Σε αυτή τη δραστηριότητα ο μαθητής καλείται να περάσει μέσα από τις σχισμές μικρά χαρτονάκια που αρχικά μπορεί να είναι πιο άκαμπτα και εξελικτικά να είναι πιο εύκαμπτα.</p> <p>Όλες οι δραστηριότητες παρουσιάζονται με οπτική οργάνωση. Τοποθετούνται πάνω σε συγκεκριμένη επιφάνεια (π.χ. χαρτόνι, πλαστικός δίσκος, κουτί...). Οι θέσεις των υλικών που θα χρησιμοποιηθούν είναι οριοθετημένες και είναι συνήθως στην αριστερή πλευρά της δραστηριότητας. Με τον ίδιο τρόπο οριοθετούνται στην δεξιά πλευρά της δραστηριότητας οι θέσεις, όπου τοποθετούνται τα υλικά, για να ολοκληρωθεί η δραστηριότητα.</p> <p>Οι στόχοι από 2-31 αποτελούν ταυτόχρονα και δραστηριότητες.</p>
--	---	---

	<p>μαλακά χαρτιά (εφημερίδες, γκοφρέ).</p> <p>7. Να ανοίγει κουτιά με καπάκι.</p> <p>8. Να αποσυναρμολογεί αντικείμενα και να τοποθετεί τα μέρη τους σε:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ κουτιά χωρίς αντίστοιχες οπτικές ενδείξεις ■ κουτιά με αντίστοιχες οπτικές ενδείξεις. <p>9. Να σχίζει χαρτόνια και χαρτιά.</p> <p>10. Να πλάθει με ζυμάρι ή πλαστελίνη απλά σχέδια (κορδόνι, πίτα).</p> <p>11. Να ζωγραφίζει με τα δάχτυλα (δαχτυλομπογιές).</p> <p>12. Να ζωγραφίζει με χοντρά πινέλα μεγάλες επιφάνειες.</p> <p>13. Να βγάζει:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ μεγάλους κρίκους από ξύλινη στήλη ■ μικρούς κρίκους από ξύλινη στήλη. <p>14. Να ξεβιδώνει καπάκια από βάζα - μπουκάλια.</p> <p>15. Να φτιάχνει ένα πύργο με μικρά τουβλάκια (μέχρι 10).</p> <p>16. Να ανοίγει φερμουάρ.</p> <p>17. Να κλείνει</p>	
--	---	--

<p>φερμουάρ.</p> <p>18. Να περνάει κρίκους σε στύλο.</p> <p>19. Να τοποθετεί ξυλάκια σε ειδική επιφάνεια με μικρές εγκοπές.</p> <p>20. Να περνάει χάντρες σε κορδόνι.</p> <p>21. Να περνάει χάντρες σε μαλακό κορδόνι.</p> <p>22. Να βιδώνει καπάκια σε μπουκάλια.</p> <p>23. Να χρησιμοποιεί μανταλάκια.</p> <p>24. Να χρησιμοποιεί κόλλα και να κολλάει μεγάλα κομμάτια από χαρτόνι.</p> <p>25. Να ξετυλίγει το περιτύλιγμα τροφών ή μικρών αντικειμένων.</p> <p>26. Να τυλίγει χαρτί συσκευασίας γύρω από ένα κουτί ή αντικείμενο.</p> <p>27. Να κουμπώνει σουσέτες.</p> <p>28. Να χρησιμοποιεί συνδετήρες.</p> <p>29. Να κόβει με ψαλίδι χαρτόνια, χαρτιά, ύφασμα.</p> <p>30. Να ξεκουμπώνει μεγάλα κουμπιά.</p> <p>31. Να κουμπώνει</p>	
--	--

<p>Οπτικοχωρικός προσανατολισμός</p>	<p>μεγάλα κομμάτια.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Να τοποθετεί ενσφηνώματα που έχουν: <ul style="list-style-type: none"> ■ ένα μεγάλο κομμάτι ■ μέχρι 5 κομμάτια ■ περισσότερα από 5 κομμάτια. 2. Να φτιάχνει πάζλ με: <ul style="list-style-type: none"> ■ δύο μεγάλα κομμάτια ■ 3-8 κομμάτια ■ περισσότερα από 8 κομμάτια. 3. Να φτιάχνει κατασκευές με τουβλάκια: <ul style="list-style-type: none"> ■ με ένα από υπόδειγμα ■ με υπόδειγμα σε κάρτα. 4. Να φτιάχνει κατασκευές τρισδιάστατες. 	<p>Οι στόχοι από 1- 4 αποτελούν ταυτόχρονα και δραστηριότητες.</p>
<p>Προσαρμογή στην ρουτίνα του σχολείου</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Να τακτοποιεί τα προσωπικά του είδη σε συγκεκριμένη θέση όταν έρχεται στο σχολείο. 2. Να κάθεται στην καρέκλα μόνος του. 3. Να παραμένει καθισμένος σε όλη τη διάρκεια μιας δραστηριότητας. 4. Να μπαίνει στην γραμμή ή στην τάξη μετά από εντολή του εκπαιδευτικού. 5. Να περιμένει την σειρά του στις 	<p>Ο μαθητής εκπαιδεύεται να ακολουθεί καθημερινές ρουτίνες στο χώρο του σχολείου, όπως να τακτοποιεί τα προσωπικά του είδη σε συγκεκριμένες θέσεις σύμφωνα με οπτικές νύξεις που έχουν τοποθετηθεί στις αντίστοιχες θέσεις.</p> <p>Ανάλογα χρησιμοποιούνται οπτικές νύξεις για να μάθει ο μαθητής τις υπόλοιπες ρουτίνες που αφορούν την τάξη και το σχολείο γενικότερα.</p> <p>Οι οπτικές νύξεις μπορεί να είναι φωτογραφίες, σύμβολα ή γραπτές οδηγίες, που δείχνουν τη σειρά των ενεργειών τις οποίες πρέπει να ακολουθήσει ο μαθητής.</p> <p>Ένας άλλος τρόπος εκπαίδευσης στις καθημερινές ρουτίνες του σχολείου είναι οι κοινωνικές ιστορίες, όπως περιγράφονται στη διδακτική μεθοδολογία.</p>

	<p>ομαδικές δραστηριότητες.</p> <p>6. Να πηγαίνει για διάλειμμα και να επιστρέφει στην τάξη σύμφωνα με οπτική ή ακουστική υπενθύμιση.</p>	
<p>Ακολουθία Οπτικών Οδηγιών</p>	<p>1. Να κάνει δραστηριότητες που αποτελούνται από ένα κομμάτι.</p> <p>2. Να ακολουθεί τις εικόνες για την εκτέλεση μιας δραστηριότητας.</p> <p>3. Να ακολουθεί εικόνες που δείχνουν διαδοχικά τα στάδια μιας δραστηριότητας.</p> <p>4. Να ακολουθεί ένα συνδυασμό εικόνων και λέξεων ως οδηγίες για την εκτέλεση μιας δραστηριότητας.</p> <p>5. Να χρησιμοποιεί λεξικό εικόνων.</p> <p>6. Να χρησιμοποιεί γραπτές οδηγίες.</p>	<p>1.1. Ο εκπαιδευτικός φτιάχνει δραστηριότητες που αποτελούνται μόνο από ένα κομμάτι. Αυτές είναι οι πιο σύντομες δραστηριότητες και είναι κατάλληλες για τους μαθητές που δεν έχουν ρουτίνες εργασίας και έχουν μεγάλη διάσπαση προσοχής.</p> <p>2.1. Ο εκπαιδευτικός δίνει στο μαθητή πλαστικοποιημένες κάρτες με τα μέλη του σώματος ενός παιδιού. Ζητά από το μαθητή να τις τοποθετήσει στη σωστή τους θέση ώστε να σχηματίσει την εικόνα του παιδιού, δείχνοντάς του μια κάρτα με το τελικό προϊόν, την ολοκληρωμένη εικόνα του σώματος.</p> <p>3.1. - 6.1. Ο εκπαιδευτικός φωτογραφίζει την εκτέλεση μιας δραστηριότητας βήμα – βήμα (π.χ. τακτοποίηση του χώρου παιχνιδιού). Δημιουργεί ένα άλμπουμ με τις φωτογραφίες αυτές και εκπαιδεύει το μαθητή να εκτελεί τη δραστηριότητα ακολουθώντας τη σειρά των φωτογραφιών. Εναλλακτικά, αντί για φωτογραφίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν εικόνες, σύμβολα, λέξεις, γραπτές οδηγίες ή ο συνδυασμός τους.</p>

	<p>7. Να χρησιμοποιεί ολοκληρωμένες δραστηριότητες ως πρότυπα.</p>	<p>7.1. Ο εκπαιδευτικός δείχνει στο μαθητή ένα ολοκληρωμένο κολάζ (π.χ. ένα σπίτι) και του ζητά να φτιάξει ένα ίδιο.</p>
<p>Χρήση εξατομικευμένου ημερήσιου προγράμματος</p>	<p>1. Να διακρίνει το δικό του πρόγραμμα από τα προγράμματα των άλλων.</p> <p>2. Να ελέγχει το πρόγραμμα τη σωστή χρονική στιγμή.</p> <p>3. Να ελέγχει το πρόγραμμα του μετά από παρακίνηση του εκπαιδευτικού (οπτική ή λεκτική).</p> <p>4. Να ακολουθεί την σειρά δύο δραστηριοτήτων.</p> <p>5. Να ακολουθεί την σειρά των δραστηριοτήτων (4+) στο πρόγραμμα.</p> <p>6. Να τοποθετεί την κάρτα μετάβασης στη σωστή θέση στον ενδειγμένο χώρο.</p> <p>7. Να κατανοεί την σημασία των οπτικών ενδείξεων (αντικείμενα, φωτογραφίες, σύμβολα, λέξεις) στο πρόγραμμα του.</p> <p>8. Να παραμένει στον κατάλληλο χώρο μέχρι την ώρα μετάβασης στην επόμενη δραστηριότητα.</p>	<p>Οι στόχοι 1-8 αναλύονται στο κεφάλαιο της Διδακτικής Μεθοδολογίας.</p>
<p>Χρήση</p>	<p>1. Να γνωρίζει πόσες</p>	<p>Οι στόχοι 1-8 αναλύονται στο κεφάλαιο</p>

<p>εξατομικευμένου συστήματος εργασίας</p>	<p>και ποιες δραστηριότητες πρέπει να ολοκληρώσει.</p> <p>2. Να ολοκληρώνει μόνος του μία δραστηριότητα κάθε φορά.</p> <p>3. Να ολοκληρώνει μόνος του πολλές δραστηριότητες χωρίς βοήθεια.</p> <p>4. Να ολοκληρώνει μόνος του τις δραστηριότητες με τυχαία σειρά.</p> <p>5. Να ακολουθεί μία συγκεκριμένη σειρά στην ολοκλήρωση των δραστηριοτήτων με βάση οπτικές ενδείξεις (χρώματα, σχήματα, λέξεις, αριθμοί).</p> <p>6. Να τοποθετεί τις ολοκληρωμένες δραστηριότητες στην περιοχή του «τέλους».</p> <p>7. Να παίρνει τα υλικά της δραστηριότητας από το ράφι ή το συρτάρι σύμφωνα με τις οπτικές οδηγίες στο σύστημα εργασίας.</p> <p>8. Να χρησιμοποιεί την οπτική ένδειξη για την μετάβαση στην επόμενη δραστηριότητα.</p>	<p>της Διδακτικής Μεθοδολογίας</p>
---	---	------------------------------------

<p>Μίμηση αδρών σωματικών κινήσεων του εκπαιδευτικού ή των συνομηλίκων</p>	<p>1. Να μιμείται απλές αδρές σωματικές κινήσεις με τα χέρια όταν του το ζητήσει ο εκπαιδευτικός.</p> <p>2. Να μιμείται αδρές σωματικές κινήσεις με τα πόδια όταν του το ζητήσει ο εκπαιδευτικός.</p> <p>3. Να μιμείται αδρές σωματικές κινήσεις με το κεφάλι όταν του το ζητήσει ο εκπαιδευτικός.</p> <p>4. Να μιμείται δύο ή τρεις διαδοχικές αδρές σωματικές κινήσεις με τα χέρια, με τα πόδια ή με το κεφάλι όταν ο εκπαιδευτικός του το ζητήσει.</p> <p>5. Να μιμείται αυθόρμητα τις αδρές σωματικές κινήσεις των χεριών, των ποδιών και του κεφαλιού του εκπαιδευτικού.</p> <p>6. Να μιμείται αυθόρμητα τις αδρές σωματικές κινήσεις</p>	<p>1.1. Ο εκπαιδευτικός κάθεται απέναντι από τον μαθητή και αφού βεβαιωθεί ότι ο μαθητής τον προσέχει εκτελεί κινήσεις με τα χέρια όπως: παλαμάκια, ρυθμικό χτύπημα του τραπέζιου, σήκωμα των χεριών ψηλά, νεύμα χαιρετισμού, ζητώντας συγχρόνως από τον μαθητή να κάνει το ίδιο.</p> <p>2.1. Ο εκπαιδευτικός κάθεται ή στέκεται όρθιος απέναντι από τον μαθητή και αφού βεβαιωθεί ότι ο μαθητής τον προσέχει εκτελεί κινήσεις με τα πόδια του όπως: ρυθμικό χτύπημα των ποδιών (πάνω-κάτω), ανύψωση και των δύο ποδιών, λύγισμα του ενός ποδιού από το γόνατο, πήδημα με το ένα πόδι, πήδημα με τα δύο πόδια, βάδισμα επί τόπου, ζητώντας συγχρόνως από τον μαθητή να κάνει το ίδιο.</p> <p>3.1. Ο εκπαιδευτικός κάθεται απέναντι από τον μαθητή και αφού βεβαιωθεί ότι ο μαθητής τον προσέχει, εκτελεί κινήσεις με το κεφάλι όπως: κουνάει το κεφάλι καταφατικά, κουνάει το κεφάλι για να δηλώσει άρνηση, κουνάει το κεφάλι από τον ένα ώμο στον άλλο, ζητώντας συγχρόνως από τον μαθητή να κάνει το ίδιο.</p> <p>4.1. Ο εκπαιδευτικός κάθεται απέναντι από τον μαθητή και αφού βεβαιωθεί ότι ο μαθητής τον προσέχει, εκτελεί δύο ή τρεις διαδοχικές κινήσεις με τα χέρια, με τα πόδια και με το κεφάλι (Βλ. Ενδ. δραστηριότητες 1.1,2.1,3.1,) ζητώντας συγχρόνως από τον μαθητή να κάνει το ίδιο.</p> <p>5.1-6.1. Ο μαθητής μιμείται διάφορες κινήσεις με τα χέρια, με τα πόδια και με το κεφάλι, χωρίς λεκτική εντολή από τον εκπαιδευτικό, στα πλαίσια ελεύθερης ατομικής ή ομαδικής δραστηριότητας, όπως κάποιο βιωματικό παραμύθι, ή ένα τραγούδι που περιλαμβάνει μίμηση.</p>
---	--	---

	<p>συνομηλίκων κατά τη διάρκεια ομαδικής δραστηριότητας.</p> <p>7. Να μιμείται αδρές σωματικές κινήσεις τις οποίες έχει παρατηρήσει νωρίτερα (καθυστερημένη μίμηση).</p>	<p>7.1. Ο εκπαιδευτικός ζητάει από τον μαθητή να αναπαραστήσει τις κινήσεις που παρατήρησε να εκτελεί ο ίδιος ή κάποιο άλλο πρότυπο νωρίτερα, στα πλαίσια κάποιας δραστηριότητας, όπως: δείξε μου πώς έκανε το λιοντάρι όταν είδε το ποντίκι ή δείξε μου πώς σκούπιζε η Σταχτοπούτα το πάτωμα.</p>
<p>Μίμηση λεπτών σωματικών κινήσεων του εκπαιδευτικού ή των συνομηλίκων</p>	<p>1. Να μιμείται λεπτές κινήσεις όταν του το ζητήσει ο εκπαιδευτικός.</p> <p>2. Να μιμείται λεπτές κινήσεις του εκπαιδευτικού αυθόρμητα.</p> <p>3. Να μιμείται λεπτές κινήσεις των συνομηλίκων του αυθόρμητα κατά τη διάρκεια ομαδικής δραστηριότητας.</p> <p>4. Να μιμείται λεπτές σωματικές κινήσεις τις οποίες έχει παρατηρήσει νωρίτερα (καθυστερημένη μίμηση).</p>	<p>1.1. Ο εκπαιδευτικός κάθεται μπροστά στο μαθητή και αφού βεβαιωθεί ότι ο μαθητής τον προσέχει εκτελεί λεπτές κινήσεις όπως: χτύπημα του τραπέζιου με ένα δάχτυλο ή με δύο δάχτυλα, κίνηση του δείκτη πάνω στο τραπέζι, ανοιγοκλείσιμο των δαχτύλων, ένωση των δεικτών των δύο χεριών του, δείξη των διαφόρων μερών του σώματός του με το δείκτη, ζητώντας συγχρόνως από τον μαθητή να κάνει το ίδιο.</p> <p>2.1.-3.1. Ο μαθητής μιμείται λεπτές κινήσεις με τα χέρια, χωρίς λεκτική εντολή από τον εκπαιδευτικό, στα πλαίσια ελεύθερης ατομικής ή ομαδικής δραστηριότητας, όπως κάποιο βιωματικό παραμύθι, ή ένα τραγούδι που περιλαμβάνει μίμηση.</p> <p>4.1. Ο εκπαιδευτικός ζητάει από τον μαθητή να αναπαραστήσει τις κινήσεις που παρατήρησε νωρίτερα να εκτελεί ο ίδιος ή κάποιο άλλο πρότυπο στα πλαίσια κάποιας ομαδικής δραστηριότητας, (παραμύθι ή τραγούδι) όπως: δείξε μου πώς ανέβαινε η αράχνη στον τοίχο, δείξε μου πώς περπατούσε το μυρμήγκι, δείξε μου πώς σέρνονταν το σκουλήκι.</p>
<p>Μίμηση κινήσεων με τη χρήση αντικειμένων</p>	<p>1. Να μιμείται απλές πράξεις με αντικείμενα καθημερινής χρήσης όταν του το ζητήσει ο</p>	<p>1.1. Ο εκπαιδευτικός κάθεται στο τραπέζι, απέναντι από τον μαθητή και του παρουσιάζει ζευγάρια από αντικείμενα που πρόκειται να</p>

	<p>εκπαιδευτικός.</p> <p>2. Να μιμείται απλές πράξεις με αντικείμενα καθημερινής χρήσης χρησιμοποιώντας μία κούκλα όταν του το ζητήσει ο εκπαιδευτικός.</p> <p>3. Να μιμείται δύο ή τρεις πράξεις με αντικείμενα όταν του το ζητήσει ο εκπαιδευτικός.</p> <p>4. Να μιμείται κινήσεις του εκπαιδευτικού με αντικείμενα αυθόρμητα.</p> <p>5. Να μιμείται κινήσεις συμμαθητών του με αντικείμενα αυθόρμητα κατά τη διάρκεια ατομικών ή ομαδικών δραστηριοτήτων.</p> <p>6. Να μιμείται κινήσεις με αντικείμενα που</p>	<p>χρησιμοποιήσουν (ένα για τον ίδιο και ένα για το μαθητή). Αφού βεβαιωθεί ότι ο μαθητής τον προσέχει εκτελεί πράξεις χρησιμοποιώντας τα αντικείμενα όπως: βάζει ένα κύβο σε ένα κουβαδάκι, χτυπάει ένα κουδούνι, σπρώχνει ένα αυτοκινητάκι, κουνάει μία σημαία, βάζει ένα καπέλο, σκουπίζει το στόμα του, βάζει ένα μολύβι στη μολυβοθήκη, ζητώντας συγχρόνως από τον μαθητή να κάνει το ίδιο.</p> <p>2.1. Ο εκπαιδευτικός κάθεται στο τραπέζι, απέναντι από τον μαθητή και του παρουσιάζει ζευγάρια από όμοια αντικείμενα, ένα για τον ίδιο και ένα για τον μαθητή. Αφού βεβαιωθεί ότι ο μαθητής τον προσέχει εκτελεί διαφορετικές ενέργειες, όπως: βάζει το μπιμπερό στο στόμα της κούκλας, χτενίζει την κούκλα, φιλάει την κούκλα, ταιΐζει την κούκλα με το κουτάλι, της δίνει να πει με το ποτήρι. Συγχρόνως ζητά από τον μαθητή να κάνει το ίδιο με την δική του κούκλα.</p> <p>3.1. Ο εκπαιδευτικός κάθεται απέναντι από τον μαθητή και αφού βεβαιωθεί ότι ο μαθητής τον προσέχει εκτελεί δύο ή τρεις διαδοχικές πράξεις με αντικείμενα (βλ. Ενδ. Δραστηριότητες 1.1 και 2.1), ζητώντας συγχρόνως από τον μαθητή να κάνει το ίδιο.</p> <p>4.1-5.1. Ο μαθητής μιμείται κινήσεις του εκπαιδευτικού ή των συμμαθητών του με αντικείμενα, χωρίς να του το ζητήσει ο εκπαιδευτικός στα πλαίσια ατομικών ή ομαδικών δραστηριοτήτων, όπως: ένα βιωματικό παραμύθι, ένα παιχνίδι μίμησης ή ένα τραγούδι.</p> <p>6.1. Ο μαθητής μιμείται πράξεις με αντικείμενα που παρατήρησε να εκτελεί</p>
--	--	--

	έχει παρατηρήσει κάποιες ώρες πριν (καθυστερημένη μίμηση).	νωρίτερα κάποιος που λειτουργούσε ως πρότυπο. Η μίμηση γίνεται μετά από λεκτική εντολή του εκπαιδευτικού, στα πλαίσια μιας δραστηριότητας όπως παραμύθι ή τραγούδι: (κούνημα σημαίας, τάισμα μωρού).
Λεκτική μίμηση: Μίμηση κινήσεων του στόματος και επανάληψη ήχων ή λέξεων	<p>1. Να μιμηθεί κινήσεις με το στόμα και τη γλώσσα όταν του το ζητήσει ο εκπαιδευτικός.</p> <p>2. Να μιμείται ήχους που παράγει ο εκπαιδευτικός με το στόμα.</p> <p>3. Να επαναλαμβάνει την αρχική συλλαβή μιας λέξης που ακούει όταν του το ζητήσει ο εκπαιδευτικός.</p> <p>4. Να επαναλαμβάνει ολόκληρη τη λέξη όταν του το ζητήσει ο εκπαιδευτικός.</p>	<p>1.1. Ο εκπαιδευτικός κάθεται απέναντι από τον μαθητή και αφού βεβαιωθεί ότι ο μαθητής τον κοιτάζει στο πρόσωπο εκτελεί κινήσεις με το στόμα του όπως: ανοίγει το στόμα του, βγάζει τη γλώσσα έξω από το στόμα, σφίγγει τα χίλια, δείχνει τα δόντια, φυσάει, χαμογελάει, ρουφάει τα μάγουλα μέσα, στέλνει φιλί, κουνάει τη γλώσσα αριστερά-δεξιά, έξω από το στόμα. Συγχρόνως ζητά από τον μαθητή να κάνει το ίδιο.</p> <p>2.1. Ο εκπαιδευτικός κάθεται απέναντι από τον μαθητή και αφού βεβαιωθεί ότι ο μαθητής τον προσέχει, του ζητάει να μιμηθεί ήχους όπως: α, μα, μπα, να, ντα... λαμβάνοντας υπόψη το εύρος και το συνδυασμό των συλλαβών που αυθόρμητα παράγει ο μαθητής.</p> <p>3.1. Ο εκπαιδευτικός κάθεται απέναντι από τον μαθητή και αφού βεβαιωθεί ότι ο μαθητής τον προσέχει του λέει απλές λέξεις και συγχρόνως του παρουσιάζει το σχετικό αντικείμενο ή την εικόνα του αντικειμένου. Περιμένει από τον μαθητή να επαναλάβει την αρχική συλλαβή: π.χ. μπα για τις λέξεις μπάλα, μπαμπά, νε για την λέξη νερό παι για την λέξη παιχνίδι, λαμβάνοντας υπόψη το εύρος και το συνδυασμό των συλλαβών που αυθόρμητα παράγει ο μαθητής. Σε πρώτη φάση είναι προτιμότερο ο εκπαιδευτικός να ξεκινήσει από ιδιαίτερα επιθυμητά προς τον μαθητή αντικείμενα, το όνομα των οποίων πρέπει να επαναλάβει προκειμένου να έχει πρόσβαση σε αυτά.</p> <p>4.1. Ο εκπαιδευτικός κάθεται απέναντι από τον μαθητή και αφού βεβαιωθεί ότι ο μαθητής τον προσέχει, του λέει απλές λέξεις, παρουσιάζοντας συγχρόνως και το σχετικό αντικείμενο ή την εικόνα του αντικειμένου, όπως: μπάλα, μπαλόκι,</p>

	<p>5. Να επαναλαμβάνει φράσεις 2-3 λέξεων όταν του το ζητήσει ο εκπαιδευτικός.</p> <p>6. Να επαναλαμβάνει φράσεις 4-6 λέξεων όταν του το ζητήσει ο εκπαιδευτικός.</p> <p>7. Να επαναλαμβάνει μία σειρά 2-7 αριθμών όταν ο εκπαιδευτικός του το ζητήσει.</p> <p>8. Να επαναλαμβάνει λέξεις ή φράσεις, μιμούμενος την προσωδία της φωνής του εκπαιδευτικού.</p> <p>9. Να επαναλαμβάνει αυθόρμητα λέξεις.</p> <p>10. Να επαναλαμβάνει αυθόρμητα φράσεις.</p>	<p>βιβλίο, κούκλα, παζλ, μπλουζα, καπέλο, παντελόνι, σαπούνι, μολύβι, παιχνίδι, περιμένοντας από τον μαθητή να τις επαναλάβει. Σε πρώτη φάση είναι προτιμότερο να ξεκινήσει από ιδιαίτερα επιθυμητά προς τον μαθητή αντικείμενα, το όνομα των οποίων πρέπει να επαναλάβει προκειμένου να έχει πρόσβαση σε αυτά.</p> <p>5.1. Ο εκπαιδευτικός λέει μια απλή πρόταση 2-3 λέξεων, παρουσιάζοντας στον μαθητή κάποιο αντικείμενο ή εικόνα αντικειμένου που σηματοδοτεί το νόημα της πρότασης: «Θέλω νερό» (ποτήρι με νερό ή σχετική φωτογραφία), ή θέλω να παίξω (παιχνίδι ή σχετική φωτογραφία). Ζητά από τον μαθητή να επαναλάβει την φράση.</p> <p>6.1. Ο εκπαιδευτικός λέει μια πρόταση 4-6 λέξεων παρουσιάζοντας στον μαθητή κάποιο αντικείμενο ή εικόνα αντικειμένου που σηματοδοτεί το νόημα της πρότασης: «Θέλω να πάω βόλτα» (παλτό ή σχετική φωτογραφία), ή «Θέλω να παίξω με την κούκλα» (κούκλα ή σχετική φωτογραφία). Ζητά από τον μαθητή να επαναλάβει την φράση.</p> <p>7.1. Ο μαθητής επαναλαμβάνει μία σειρά από 2-7 αριθμούς π.χ. το νούμερο του τηλεφώνου του όταν του το ζητήσει ο εκπαιδευτικός.</p> <p>8.1. Ο μαθητής μιμείται τον τόνο, την ένταση, την ταχύτητα εκφοράς λέξης ή φράσης του εκπαιδευτικού.</p> <p>9.1. Ο μαθητής επαναλαμβάνει τουλάχιστον 20 λέξεις αυθόρμητα, χωρίς ο εκπαιδευτικός να είναι δίπλα του και να του το ζητήσει.</p> <p>10.1. Ο μαθητής επαναλαμβάνει τουλάχιστον τρεις φορές την ημέρα φράσεις 2-6 λέξεων αυθόρμητα, χωρίς ο εκπαιδευτικός να είναι δίπλα του και να του το ζητήσει.</p>
--	---	--

<p>Μίμηση σχεδίων με συναρμολογούμενα παιχνίδια</p>	<p>1. Να μιμείται σχέδιο με 2-5 τουβλάκια, του ίδιου χρώματος και μεγέθους.</p> <p>2. Να μιμείται σχέδιο με 2-5 τουβλάκια διαφορετικών χρωμάτων και μεγεθών.</p> <p>3. Να μιμείται σχέδιο με 6 και περισσότερα τουβλάκια ίδιων ή διαφορετικών χρωμάτων και μεγεθών.</p> <p>4. Να μιμείται σχέδια με άλλα συναρμολογούμενα παιχνίδια (duplos, lego, bristle blocks).</p>	<p>1.1. Ο εκπαιδευτικός κάθεται στο τραπέζι απέναντι από τον μαθητή και του παρουσιάζει δύο σετ, από 2-5 τουβλάκια ίδιου χρώματος και μεγέθους. Στη συνέχεια φτιάχνει ένα σχέδιο και ζητά από τον μαθητή να τον μιμηθεί φτιάχνοντας το ίδιο, δηλαδή, τοποθετώντας τα τουβλάκια του με τον ίδιο προσανατολισμό το ένα σε σχέση με το άλλο.</p> <p>2.1. Ο εκπαιδευτικός κάθεται στο τραπέζι απέναντι από τον μαθητή και του παρουσιάζει δύο σετ από 2-5 τουβλάκια αντίστοιχων χρωμάτων και μεγεθών. Ο μαθητής καλείται να μιμηθεί το σχέδιο του εκπαιδευτικού, τοποθετώντας τα τουβλάκια του με τον ίδιο προσανατολισμό και χρησιμοποιώντας τα αντίστοιχα χρώματα και μεγέθη.</p> <p>3.1.-4.1. Με τον ίδιο τρόπο ο μαθητής μιμείται σχέδιο με 6 και περισσότερα τουβλάκια, ή με άλλα συναρμολογούμενα παιχνίδια.</p>
<p>Μίμηση κινήσεων με αντικείμενα και ταυτόχρονη παραγωγή ήχων</p>	<p>1. Να μιμείται συγχρόνως κινήσεις με αντικείμενα και σχετικούς ήχους όταν ο εκπαιδευτικός του το ζητήσει.</p> <p>2. Να μιμείται πράξεις του εκπαιδευτικού ή των συμμαθητών του</p>	<p>1.1. Ο εκπαιδευτικός κάθεται στο τραπέζι απέναντι από τον μαθητή και του παρουσιάζει ζευγάρια από όμοια αντικείμενα στο τραπέζι. Στη συνέχεια εκτελεί μια πράξη με ένα αντικείμενο ενώ συγχρόνως παράγει σχετικό ήχο, όπως: κυλάει ένα αυτοκινητάκι και λέει «βzzz» ή κάνει ένα παιχνίδι - βάτραχο να πηδάει και συγχρόνως να φωνάζει «κουαξ – κουάξ». Ζητά από τον μαθητή να μιμηθεί την ενέργεια και να παράγει τον σχετικό ήχο ταυτόχρονα.</p> <p>2.1. Ο μαθητής μιμείται αυθόρμητα τον εκπαιδευτικό ενώ αυτός εκτελεί πράξεις με αντικείμενα και συγχρόνως παράγει</p>

	<p>με αντικείμενα, συγχρόνως με σχετικούς ήχους, αυθόρμητα.</p> <p>3. Να μιμείται πράξεις και ήχους που παρατήρησε νωρίτερα (καθυστερημένη μίμηση).</p>	<p>σχετικούς ήχους κατά τη διάρκεια ατομικής ή ομαδικής δραστηριότητας, (παραμύθι ή τραγούδι), χωρίς προηγουμένως να του το ζητήσει ο εκπαιδευτικός.</p> <p>3.1. Ο εκπαιδευτικός, ζητάει από το μαθητή να του δείξει με ένα παιχνίδι πώς έκανε (κίνηση και ήχο), π.χ. το βατραχάκι στο παραμύθι που τους διάβασε νωρίτερα.</p>
--	---	--

ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΟ ΕΝΙΑΙΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΤΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

ΓΙΑ ΤΙΣ Α' Β' ΤΑΞΕΙΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Αξονες γγνωστικού περιεχομένου	Γενικοί στόχοι (γνώσεις, δεξιότητες, στάσεις και αξίες)	Ενδεικτικές Θεμελιώδεις έννοιες Διαθεματικής προσέγγισης
<p>Γραπτός λόγος- Ανάγνωση</p> <p>Φωνημική επίγνωση</p> <p>Οπτικό λεξιλόγιο</p> <p>Πρώτη Ανάγνωση</p> <p>Δομή συλλαβής, λέξης, πρότασης</p> <p>Είδη ανάγνωσης</p> <p>Είδη κειμένων</p>	<p><u>Στο μαθητή πρέπει να δίνονται μαθησιακές ευκαιρίες ώστε:</u></p> <p>Ο μαθητής:</p> <p><u>Να κατανοεί ότι οι φωτογραφίες- εικόνες είναι αναπαράσταση της πραγματικότητας και</u> ο γραπτός λόγος είναι <u>-α-</u>αναπαράσταση της "γλώσσας".</p> <p>-και οι εικόνες- φωτογραφίες αναπαράσταση της πραγματικότητας-</p> <p><u>Να αναγνωρίζει</u> τη διαφορά ανάμεσα στην εικόνα ενός αντικειμένου και τη γραπτή απόδοσή του με λέξη ή σύμβολο.</p> <p><u>Να αντιλαμβάνεται</u> τη στενή σχέση ακρόασης, ομιλίας, ανάγνωσης, γραφής.</p> <p><u>Να αναπτύσσει</u> φωνημική επίγνωση (π.χ. διακρίνει ήχους, εντοπίζει τη διαδοχή των φωνημάτων, συμπλέκει φωνήματα κ.λ.π.).</p> <p><u>Να αντιστοιχεί</u> τους φθόγγους της γλώσσας με συγκεκριμένα γράμματα ή <u>va</u> διαβάζει με σύμβολα.</p> <p><u>Να κατατά</u> το βασικό μηχανισμό της ανάγνωσης που στηρίζεται στη σχέση φθόγγων-γραμμάτων ή <u>va</u> αποκτά ένα</p>	<p>Δομή</p> <p>Σύστημα</p> <p>Επικοινωνία</p> <p>Ομοιότητα- διαφορά</p> <p>Αλληλεπίδραση</p>

Formatted

Formatted

Formatted

	<p>οπτικό λεξιλόγιο (περίπου 50 λέξεων ή συμβόλων) που περιλαμβάνει ουσιαστικά, ρήματα, επίθετα και επιρρήματα.</p> <p>Να διαβάζει και να κατανοεί μικρά λεκτικά σύνολα (π.χ. προτάσεις δύο λέξεων) ή να αναγνωρίζει οπτικά και να κατανοεί φράσεις με σύμβολα.-</p> <p>Να διαβάζει και να κατανοεί μικρό κείμενο με λέξεις ή σύμβολα, για να αντλήσει πληροφορίες ή να εκτελέσει ορισμένες ενέργειες.</p> <p>Να κατανοεί και να αποδίδει το περιεχόμενο ενός κειμένου ή μιας ιστορίας που άκουσε ή διάβασε.</p> <p>Να κατανοεί διάφορους τύπους κειμένων (έμμετρα, πεζά, έντυπα, χειρόγραφα, παραμύθια, αφηγήσεις κ.λ.π.).</p> <p>Να συμπεραίνει το περιεχόμενο ενός βιβλίου από τις εξωτερικές ενδείξεις (εξώφυλλο, εικόνες κ.λ.π.).</p> <p>Να αναπτύσσει ενδιαφέρον για το διάβασμα και να κάνει επιλεγεί βιβλία από τη "βιβλιοθήκη" της τάξης που θέλει να ακούσει ή να διαβάσει.</p> <p>Να χρησιμοποιεί την αναγνωστική του δεξιότητα ως γενική δεξιότητα μάθησης, αξιοποιώντας την στα άλλα μαθήματα και για στην έκφραση προσωπικών αναγκών στις προσωπικές του ανάγκες γραπτής επικοινωνίας.</p>	
<p>Γραπτός Λόγος- Γραφή και παραγωγή γραπτού λόγου</p> <p>▲ Πρώτη Γραφή</p>	<p>Να κατανοεί ότι με το γραπτό λόγο μπορεί να μεταφέρει μηνύματα δηλ. να επικοινωνήσει.</p> <p>Να χρησιμοποιεί εικόνες, σύμβολα ή λέξεις για να επικοινωνεί και να μεταφέρει μηνύματα.</p>	<p>Δομή Σύστημα-Οργάνωση Έπικοινωνία Ομοιότητα-διαφορά</p>

Formatted

Formatted

Formatted

<u>Αντιγραφή, γραφή, τονισμός, στίξη</u>	<u>Να αντιγράφει λέξεις ή σύμβολα (μεμονωμένα ή που σχηματίζουν κείμενο) και εξυπηρετούν λειτουργικές ανάγκες ή ανταποκρίνονται στα ενδιαφέροντά του.</u>
<u>Στάδια γραψίματος</u>	<u>Να ενθαρρύνεται να γράφει όπως μπορεί (χρησιμοποιώντας εναλλακτικά αυτοκόλλητα ή μαγνητικά γράμματα ή Η.Υ. ή σύμβολα).</u>
<u>Απλή δομή κειμένου</u>	<u>Να γράφει το όνομά του στις εργασίες του με κεφαλαία ή και πεζά γράμματα.</u>
<u>Στοιχειώδεις γλωσσικές πράξεις</u>	<u>Να γράφει ολιγοσύλλαβες οικείες λέξεις (και σταδιακά πολυσύλλαβες) που αναγνωρίζει οπτικά (χωρίς να διακρίνει συγκεκριμένα γράμματα) ή σύμβολα που αντιστοιχούν στις λέξεις αυτές.</u>
<u>Είδη λόγου, τύποι κειμένων</u>	<u>Να γράφει τα αντίστοιχα γράμματα των φθόγγων που ακούει κεφαλαία και πεζά ελέγχοντας το μέγεθος, το σχήμα και τον προσανατολισμό τους, ώστε να σχηματίζει λέξεις.</u>
<u>Περίληψη</u>	<u>Να γράφει συνδυασμούς γραμμάτων για να παραστήσει φωνές, λέξεις, φράσεις.</u>
<u>Χρονολογική αφήγηση</u>	<u>Να γράφει στη -σωστή σειρά -από τα αριστερά προς τα δεξιά τις λέξεις ή τα σύμβολα μιας φράσης που ακούει ή που θέλει να γράψει από μόνος του.</u>
	<u>Να γράφει μικρά λεκτικά σύνολα με περιεχόμενο που τον ενδιαφέρει χρησιμοποιώντας τελείες και ερωτηματικό.</u>
	<u>Να συνειδητοποιεί ότι θα γράψει με διαφορετικό τρόπο ανάλογα με το στόχο και το δέκτη του γραπτού (τον ίδιο, το δάσκαλο, την παρέα, τους γονείς κ.τ.λ.).</u>
	<u>Να γράφει μικρές φράσεις με τις κατάλληλες λέξεις για να επικοινωνήσει σωστά.</u>
	<u>Να αποδίδει περιληπτικά ένα κείμενο, απαντώντας γραπτά σε ερωτήσεις που αφορούν στα κυριότερα σημεία του.</u>
	<u>Να γράφει με χρονολογική σειρά γεγονότα που βίωσε με λέξεις ή σύμβολα.</u>

<p>Γραπτός Λόγος-Γραφή και παραγωγή γραπτού λόγου</p> <p>Πρώτη Γραφή</p> <p>Αντιγραφή, γραφή, τονισμός, στίξη.</p> <p>Στάδια γραψίματος.</p> <p>Απλή δομή κειμένου.</p> <p>Στοιχειώδεις γλωσσικές πράξεις</p> <p>Είδη λόγου, τύποι κειμένων.</p> <p>Περίληψη</p> <p>Χρονολογική αφήγηση</p>	<p>Κατανοεί ότι με το γραπτό λόγο μπορεί να μεταφέρει μηνύματα δηλ. να επικοινωνήσει.</p> <p>Χρησιμοποιεί εικόνες, σύμβολα ή λέξεις για να επικοινωνεί και να μεταφέρει μηνύματα</p> <p>Αντιγράφει λέξεις ή σύμβολα (μεμονωμένα ή που σχηματίζουν κείμενο) και εξυπηρετούν λειτουργικές ανάγκες ή ανταποκρίνονται στα ενδιαφέροντά του.</p> <p>Ενθαρρύνεται να γράφει όπως μπορεί (χρησιμοποιώντας εναλλακτικά αυτοκόλλητα ή μαγνητικά γράμματα ή Η.Υ. ή σύμβολα)</p> <p>Γράφει το όνομά του στις εργασίες του με κεφαλαία ή και πεζά γράμματα.</p> <p>Γράφει ολιγοσύλλαβες οικείες λέξεις (και σταδιακά πολυσύλλαβες) που αναγνωρίζει οπτικά (χωρίς να διακρίνει συγκεκριμένα γράμματα) ή σύμβολα που αντιστοιχούν στις λέξεις αυτές.</p> <p>Γράφει τα αντίστοιχα γράμματα των φθόγγων που ακούει κεφαλαία και πεζά ελέγχοντας το μέγεθος, το σχήμα και τον προσανατολισμό τους, ώστε να σχηματίζει λέξεις.</p> <p>Γράφει συνδυασμούς γραμμάτων για να παραστήσει φωνές, λέξεις, φράσεις.</p> <p>Γράφει στη σωστή σειρά από τα αριστερά προς τα δεξιά τις λέξεις ή τα σύμβολα μιας φράσης που ακούει ή που θέλει να γράψει από μόνος του.</p> <p>Γράφει μικρά λεκτικά σύνολα με περιεχόμενο που τον ενδιαφέρει χρησιμοποιώντας τελείες και ερωτηματικό.</p>	<p>Δομή,</p> <p>Σύστημα-Οργάνωση,</p> <p>Έπικοινωνία,</p> <p>Ομοιότητα – διαφορά.</p>
--	--	---

Formatted

<p>Λογοτεχνία</p> <p>Βιωματικός λόγος</p> <p>Απλά γλωσσικά μέσα των λογοτεχνημάτων</p>	<p>Συνειδητοποιεί ότι θα γράψει με διαφορετικό τρόπο ανάλογα με το στόχο και το δέκτη του γραπτού (τον ίδιο, το δάσκαλο, την παρέα, τους γονείς κτλ.).</p> <p>Γράφει μικρές φράσεις με τις κατάλληλες λέξεις για να επικοινωνήσει σωστά.</p> <p>Αποδίδει περιληπτικά ένα κείμενο, απαντώντας γραπτά σε ερωτήσεις που αφορούν στα κυριότερα σημεία του.</p> <p>Γράφει με χρονολογική σειρά γεγονότα που βίωσε με λέξεις ή σύμβολα.</p> <p>Να Έρχεται σε επαφή και να κατανοεί μικρά λογοτεχνικά κείμενα (μικρές ιστορίες, παραμύθια, διηγήματα) που εξελίσσονται σε οικείο περιβάλλον (π.χ. σχολείο, σπίτι, οικογένεια).</p> <p>Να Έρχεται σε επαφή και να εξοικειώνεται με ποιήματα ή μικρά κείμενα που έχουν ρίμα και περιεχόμενο που άπτεται των εμπειριών του.</p> <p>Να Έρχεται σε επαφή και να κατανοεί τη δομή απλών ιστοριών, παραμυθιών κ.λ.π.</p> <p>Να Εξοικειώνεται με τη χρονολογική ακολουθία των ιστοριών.</p> <p>Να Κατανοεί τη διαφορά μεταξύ λογοτεχνικών κειμένων που αναφέρονται στην πραγματικότητα ή στη φαντασία.</p> <p>Να Εξοικειώνεται με τη σχετική ορολογία των παραμυθιών.</p> <p>Να Έρχεται σε επαφή και να κατανοεί ότι διαφορετικά είδη γραπτού λόγου (με ρεαλιστικό περιεχόμενο) μπορεί να πραγματεύονται το ίδιο θέμα.</p>	<p>Δομή</p> <p>Αλληλεπίδραση</p>
---	---	----------------------------------

Formatted

Formatted

Formatted

Formatted

Formatted

Formatted

Formatted

Formatted

Formatted

Formatted

Formatted

Formatted

Formatted

Formatted

Formatted

Formatted

Formatted

Formatted

Formatted

ΔΕΠΠΣ – Γλώσσας Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών της Ελληνικής Γλώσσας

	<p><u>Να Ξέ</u>ροχεται σε επαφή με ορισμένα λαϊκά παραμύθια, παραδόσεις, παροιμίες και αινίγματα.</p>	
<p>Λεξιλόγιο</p> <p>Θεματικά, σημασιολογικά, ετυμολογικά πεδία</p> <p>Πολυσημία</p>	<p><u>Να Στ</u>αδιακά εμπλουτίζει <u>σταδιακά</u> το λεξιλόγιό του (λέξεων ή συμβόλων) με βασικούς όρους διαφορετικών θεματικών περιοχών.</p> <p><u>Να Α</u>ποσαφηνίζει τις έννοιες των λέξεων.</p> <p><u>Να Ξ</u>μπλουτίζει το λεξιλόγιο του (με λέξεις, εικόνες ή σύμβολα) με βάση τις άμεσες προσωπικές του εμπειρίες της καθημερινής ζωής.</p> <p><u>Να Κ</u>ατανοεί την έννοια των λέξεων σε σύνδεση με τα πράγματα και τα συμφραζόμενα.</p>	<p>Δομή</p> <p>Σύστημα</p> <p>Ομοιότητα-<u>δ</u>ιαφορά</p>
<p>Γραμματική</p> <p>Προτασιακή δομή</p> <p>Πυρηνική πρόταση</p>	<p><u>Να Β</u>άζει στη σωστή σειρά λέξεις ώστε να δημιουργήσει μια πρόταση, φράση με νόημα.</p> <p><u>Να Α</u>ναγνωρίζει τα συστατικά μιας πρότασης.</p> <p><u>Να Σ</u>χηματίζει προτάσεις του τύπου: P, Y-P, Y-P-A, Y-P-K.</p>	<p>Δομή</p> <p>Σύστημα</p> <p>Ομοιότητα-<u>δ</u>ιαφορά</p>

Formatted

Formatted

Formatted

Formatted

Formatted

ΔΕΠΠΣ- Γλώσσας Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών της Ελληνικής Γλώσσας

<p>Στίξη - Τονισμός - Τα κύρια μέρη του λόγου-</p>	<p><u>Να Ανα</u>ναγνωρίζει βασικά σημεία στίξης (τελεία, κόμμα, ερωτηματικό).</p> <p><u>Να Γγ</u>νωρίζει και <u>να</u> χρησιμοποιεί τον ενικό και τον πληθυντικό αριθμό των ουσιαστικών.</p> <p><u>Να Γγ</u>ράφει ορθογραφημένα τα άρθρα κυρίως στην ονομαστική ενικού και πληθυντικού.</p> <p><u>Να Γγ</u>ράφει ορθογραφημένα καταλήξεις ουσιαστικών και επιθέτων κυρίως στην ονομαστική ενικού και πληθυντικού.</p> <p><u>Να Ψι</u>ονίζει ορθά τις λέξεις (γραπτά).</p>	
<p>Διαχείριση της πληροφορίας</p>	<p><u>Να Εξ</u>ντοπίζει τις πληροφορίες που θέλει και <u>να</u> τις αξιοποιεί.</p> <p><u>Να Χ</u>ρησιμοποιεί στοιχειωδώς Η/Υ <u>για</u> <u>προκειμένου</u> <u>να</u> <u>α</u> επεξεργαστεί κείμενο απλής εργασίας.</p>	<p>Πληροφορία- Επικοινωνία-</p>

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Εισαγωγή

Σύμφωνα με το γενικό σκοπό της διδασκαλίας του μαθήματος της Γλώσσας, όπως αναφέρεται στα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών της Γενικής Αγωγής, ο μαθητής επιδιώκεται να μάθει να χειρίζεται όσο το δυνατόν καλύτερα την ελληνική γλώσσα, ώστε να συμμετέχει ενεργά στο σχολείο και στην ευρύτερη κοινωνία. Ειδικότερα, οι επιμέρους στόχοι αφορούν στην πρόσληψη, στην έκφραση, στην ανάγνωση, στη γραφή, ώστε σταδιακά ο μαθητής να οδηγηθεί στην κοινωνική εγγραμματοσύνη. Η διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας στο Α.Π.Σ. της Γενικής Αγωγής συνδέεται άμεσα με την επικοινωνία, δεδομένου ότι στηρίζεται στην επικοινωνιακή προσέγγιση (ΦΕΚ 1366, τ.Β' 18-10-2001, σελ. 105).

Όσον αφορά στην εκπαίδευση ατόμων με αυτισμό, ένας από τους πρωταρχικούς στόχους είναι η κατανόηση του νοήματος της επικοινωνίας καθώς και η χρήση δεξιοτήτων επικοινωνίας σε διαφορετικά κοινωνικά πλαίσια. Για τον σκοπό αυτό, η επικοινωνία διδάσκεται ως παράλληλη δεξιότητα σε κάθε γνωστικό αντικείμενο του σχολείου. Ωστόσο, περιγράφεται και ως αυτόνομη θεματική ενότητα στα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών για μαθητές με αυτισμό, που περιλαμβάνει στόχους και δραστηριότητες που ανταποκρίνονται στις ιδιαίτερες ανάγκες ατόμων με αυτισμό. Συνεπώς, η κατάκτηση της ανάγνωσης και γραφής έχει επικοινωνιακό χαρακτήρα, αλλά η διδασκαλία της γλώσσας διαχωρίζεται από τον προφορικό λόγο, που πολλοί μαθητές με αυτισμό δεν έχουν και ενδεχομένως δεν πρόκειται να αποκτήσουν ποτέ. Η καλλιέργεια του προφορικού λόγου περιλαμβάνεται στις επικοινωνιακές δεξιότητες.

Επισημαίνεται, ότι στο Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών της Ελληνικής Γλώσσας παραμένει σαν στόχος η απόκτηση της φωνημικής επίγνωσης και η κατάκτηση του μηχανισμού της ανάγνωσης, που βασίζεται στη γραφοφωνημική αντιστοιχία, όπου είναι εφικτό. Ωστόσο, ο κύριος στόχος του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών για μαθητές με αυτισμό, είναι η οπτική αναγνώριση λέξεων ή συμβόλων ως εναλλακτικός τρόπος μάθησης και χρήσης του γραπτού λόγου.

Για πολλούς μαθητές με αυτισμό, η κατάκτηση της γραφής και της ανάγνωσης σαν μορφή επικοινωνίας, πιθανά να είναι ευκολότερη από εκείνη του προφορικού λόγου. Μία πιθανή ερμηνεία, για το φαινόμενο αυτό, συνδέεται με το χαρακτήρα του γραπτού λόγου. Ο γραπτός λόγος δεν εμπεριέχει την κοινωνική αλληλεπίδραση, αφομοιώνεται ανάλογα με το ρυθμό του μαθητή, παραμένει διαθέσιμος για επανέλεγχο, μπορεί να είναι πιο σαφής και απαιτεί λιγότερες υποθέσεις για την κατανόηση των προθέσεων (Jordan & Powell, 2000). Η μαρτυρία της Jolliffe για το θέμα αυτό είναι πραγματικά ενδιαφέρουσα:

"Μπορούσα να καταλαβαίνω καλύτερα λέξεις όταν ήταν γραμμένες στο χαρτί παρά όταν λέγονταν φωναχτά", "είχα την τάση να αναστατώνομαι επειδή οι ήχοι των λέξεων μου προκαλούσαν τόση σύγχυση", "όταν κάποιος μου μιλάει πρέπει να προσπαθήσω πραγματικά να ακούσω προσεκτικά, αν έχω πιθανότητες να καταλάβω ποιες είναι οι λέξεις. Στο σχολείο και κατά τη διάρκεια των σπουδών μου με βοήθησε το γεγονός ότι μπορούσα να διαβάζω θέματα εκ των προτέρων, τα πράγματα ήταν επίσης γραμμένα στον πίνακα ...». (Peeters, T. Αυτισμός. 1992. σελ. 7-8).

Οι μαθητές με αυτισμό ανήκουν σε ένα ευρύ φάσμα ικανοτήτων. Συνεπώς, θα πρέπει να τους προσφέρονται και ποικίλες στρατηγικές προσέγγισης του γραπτού

λόγου, όπως η φωνητική μέθοδος (που στοχεύει στην πλήρη ανάπτυξη της φωνολογικής ενημερότητας) και η οπτική αναγνώριση λέξεων ή συμβόλων. Πρέπει να τονιστεί, ότι ικανοί μαθητές με αυτισμό, όπως αυτοί με σύνδρομο Asperger έχουν συχνά μαθησιακά προβλήματα. Γι' αυτό, οι προσεγγίσεις συστηματικής εκμάθησης γραφής και ανάγνωσης που εφαρμόζονται στους μαθητές με δυσλεξία, ταιριάζουν με το είδος της μάθησης στον αυτισμό (Jordan & Powell, 2000) και αποτελούν κατάλληλες πρακτικές για τη διδασκαλία των μαθητών με αυτισμό. Ιδιαίτερη έμφαση αποδίδεται στην οπτικοποιημένη παρουσίαση των δραστηριοτήτων, δεδομένου ότι στους μαθητές με αυτισμό το οπτικό κανάλι είναι το κυρίαρχο κανάλι πρόσληψης και επεξεργασίας ερεθισμάτων. Η Temple Grandin (2002) αναφέρει:

"Σκέφτομαι με εικόνες. Δε χρησιμοποιώ τη γλώσσα για να σκεφτώ. Όλες μου οι σκέψεις μοιάζουν με βιντεοταινίες που "διατρέχουν" τη φαντασία μου. Οι εικόνες είναι η πρώτη μου (μητρική) γλώσσα και οι λέξεις, η δεύτερη." (σελ.1)

Η ίδια αναφέρει ότι έμαθε να διαβάζει χρησιμοποιώντας τα φωνήματα, αλλά όπως επισημαίνει, πολλά παιδιά με αυτισμό μαθαίνουν να απομνημονεύουν ολόκληρες λέξεις ευκολότερα, όταν αυτές συνδέονται με εικόνες. Ανεξάρτητα από το "μέσο", κάθε απόπειρα ανάγνωσης και γραφής υπηρετεί την επικοινωνία και κατ' επέκταση την κοινωνική αλληλεπίδραση και το παιχνίδι. Για το λόγο αυτό, η σύνδεση με αυτούς τους τομείς στις προτεινόμενες θεματικές δραστηριότητες είναι διάχυτη, αφού διατρέχουν κάθε πτυχή του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών.

Γενικότερα, πρέπει να τονιστεί, ότι ο κύριος στόχος του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών της Ελληνικής Γλώσσας για μαθητές με αυτισμό, δεν είναι μόνο η ανάπτυξη δεξιοτήτων, αλλά και η ανάπτυξη της ικανότητας για επίλυση προβλημάτων. Η άσκηση στην επίλυση προβλημάτων, ανάλογα με το επίπεδο ικανοτήτων των μαθητών, υλοποιείται μέσα από κάθε γνωστικό αντικείμενο ή θεματική ενότητα.

Στη συνέχεια, παρατίθενται οι διδακτικές στρατηγικές που προτείνονται για την άσκηση στην επίλυση προβλημάτων και συνδέονται με τις αντίστοιχες δραστηριότητες, όπως περιγράφονται στο Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών της Ελληνικής Γλώσσας.

Οι κυριότερες στρατηγικές διδασκαλίας επίλυσης προβλημάτων είναι (Maddock, 1997):

➤ **Τέχνασμα παρακώλυσης ενεργειών (sabotage):** Ο εκπαιδευτικός τροποποιεί τη δραστηριότητα που επιλέγει, ώστε να μην μπορεί ο μαθητής να την ολοκληρώσει π.χ. πριν τη δραστηριότητα σπάει τη μύτη από το μολύβι του μαθητή, ώστε να μη μπορεί να γράψει και να τον αναγκάσει να δώσει λύση στο πρόβλημά του.

➤ **Εσκεμμένο λάθος (error):** Ο εκπαιδευτικός σε μια ήδη γνωστή δραστηριότητα πραγματοποιεί εσκεμμένα ένα λάθος, ώστε ο μαθητής να το εντοπίσει και να ζητήσει τη διόρθωσή του, π.χ. παραποιεί ένα στοιχείο όταν διαβάζει μια πολύ γνωστή ιστορία μαζί με το μαθητή. Δραστηριότητες: Ανάγνωση 22.1, 22.3)

➤ **Παράλειψη (omission):** Σε μια δραστηριότητα ήδη γνωστή, ο εκπαιδευτικός παραλείπει ένα σημαντικό στοιχείο για την ολοκλήρωσή της, π.χ. παραλείπει μια σελίδα από μια πολύ γνωστή ιστορία που διαβάζει μαζί με το μαθητή. Δραστηριότητες: Ανάγνωση 11.2, 22.2)

➤ **Επιλογή (choice):** Ο εκπαιδευτικός προσφέρει στο μαθητή ευκαιρίες για επιλογές π.χ. να επιλέξει ανάμεσα σε δύο βιβλία εκείνο που θέλει να διαβάσει. Ανάλογα με τις δυνατότητες του μαθητή, δίνονται και περισσότερες επιλογές. Δραστηριότητες: Ανάγνωση 3.2, 19.1, 19.2, Γραφή 2.1, 8.2, 12.1, 13.1, 13.2, 28.1, Λεξιλόγιο 3.1, Γραμματική 2.1, 13.2, 14.1)

Σημειώνεται ότι οι αντίστοιχες δραστηριότητες σε κάθε στρατηγική είναι

ενδεικτικές και ότι ο εκπαιδευτικός μπορεί να τροποποιήσει όποιες, εκείνος θα κρίνει κατάλληλες, ανάλογα με τις δυνατότητες και την ιδιοσυγκρασία του μαθητή, ώστε να μην του προκαλέσει υπέρμετρο άγχος.

Το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών της Ελληνικής Γλώσσας για τα άτομα με αυτισμό ακολουθεί την παρακάτω διάρθρωση:

ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ

➤ Ανάγνωση

Η ανάγνωση περιλαμβάνει κάθε δραστηριότητα που καταλήγει στην κατανόηση και παραγωγή νοήματος μέσα από διαφορετικές μορφές αναπαραστάσεων - από αντικείμενα αναφοράς, φωτογραφίες, εικόνες, σύμβολα, έως και κείμενα ή τον συνδυασμό τους.

➤ Γραφή και Παραγωγή Γραπτού Λόγου

Με τον όρο γραφή νοείται κάθε δραστηριότητα με επικοινωνιακό χαρακτήρα, που καταγράφει γεγονότα, εμπειρίες, πληροφορίες, σκέψεις και συναισθήματα και μπορεί να έχει τη μορφή της προσωπικής γραφής (π.χ. ιστορίες, αφηγήσεις) ή της λειτουργικής γραφής (π.χ. κατάλογοι, οδηγίες). Η έκφραση της γραφής είναι ανάλογη με τις δυνατότητες κάθε μαθητή και διαβαθμίζεται σε επίπεδα αναπαράστασης: αντικείμενα, φωτογραφίες, σύμβολα ή λέξεις.

➤ Λογοτεχνία

Η προσέγγιση των λογοτεχνικών κειμένων και η εξοικείωση του μαθητή με το βιβλίο επιχειρείται μέσα από την ακρόαση απλοποιημένων κειμένων της ελληνικής έντεχνης και λαϊκής λογοτεχνίας και τη σύνδεσή τους με αντικείμενα, εικόνες και ποικίλα αισθητηριακά ερεθίσματα.

➤ Λεξιλόγιο

Ο εμπλουτισμός του λεξιλογίου πραγματώνεται μέσα από την κατανόηση της χρήση των διαφορετικών στοιχείων της γλώσσας. Ο μαθητής με αυτισμό επιδιώκεται να οδηγηθεί, από τη χρήση της μιας λέξης, στη χρήση δύο ή περισσότερων στοιχείων της γλώσσας που μπορεί να περιλαμβάνει ουσιαστικά, ρήματα, επίθετα κλπ. και είναι απαραίτητα στην καθημερινή του επικοινωνία, ανεξάρτητα με τον τρόπο που αυτά αναπαριστώνται (εικόνες, σύμβολα ή λέξεις).

➤ Γραμματική

Η γραμματική επίγνωση αναπτύσσεται μέσα από την κατανόηση της δομής και τη λειτουργία των βασικών στοιχείων της γλώσσας. Πώς δηλ. τα ουσιαστικά, τα ρήματα, τα επίθετα κ.λ.π. χρησιμοποιούνται και συνδυάζονται μεταξύ τους, ώστε το νόημα να είναι ξεκάθαρο και να υπηρετεί τους σκοπούς της επικοινωνίας. Τέλος, πρέπει να αναφερθεί ότι στο Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών της Ελληνικής Γλώσσας δεν περιλαμβάνεται ο γνωστικός άξονας της Διαχείρισης της Πληροφορίας, γιατί ο στόχος που αφορά τις τάξεις Α' και Β' Δημοτικού και είναι ο εντοπισμός και η αξιολόγηση πληροφοριών από διάφορες πηγές πληροφόρησης, υλοποιείται σε όλους τους γνωστικούς άξονες με ποικίλες δραστηριότητες.

ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ – ΑΝΑΓΝΩΣΗ

Θεματικές Ενότητες	Στόχοι	Ενδεικτικές Δραστηριότητες ¹
<p>Πρώτη Ανάγνωση</p> <p>Οπτικό λεξιλόγιο</p> <p>Ακρόαση-Κατανόηση κειμένου</p> <p>Φωνημική επίγνωση</p> <p>Ανάλυση-σύνθεση λέξεων σε συλλαβές και γράμματα</p> <p>Σύνθεση προτάσεων με λέξεις</p> <p>Αφήγηση του περιεχομένου ενός κειμένου</p>	<p>Στο μαθητή πρέπει να δίνονται μαθησιακές ευκαιρίες ώστε:</p> <p>1. Να γνωρίζει βασικές εκδοχές του γραπτού λόγου και να συνειδητοποιεί ότι μεταφέρουν ένα μήνυμα κάθε φορά για διαφορετικό σκοπό.</p> <p>2. Να κατανοεί ότι το βιβλίο έχει εξώφυλλο, οπισθόφυλλο, αρχή και τέλος. Να κατανοεί πώς να κρατά σωστά ένα βιβλίο.</p> <p>3. Να ακούει και να</p>	<p>1.1. Ο μαθητής έρχεται σε επαφή με βιβλία, περιοδικά ή συσκευασίες προϊόντων, στα οποία εικόνες και κείμενο συμπλέκονται για να μεταφέρουν ένα μήνυμα (Μελέτη περιβάλλοντος, Αυτοεξυπηρέτηση, Πληροφορική).</p> <p>1.2. Έρχεται σε επαφή με τα υλικά, που περιέχονται στις συσκευασίες προϊόντων (γάλα, ζάχαρη, σοκολάτα κ.λ.π.) και συνδέει το περιεχόμενο του με την εικόνα και το κείμενο της συσκευασίας (Μελέτη περιβάλλοντος, Αυτοεξυπηρέτηση).</p> <p>1.3. Ο εκπαιδευτικός κατασκευάζει ειδικά βιβλία με εικόνες, φωτογραφίες και λέξεις για να παρουσιάσει διάφορα αντικείμενα. Ο μαθητής συνδέει αυτές τις εικόνες-λέξεις με τα πραγματικά αντικείμενα.</p> <p>Ο μαθητής σε συνεργασία με τον εκπαιδευτικό:</p> <p>2.1. Κοιτά οικείες εικόνες και ξεφυλλίζει βιβλία που του αρέσουν, από την αρχή προς το τέλος.</p> <p>2.2. Μαθαίνει να κρατάει ένα βιβλίο σωστά και να αναγνωρίζει το εξώφυλλο, στην αρχή με οπτικές νύξεις (π.χ. ένα κόκκινο σημάδι για το εξώφυλλο ή το σχήμα ενός χεριού στη σωστή θέση για να κρατά το βιβλίο).</p> <p>2.3. Μαθαίνει να δείχνει ενδιαφέρον για το περιεχόμενο (δείχνει εικόνες ή αναφέρεται λεκτικά στο περιεχόμενο). Σταδιακά δίνονται στο μαθητή βιβλία από διαφορετικό υλικό και μέγεθος (Εικαστικά).</p> <p>3.1. Ο μαθητής παρακολουθεί τον</p>

	<p>κατανοεί μια διήγηση, ένα ποίημα ή μια μικρή ιστορία για γεγονότα που σχετίζονται με την άμεση εμπειρία του, εντοπίζοντας σχετικά αντικείμενα, εικόνες, σύμβολα κλπ.</p> <p>4. Να έρθει σε επαφή με ένα κείμενο διαλόγου</p> <p>5. Να απομνημονεύει μικρά έμμετρα κείμενα, ρίμες, ποιήματα, παιχνίδο-τράγουδα που ακούει από το εκπαιδευτικό.</p>	<p>εκπαιδευτικό που διαβάζει μια ιστορία (στρέφεται προς τον εκπαιδευτικό για μικρό χρονικό διάστημα). Εστιάζει την προσοχή του σε ένα αντικείμενο σχετικό με την ιστορία, αν είναι κοντά του. Κρατάει ένα αντικείμενο σχετικό με την ιστορία και παράλληλα ο εκπαιδευτικός του επισημαίνει ότι είναι το ίδιο αντικείμενο με αυτό για το οποίο διαβάζει, δείχνοντας την εικόνα του στο βιβλίο (Μελέτη περιβάλλοντος).</p> <p>3.2. Επιλέγει σχετικά αντικείμενα με την ιστορία μέσα από ένα κουτί ή ένα σάκο (σάκος ιστορίας).</p> <p>3.3. Εντοπίζει σχετικές εικόνες ή σύμβολα με βοήθεια ή ανεξάρτητα, όταν του ζητηθεί (Μελέτη περιβάλλοντος).</p> <p>4.1. Ο μαθητής ακούει έναν διάλογο που διαβάζεται από δύο διαφορετικά πρόσωπα. Επισημαίνεται στο μαθητή η αλλαγή του προσώπου.</p> <p>4.2. Ο εκπαιδευτικός διαβάζει ένα κείμενο με διαλόγους και κάθε φορά που αλλάζει το πρόσωπο επιδεικνύει τη αντίστοιχη φωτογραφία.</p> <p>4.3. Σταδιακά ο διάλογος μπορεί να ακούγεται από το κασετόφωνο.</p> <p>5.1. Ο εκπαιδευτικός επαναλαμβάνει ένα μικρό έμμετρο ή παιχνίδο-τράγουδο με στόχο ο μαθητής να δείχνει ότι το αναγνωρίζει χαμογελώντας ή φανερώνοντας ξάφνιασμα. (Μουσική).</p> <p>5.2. Ο μαθητής με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού κάνει κινήσεις σχετικές με το τραγούδι (Μελέτη περιβάλλοντος, Μουσική).</p> <p>5.3. Προσπαθεί να μιμηθεί επαναλαμβανόμενες συγκεκριμένες κινήσεις, όταν ακούει γνωστά παιχνίδο-τράγουδα ή ιστορίες (Μελέτη περιβάλλοντος, Μουσική).</p> <p>5.4. Συμμετέχει με κινήσεις – παντομίμας σε οικείες διηγήσεις π.χ. σαν να χτυπάει την πόρτα στο σπίτι με τα επτά κατσικάκια, την κατάλληλη στιγμή (μελέτη περιβάλλοντος, μουσική).</p> <p>5.5. Επαναλαμβάνει λεκτικά</p>
--	--	---

	<p>6. Να αναγνωρίζει φωτογραφίες, σύμβολα ή λέξεις από το οικείο περιβάλλον της τάξης και του σχολείου.</p> <p>7. Να κατανοεί ότι ο γραπτός λόγος είναι αναπαράσταση της "γλώσσας" (προφορικός λόγος) και οι εικόνες-φωτογραφίες αναπαράσταση της πραγματικότητας.</p> <p>8. Να κατανοεί βασικές αρχές της ανάγνωσης (μοντέλο διαβάσματος) π.χ. ότι διαβάζουμε από</p>	<p>συγκεκριμένες συλλαβές, λέξεις ή φράσεις γνωστών ποιημάτων ή τραγουδιών (Μελέτη περιβάλλοντος, Μουσική).</p> <p>6.1. Αναγνωρίζει τη δική του φωτογραφία ή οικείων προσώπων (Μελέτη περιβάλλοντος, αυτοεξυπηρέτηση, πληροφορική).</p> <p>6.2. Ταυτίζει λέξεις με λέξεις, σύμβολα με σύμβολα κ.λ.π. (Αυτοεξυπηρέτηση, Μελέτη περιβάλλοντος, Μαθηματικά, Πληροφορική).</p> <p>6.3. Αντιστοιχίζει αντικείμενα με εικόνες ή σύμβολα και λέξεις (Μαθηματικά).</p> <p>6.4. Αντιστοιχίζει τη φωτογραφία του με το όνομα του (Μελέτη περιβάλλοντος, Αυτοεξυπηρέτηση).</p> <p>6.5. Αναγνωρίζει μια κάρτα με το όνομά του ανάμεσα σε δύο.</p> <p>6.6. Αναγνωρίζει και μοιράζει κάρτες με τα ονόματα των συμμαθητών του (Μελέτη περιβάλλοντος).</p> <p>7.1. Βρίσκει σύμβολα ή λέξεις στο χώρο της τάξης (π.χ. στο προσωπικό του πρόγραμμα, σε έπιπλα κ.λ.π.) και αναγνωρίζει ότι είναι οι ίδιες που μπορεί να δει γραμμένες σε κείμενα (Μελέτη περιβάλλοντος).</p> <p>7.2. Ο μαθητής βάζει στη σειρά εικόνες δείχνοντας τη διαδοχή των γεγονότων σε μια ιστορία ή βάζει στη σειρά αντικείμενα αναφοράς μιας ιστορίας π.χ. βάζει στη σειρά δικές του φωτογραφίες για να δείξει τι έκανε την προηγούμενη ημέρα (Μελέτη περιβάλλοντος, Μαθηματικά, Πληροφορική).</p> <p>7.3 Προσποιείται ότι διαβάζει παράλληλα με τον εκπαιδευτικό οδηγίες (με εικόνες ή σύμβολα ή αντικείμενα) παρασκευής π.χ. ενός σάντουιτς, ενώ παράλληλα φτιάχνει το σάντουιτς (Μελέτη περιβάλλοντος, Αυτοεξυπηρέτηση).</p> <p>8.1. Ο εκπαιδευτικός γράφει κείμενο ή λέξεις που του υπαγορεύει ο μαθητής και το χρησιμοποιεί κατάλληλα π.χ. βάζει ετικέτες σε αντικείμενα (γάλα,</p>
--	--	--

	<p>πάνω προς τα κάτω και από αριστερά προς τα δεξιά.</p> <p>9. Να αναγνωρίζει τη διαφορά ανάμεσα στην εικόνα ενός αντικειμένου και τη γραπτή απόδοσή του με λέξη ή σύμβολο.</p> <p>10. Να αναγνωρίζει τους κεντρικούς χαρακτήρες σε μια ιστορία ή ποίημα που άκουσε.</p>	<p>νερό) ή ονομάζει εικόνες (π.χ. το μαθητή να τρώει) (Μελέτη περιβάλλοντος, Αυτοεξυπηρέτηση, Πληροφορική).</p> <p>8.2. Ο μαθητής γυρνάει τις σελίδες σε ένα βιβλίο που διαβάζει μαζί με το εκπαιδευτικό μια- μια και την κατάλληλη στιγμή.</p> <p>8.3. Κοιτά πρώτα την αριστερή σελίδα και έπειτα την δεξιά.</p> <p>8.4. Με βοήθεια ή χωρίς μετακινεί το δάχτυλό του από αριστερά προς τα δεξιά, λέξη προς λέξη ή σύμβολο προς σύμβολο καθώς διαβάζει μια ιστορία με το εκπαιδευτικό.</p> <p>9.1. Δείχνει σύμβολα στη σειρά διαβάζοντας μια ιστορία (Μελέτη περιβάλλοντος).</p> <p>9.2. Δείχνει τη λέξη που διαβάζει ο εκπαιδευτικός και όχι την εικόνα της ή το σύμβολό της, όταν του ζητηθεί (πού διαβάζω;).</p> <p>9.3. Γράφει ο εκπαιδευτικός μια λέξη, τη διαβάζει και ο μαθητής τη ζωγραφίζει (Εικαστικά).</p> <p>9.4. Ο μαθητής βρίσκει αυτό που θα του ζητηθεί (λέξη ή εικόνα) από μια ομάδα λέξεων και μια ομάδα εικόνων. Επίσης ο μαθητής μπορεί να κάνει το αντίστροφο, δηλαδή να ξεχωρίσει τις λέξεις από τις εικόνες όταν του δίνονται εικόνες με τυπωμένη τη λέξη από κάτω.</p> <p>9.5. Με ή χωρίς βοήθεια βρίσκει εικόνες σε ένα ενημερωτικό έντυπο, ξεχωρίζοντάς τες από το υπόλοιπο κείμενο (Μελέτη περιβάλλοντος).</p> <p>9.6. Κοιτά προσεκτικά εικόνες σε βιβλία και δείχνει λεπτομέρειές τους, όταν του ζητηθεί.</p> <p>10.1. Αρχίζει να αναγνωρίζει τον κεντρικό ήρωα δείχνοντας την εικόνα του ή λέγοντας το όνομά του.</p> <p>10.2. Μιμείται ένα συγκεκριμένο ήχο σχετικό με τον ήρωα, όταν του ζητηθεί π.χ. μιμείται φωνές ζώων σε ανάλογες ιστορίες (Μελέτη περιβάλλοντος, μουσική).</p> <p>10.3. Επαναλαμβάνει ή τραγουδάει τα λόγια του κεντρικού ήρωα (Μελέτη</p>
--	--	--

	<p>11. Να κατανοεί και να αποδίδει το περιεχόμενο ενός κειμένου ή μιας ιστορίας που άκουσε.</p>	<p>περιβάλλοντος, Μουσική).</p> <p>11.1. Αρχίζει να προβλέπει γεγονότα καθώς ο εκπαιδευτικός διαβάζει μια πολύ γνωστή ιστορία, δείχνοντας ενθουσιασμό ή αγωνία, κάνοντας κάποιους ήχους που συνδέονται με το γεγονός. Σε πολύ γνωστά κείμενα ή τραγούδια συμπληρώνει φράσεις ή στίχους με μια ή δύο λέξεις ή δείχνει σύμβολα και σχετικά αντικείμενα (Μελέτη περιβάλλοντος, Μουσική).</p> <p>11.2. Κατανοεί και το δείχνει αν έχει παραλειφθεί μια σελίδα από μια γνωστή ιστορία.</p> <p>11.3. Κατανοεί τα γεγονότα σε μια ιστορία βρίσκοντας και δείχνοντας την εικόνα του συγκεκριμένου γεγονότος, όταν του ζητηθεί</p> <p>11.4. Προσδιορίζει το θέμα του βιβλίου από τον τίτλο ή την εικόνα π.χ. είναι ένα βιβλίο για αυτοκίνητα (Μελέτη περιβάλλοντος).</p> <p>11.5. Ζητάει να διαβάσει ένα βιβλίο με συγκεκριμένο θέμα π.χ. διάβασέ μου το βιβλίο για τον Πινόκιο.</p> <p>11.6. Ακολουθεί οδηγίες που ακούει σαν μέρος ενός παιχνιδιού (Μελέτη περιβάλλοντος).</p> <p>11.7. Απαντάει σε ερωτήσεις σχετικές με την ιστορία (ποιος, πού, πότε κ.λ.π.) λεκτικά ή δείχνοντας τις ανάλογες εικόνες ή σύμβολα.</p>
	<p>12. Να αποκτά φωνημική επίγνωση (π.χ. διακρίνει ήχους, εντοπίζει τη διαδοχή των φωνημάτων, συ-μπλέκει φωνήματα κ.λ.π.).</p>	<p>12.1. Αναλύει γνωστές λέξεις σε συλλαβές.</p> <p>12.2. Ακούει και επαναλαμβάνει το αρχικό φώνημα ή την πρώτη συλλαβή οικείων λέξεων.</p> <p>12.3. Ακούει και επαναλαμβάνει το αρχικό και το τελικό φώνημα μιας λέξης.</p> <p>12.4. Εντοπίζει μέσα σε λέξη το φώνημα που θα του ζητηθεί. Αναλύει τις λέξεις σε φωνήματα.</p>
	<p>13. Να διαβάσει και να αντιστοιχίσει τα φωνήματα της γλώσσας με συγκεκριμένα γράμματα ή διαβάζει με σύμβολα.</p>	<p>13.1. Ο μαθητής προσποιείται ότι διαβάζει, κοιτάει τις εικόνες σε βιβλία και επαναλαμβάνει από μνήμης μια ιστορία ή τραγουδάει ένα τραγούδι, που ήδη γνωρίζει πολύ καλά (Μουσική).</p>

	<p>14. Να κατακτά το βασικό μηχανισμό της ανάγνωσης που στηρίζεται στη σχέση φωνημάτων - γραμμάτων ή να αποκτά ένα οπτικό λεξιλόγιο (περίπου 50 λέξεων ή συμβόλων) που περιλαμβάνει ουσιαστικά, ρήματα, επίθετα και επιρρήματα.</p>	<p>13.2. Μιμείται και επαναλαμβάνει οικείες λέξεις, καθώς διαβάζει ο εκπαιδευτικός. 13.3. Διαβάζει το όνομά του. 13.4. Διαβάζει λέξεις ή σύμβολα από το ατομικό του πρόγραμμα. 13.5. Ακούει και εντοπίζει το αρχικό φώνημα καθώς διαβάζει ο εκπαιδευτικός μια λέξη (δείχνοντας το αντίστοιχο γράμμα ή προφέροντάς το ή κάνοντας μια κίνηση που έχει μάθει και συνδυάζει με το συγκεκριμένο φώνημα). 13.6. Ξεχωρίζει κάποια γράμματα και το αντίστοιχο φώνημά τους π.χ. ομαδοποιεί οικείες λέξεις που αρχίζουν από το ίδιο γράμμα, λέει ή δείχνει λέξεις που αρχίζουν από συγκεκριμένο φώνημα, όταν του ζητηθεί.</p> <p>14.1. Ο μαθητής καθώς διαβάζει μαζί με τον εκπαιδευτικό, αναγνωρίζει το αρχικό φώνημα μιας λέξης και προβλέπει ποια θα είναι αυτή (φωνάζοντας τη λέξη ή δείχνοντας την εικόνα της). 14.2. Με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού εντοπίζει τα κενά ανάμεσα στις λέξεις. 14.3. Διακρίνει τις μικρές από τις πολυσύλλαβες λέξεις. 14.4. Ξεχωρίζει συλλαβές για να διαβάσει πολυσύλλαβες λέξεις. 14.5. Συνδυάζει φωνήματα για να διαβάσει καινούριες λέξεις. 14.6. Αναγνωρίζει συγκεκριμένα μέρη λέξεων π.χ. προθέματα, καταλήξεις (Πληροφορική). 14.7. Συμπλέκει φωνήματα για να διαβάσει λέξεις που περιέχει συνδυασμούς συμφώνων και φωνηέντων (Πληροφορική). 14.8. Διαβάζει (αναγνωρίζει οπτικά) λέξεις ή σύμβολα, που χρησιμοποιεί συχνά. (πληροφορική) 14.9. Ο εκπαιδευτικός ζητά από τον μαθητή να διαβάσει κάρτες με λέξεις ή σύμβολα (επίθετο και ουσιαστικό) για να τις αντιστοιχίσει με ανάλογα αντικείμενα (π.χ. κόκκινο ποτήρι, μικρό παπούτσι κ.λ.π.) (Μελέτη</p>
--	---	--

	<p>15. Να αναγνωρίζει και να συγκρίνει διαφορετικές μορφές του γραπτού λόγου.</p> <p>16. Να μαθαίνει το αλφάβητο και να εισάγεται στη χρήση αλφαβητικών λεξιλογίων, απλών λεξικών κ.λ.π.</p> <p>17. Να διαβάζει και να κατανοεί μικρά λεκτικά σύνολα (π.χ. δύο λέξεων) ή να αναγνωρίζει οπτικά και να κατανοεί φράσεις με σύμβολα.</p> <p>18. Να διαβάζει και να κατανοεί μικρό κείμενο με λέξεις ή σύμβολα, για να αντλήσει πληροφορίες ή να εκτελέσει ορισμένες ενέργειες.</p>	<p>περιβάλλοντος).</p> <p>15.1. Αναγνωρίζει ότι οι ίδιες λέξεις ή φράσεις -έντυπες και χειρόγραφες- μεταφέρουν το ίδιο μήνυμα. Βρίσκει τις ίδιες λέξεις σε χειρόγραφα ή έντυπα κείμενα (αρχικά και με την υποστήριξη συμβόλων) (Μελέτη περιβάλλοντος, αυτοεξυπηρέτηση).</p> <p>15.2. Αντιστοιχίζει κάρτες με χειρόγραφες λέξεις, με τι ίδιες έντυπες λέξεις που βρίσκονται πάνω σε συσκευασίες προϊόντων ή σε βιβλία (Μελέτη περιβάλλοντος, Αυτοεξυπηρέτηση).</p> <p>16.1. Ονομάζει και λέει το φώνημα των γραμμάτων (κεφαλαία και μικρά) του αλφάβητου.</p> <p>16.2. Τραγουδάει μέρη του αλφάβητου (Μουσική).</p> <p>16.3. Δείχνει ενδιαφέρον για λεξικά, ψάχνει σωστά και βρίσκει πολλά γράμματα και λέξεις στα λεξικά, π.χ. ψάχνοντας να βρει μια λέξη που αρχίζει από χ, γυρίζει τις σελίδες προς το τέλος και δεν αρχίζει από την αρχή.</p> <p>16.4. Βάζει στη σωστή σειρά τα γράμματα του αλφαβήτου και τις σχετικές εικόνες.</p> <p>16.5. Βρίσκει ποιο γράμμα λείπει από τη σειρά και το συμπληρώνει.</p> <p>17.1. Διαβάζει κάρτες με φράσεις δύο ή τριών λέξεων ή συμβόλων και τις αντιστοιχίζει με τις ανάλογες εικόνες (Μελέτη περιβάλλοντος, Πληροφορική).</p> <p>18.1. Διαβάζει κάρτες από το ατομικό του πρόγραμμα και πινακίδες στο χώρο του σχολείου. (Μελέτη περιβάλλοντος, Αυτοεξυπηρέτηση).</p> <p>18.2. Διαβάζει απλούς καταλόγους με φαγητά για να μάθει τι περιλαμβάνει το πρωινό ή το γεύμα του (Αυτοεξυπηρέτηση).</p> <p>18.3. Διαβάζει μικρά κείμενα οδηγιών π.χ. συνταγές και τις ακολουθεί (Αυτοεξυπηρέτηση).</p> <p>18.4. Διαβάζει κανόνες παιχνιδιών και</p>
--	--	--

	<p>19. Να αναπτύσσει ενδιαφέρον για το διάβασμα. Να επιλέγει βιβλία από τη "βιβλιοθήκη" της τάξης.</p> <p>20. Να παίρνει πληροφορίες από διάφορες πηγές όπως αφίσες, ταινίες, σήματα έργα τέχνης, στις οποίες συνυπάρχουν γραπτός λόγος και εικόνα.</p> <p>21. Να εντοπίζει τον τίτλο και το συγγραφέα του βιβλίου καθώς και άλλα στοιχεία του βιβλίου.</p>	<p>τους εφαρμόζει (Μελέτη περιβάλλοντος).</p> <p>18.5. Διαβάζει οδηγίες με λέξεις ή σύμβολα ή εικόνες για να συναρμολογήσει ένα παιχνίδι (Μελέτη περιβάλλοντος).</p> <p>18.6. Βρίσκει ένα όνομα και τη διεύθυνση σε τηλεφωνικό κατάλογο (Μελέτη περιβάλλοντος, Αυτοεξυπηρέτηση).</p> <p>19.1. Δείχνει προτίμηση για κάποιο ή περισσότερα βιβλία με ιστορίες ή ποιήματα ή παιχνιδο-τράγουδα που άκουσε, δείχνοντας τα ίδια τα βιβλία ή αντικείμενα σχετικά με αυτά.</p> <p>19.2. Επιλέγει ανάμεσα σε δύο ή περισσότερα βιβλία της προτίμησής του για να ακούσει ή να διαβάσει ταχτικά.</p> <p>19.3. Παροτρύνεται να ζητήσει (λεκτικά) από τον εκπαιδευτικό να του διαβάσει ένα αγαπημένο βιβλίο με ποιήματα ή ιστορίες.</p> <p>20.1. Αναγνωρίζει ή διαβάζει οικείες λέξεις, όπου κι αν τις δει γραμμένες (σε εφημερίδες, περιοδικά, κάρτες, ετικέτες, οδηγίες, βιβλία) π.χ. σε εξόδους από το σχολείο αναγνωρίζει ή διαβάζει επιγραφές καταστημάτων, λέξεις ή σύμβολα σε αφίσες κ.λ.π. (Μελέτη περιβάλλοντος, Πληροφορική).</p> <p>21.1. Ξεχωρίζει το γραπτό κείμενο από τις εικόνες και τα σύμβολα.</p> <p>21.2. Διαβάζει ή δείχνει τον τίτλο σε ένα βιβλίο ή σχετική εικόνα με τον τίτλο.</p> <p>21.3. Διαβάζει ή δείχνει το όνομα του συγγραφέα, όταν του ζητηθεί. Ψάχνει για αυτά τα στοιχεία μόνο στο εξώφυλλο του βιβλίου.</p> <p>21.4. Εντοπίζει την αρίθμηση των σελίδων ή αριθμεί σελίδες σε βιβλία που φτιάχνει μόνος του με φωτογραφίες ή ζωγραφιές. Ο μαθητής με περισσότερες δυνατότητες εξασκείται στη χρήση του πίνακα περιεχομένων (Μαθηματικά).</p>
--	---	---

	<p>24. Να έρθει σε επαφή και να διαβάζει κείμενα και πληροφοριακά έντυπα διαφορετικής προέλευσης.</p> <p>25. Να ξεχωρίζει αν ένα κείμενο είναι έμμετρο ή πεζό, αν έχει εικόνες ή όχι, αν είναι κόμικ κλπ.</p> <p>26. Να κατανοεί τη διαφορά ανάμεσα σε κείμενα που αναφέρονται στην πραγματικότητα και σε κείμενα που είναι δημιουργήματα της φαντασίας π.χ. παραμύθια, φανταστικές ιστορίες, μύθοι κ.λ.π.</p> <p>27. Να αποσαφηνίζει, εμπλουτίζει και σταθεροποιεί σχετικό λεξιλόγιο.</p>	<p>φρασμένα όταν "παίζει" το ρόλο του, χωρίς όμως να αλλάζει νοηματικά το κείμενο.</p> <p>24.1. Ψάχνει σε πίνακες, ευρετήρια, λεξιλόγια, εγκυκλοπαίδειες να βρει συγκεκριμένες πληροφορίες π.χ. τον αριθμό τηλεφώνου ενός συμμαθητή στον τηλεφωνικό κατάλογο και στον κατάλογο στοιχείων του σχολείου (Μελέτη περιβάλλοντος, Μαθηματικά, Αυτοεξυπηρέτηση).</p> <p>24.2. Βρίσκει εικόνες ζώων σε εγκυκλοπαίδειες και περιοδικά (Μελέτη περιβάλλοντος, Πληροφορική).</p> <p>25.1. Κατηγοριοποιεί διάφορα είδη κειμένων π.χ. επιστολές και διαφημιστικά έντυπα. (Μελέτη περιβάλλοντος).</p> <p>26.1. Ο εκπαιδευτικός επισημαίνει όταν διαβάζει μαζί με το μαθητή ότι συνήθως τα παραμύθια αρχίζουν με τη φράση: "Μια φορά κι έναν καιρό....." και τελειώνουν: "ζήσανε αυτοί καλά κι εμείς καλύτερα".</p>
--	--	---

¹ Οι δραστηριότητες με πλάγια γράμματα προτείνονται ως διαθεματικές και ανταποκρίνονται στις προτεινόμενες διαθεματικές έννοιες της 3^{ης} στήλης του πίνακα του αντίστοιχου ΔΕΠΠΣ

ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ - ΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

Θεματικές Ενότητες	Στόχοι	Ενδεικτικές Δραστηριότητες ¹
<p>Πρώτη γραφή</p> <p>Παραγωγή γραπτού λόγου (βιώματα,</p>	<p>Στο μαθητή πρέπει να δίνονται μαθησιακές ευκαιρίες ώστε:</p> <p>1. Να συσχετίσει τη δική</p>	<p>1.1. Δημιουργεί αδέξια ένα σκαρίφη-</p>

<p>γνώσεις, αναγνώσματα)</p> <p>Αντιγραφή</p> <p>Στοιχειώδεις γλωσσικές πράξεις (πρόσκληση, ευχή, ανακοίνωση)</p> <p>Κατανόηση γραπτών κειμένων</p> <p>Αυτοδιόρθωση, αλληλοδιόρθωση.</p>	<p>του "γραφή" με συγκεκριμένα αντικείμενα ή γεγονότα του περιβάλλοντός του.</p> <p>2. Να κατανοήσει ότι με το γραπτό λόγο μπορεί να μεταφέρει μηνύματα δηλ. να επικοινωνήσει.</p> <p>3. Να δείχνει ή να υπαγορεύει στον εκπαιδευτικό τη λέξη ή το κείμενο που θέλει να γράψει για συγκεκριμένο σκοπό.</p> <p>4. Να ασκείται σε προγραφικές δραστηριότητες.</p>	<p>μα με οποιοδήποτε γραφικό μέσο για να ονομάσει μια ζωγραφιά του.</p> <p>1.2. Δημιουργεί μια μουτζούρα στην προσπάθειά του να γράψει το όνομά του κάτω από τη φωτογραφία του (Μελέτη περιβάλλοντος, Εικαστικά).</p> <p>2.1. Ο εκπαιδευτικός την ώρα του φαγητού έχει στο τραπέζι δύο διαφορετικές επιλογές φαγητού (π.χ. γάλα και μπανάνα). Ο μαθητής επιλέγει τι θέλει να φάει και παροτρύνεται να το «γράψει» με όποιον τρόπο μπορεί, (απλά μουτζουρώνοντας το χαρτί) για να ικανοποιήσει την επιθυμία του (Αυτοεξυπηρέτηση).</p> <p>2.2. Δημιουργεί μια ευχετήρια κάρτα και προσποιείται ότι γράφει "Χρόνια πολλά" παράγοντας ένα σκαρίφημα (Εικαστικά, Πληροφορική).</p> <p>3.1. Συμμετέχει στη δημιουργία ενός καταλόγου αγορών από το σουπερ-μάρκετ, αρχικά παρακολουθώντας τον εκπαιδευτικό να γράφει και σταδιακά δείχνει την εικόνα, το σύμβολο ή τη λέξη ενός προϊόντος που θέλει να συμπεριληφθεί στον κατάλογο αυτό (Μελέτη περιβάλλοντος, Αυτοεξυπηρέτηση).</p> <p>4.1. Κάνει σημάδια πάνω στο χαρτί με διαφορετικά υλικά π.χ. μολύβια, δακτυλομπογιές, κραγιόν, αρχικά με καθοδήγηση και σταδιακά ανεξάρτητα (Εικαστικά).</p> <p>4.2. Κρατά ένα μολύβι ή άλλο γραφικό μέσο π.χ. κιμωλία, κηρομπογιά, μαρκαδόρο χρησιμοποιώντας οποιαδήποτε λαβή μπορεί (π.χ ολόκληρη την παλάμη ή δείκτη και αντίχειρα) για να κάνει μια μουτζούρα-σκαρίφημα με νόημα (Εικαστικά).</p> <p>4.3. Ψηλαφίζει το όνομά του ή το αρχικό γράμμα του ονόματός του, που είναι γραμμένο με πλαστελίνη ή γυαλόχαρτο κλπ. (Εικαστικά).</p> <p>4.4. Χαράσσει ίχνη γραμμών στην αμμοδόχο με το δείκτη ή άλλα εργαλεία (Εικαστικά).</p> <p>4.5. Χρωματίζει μέσα σε πλαίσιο με</p>
--	---	--

	<p>5. Να κατανοεί τη διαφορά μεταξύ ζωγραφιάς και γραφής.</p> <p>6. Να αντιγράφει μόνο το αρχικό γράμμα του ονόματός του ή ολόκληρο το όνομά του ή και οικείες λέξεις.</p>	<p>διαφορετικά υλικά (Εικαστικά).</p> <p>4.6. Χρωματίζει μέσα σε διαφορετικά είδη πλαισίων (Μελέτη περιβάλλοντος, Μαθηματικά, Εικαστικά).</p> <p>4.7. Μιμείται και παράγει κάθετες, οριζόντιες και κυκλικές γραμμές με διάφορα γραφικά μέσα (Εικαστικά, Μαθηματικά).</p> <p>4.8. Ακολουθεί το ίχνος μιας λέξης τυπωμένης (π.χ. το όνομά του) από αριστερά προς τα δεξιά, αρχικά με το δείκτη και σταδιακά με το μολύβι (Εικαστικά).</p> <p>4.9. Ενώνει διακεκομμένες γραμμές με οριζόντιο ή κάθετο προσανατολισμό (Μαθηματικά, Εικαστικά).</p> <p>4.10. Ενώνει διακεκομμένες γραμμές για να σχηματίσει μια εικόνα ή γράμμα (Εικαστικά).</p> <p>4.11. Ταυτίζει γράμματα ή σύμβολα (πληροφορική).</p> <p>4.12. Ξεχωρίζει και κατηγοριοποιεί γράμματα και αριθμούς ή σύμβολα. (Μαθηματικά, Πληροφορική).</p> <p>4.13. Κατηγοριοποιεί γράμματα που οπτικά μοιάζουν μεταξύ τους π.χ. ρ,σ γ,χ θ,β ε,ω (Πληροφορική).</p> <p>4.14. Αντιγράφει γραμμές και σχήματα (Εικαστικά, Μαθηματικά).</p> <p>4.15. Αντιγράφει μια σειρά σχημάτων ή γραμμών αρχίζοντας από τα αριστερά προς τα δεξιά. (Μαθηματικά).</p> <p>4.16. Συμπληρώνει ένα ημιτελές σχήμα-σκίτσο χρησιμοποιώντας κάθετες, οριζόντιες ή κυκλικές γραμμές (Εικαστικά, Μαθηματικά).</p> <p>4.17. Χρησιμοποιεί ανάλογο πρόγραμμα σε Η.Υ. για να δημιουργήσει διάφορα ακαθόριστα σχήματα σε οθόνη αφής (Πληροφορική).</p> <p>5.1. Κατηγοριοποιεί δικές του ζωγραφιές και γράμματα (Εικαστικά).</p> <p>6.1. Αναγνωρίζει το αρχικό γράμμα του ονόματός του και ψάχνει να το βρει ανάμεσα σε άλλα (Πληροφορική).</p> <p>6.2. Σχηματίζει μια λέξη που βλέπει</p>
--	--	--

	<p>7. Να γράφει το αρχικό γράμμα του ονόματός του ή ολόκληρο το όνομά του (με κεφαλαία ή πεζά).</p> <p>8. Να γράφει το όνομά του στις εργασίες του.</p> <p>9. Να γράφει οικείες λέξεις από μνήμης.</p> <p>10. Να σχηματίζει το όνομά του ή άλλες οικείες λέξεις από μνήμης, χρησιμοποιώντας μαγνητικά ή αυτοκόλλητα γράμματα.</p> <p>11. Να χρησιμοποιεί Η.Υ. για να γράψει.</p> <p>12. Να επιλέγει ανάμεσα σε δύο ή περισσότερα σύμβολα ή λέξεις για να ονομάσει (περιγράψει)</p>	<p>γραμμένη με αυτοκόλλητα γράμματα ή μαγνητικά αρχίζοντας από αριστερά προς τα δεξιά στην αρχή με τη βοήθεια οπτικών νύξεων. 6.3.Αντιγράφει τα αρχικά γράμματα μερικών οικείων λέξεων.</p> <p>7.1. Αντιγράφει το αρχικό γράμμα του ονόματός του, ολόκληρο το όνομά του και οικείες λέξεις με δακτυλομπογιές, κραγιόν και αργότερα με μολύβι (Εικαστικά, Μαθηματικά).</p> <p>8.1. Δημιουργεί σκαριφήματα με διάφορα γραφικά μέσα χρησιμοποιώντας αν μπορεί, τριπλή λαβή (δείκτη - αντίχειρα – μέσο) στην προσπάθειά του να γράψει το όνομά του κάτω από τη φωτογραφία του ή μια εργασία. 8.2. Επιλέγει και παράγει μια σειρά συμβόλων με τη βοήθεια ανάλογου προγράμματος σε Η.Υ για να γράψει το όνομά του. Γράφει το όνομά του ή το σχηματίζει με αυτοκόλλητα και μαγνητικά γράμματα (Πληροφορική).</p> <p>9.1. Κάνει απόπειρες να γράψει το όνομά του ή άλλες οικείες λέξεις από μνήμης π.χ. βάζοντας τίτλο σε μια εικόνα-φωτογραφία (Είναι αποδεκτή οποιαδήποτε απόπειρα γραφής άσχετα με την ορθότητά της).</p> <p>10.1. Σχηματίζει το όνομά του ή άλλες οικείες λέξεις από μνήμης, χρησιμοποιώντας μαγνητικά ή αυτοκόλλητα γράμματα (Μελέτη περιβάλλοντος, Μαθηματικά).</p> <p>11.1. Η ίδια δραστηριότητα μπορεί να γίνει και στον ηλεκτρονικό υπολογιστή (Πληροφορική).</p> <p>12.1. Ο μαθητής καλείται να επιλέξει ανάμεσα σε δύο ή περισσότερες λέξεις ή σύμβολα για να βάλει ετικέτες σε δύο όμοια κουτιά με δια-</p>
--	--	---

	<p>αντικείμενα ή εικόνες. Να ελέγχει και να διορθώνει την επιλογή του αν είναι λανθασμένη.</p> <p>13. Να χρησιμοποιεί εικόνες, σύμβολα ή λέξεις για να επικοινωνεί και να μεταφέρει μηνύματα.</p> <p>14. Να αντιλαμβάνεται τη στενή σχέση ακρόασης, ομιλίας, ανάγνωσης, γραφής.</p> <p>15. Να αντιγράφει λέξεις, φράσεις τηρώντας τις σωστές αποστάσεις ανάμεσα στα γράμματα και τις λέξεις με οπτικές νύξεις.</p>	<p>φορετικό περιεχόμενο π.χ. καραμέλες, πατατάκια. Ο μαθητής, αν μπορεί, γράφει την ετικέτα, ελέγχει και την διορθώνει από ανάλογο πρότυπο (Μελέτη περιβάλλοντος, Αυτοεξυπηρέτηση).</p> <p>13.1. Ο μαθητής επιλέγει το σωστό σύμβολο ή λέξη για να φτιάξει το ημερήσιο πρόγραμμά του 13.2. Σε παιχνίδι ρόλων με θέμα το εστιατόριο ο μαθητής επιλέγει το φαγητό του μέσα από εικόνες, σύμβολα ή δείχνει τη σωστή λέξη στον κατάλογο. Τα παιδιά που έχουν λόγο εκφράζουν την προτίμησή τους συγχρόνως και λεκτικά. Παίζοντας το ρόλο του σερβιτόρου γράφει την επιλογή των πελατών σε ανάλογο σημειωματάριο (Αυτοεξυπηρέτηση).</p> <p>14.1. Ο μαθητής μαζί με τον εκπαιδευτικό ταυτίζει ένα μουσικό όργανο με την αντίστοιχη εικόνα ή σύμβολο ή λέξη που γράφει και διαβάζει ο εκπαιδευτικός. Ο εκπαιδευτικός ηχογραφεί στο κασετόφωνο, μαζί με το μαθητή, τον ήχο του μουσικού οργάνου και το ονομάζει λεκτικά. Στη συνέχεια ο μαθητής ακούει τον ήχο και το όνομα του οργάνου και ψάχνει να το βρει ανάμεσα σε άλλα. Ο μαθητής παροτρύνεται να απαντήσει στην ερώτηση: "τι άκουσες;" δείχνοντας την εικόνα, το σύμβολο ή τη λέξη και ο εκπαιδευτικός γράφει την απάντηση. Ο μαθητής προσποιείται ότι γράφει τη λέξη ή την γράφει σωστά αν μπορεί για να ζητήσει να ακούσει ξανά το μουσικό όργανο (Μουσική, Πληροφορική).</p> <p>15.1. Ο μαθητής αντιγράφει λέξεις μέσα σε συγκεκριμένα πλαίσια ανά γράμμα π.χ.</p> <p style="text-align: center;">Ε γ ώ</p> <p>Σταδιακά ατονούν οι ενδιάμεσες γραμμές του πλαισίου ώστε το πλαίσιο να γίνει ενιαίο για κάθε λέξη</p>
--	--	--

	<p>16. Να αναγνωρίζει διάφορους τύπους γραμμάτων (τυπογραφικά, χειρόγραφα).</p> <p>17. Να γράφει ολιγοσύλλαβες οικείες λέξεις (και σταδιακά πολύσύλλαβες) που αναγνωρίζει οπτικά χωρίς να διακρίνει συγκεκριμένα γράμματα, ή να γράφει τα αντίστοιχα γράμματα των φωνημάτων που ακούει κεφαλαία και πεζά ελέγχοντας το μέγεθος, το σχήμα και τον προσανατολισμό τους.</p>	<p style="text-align: center;">Ε γ ώ</p> <p>15.2. Σχηματίζει λέξεις που βλέπει με μαγνητικά γράμματα ή στον ηλεκτρο-νικό υπολογιστή.</p> <p>15.3. Αντιγράφει φράσεις ή μικρές προτάσεις αρχικά μέσα σε πλαίσια ή πάνω σε συγκεκριμένες γραμμές π.χ.</p> <p style="text-align: center;"><u>Εγώ</u> <u>τρώω</u> <u>ψωμί</u>.</p> <p>15.4. Ομαδοποιεί διαφορετικές μορφές του ίδιου γράμματος, τυπογραφικά ή χειρόγραφα (Πληροφορική).</p> <p>16.1. Ομαδοποιεί διαφορετικές μορφές ιδίων λέξεων (π.χ. τυπωμένες ή χειρόγραφες) (Πληροφορική).</p> <p>16.2. Ο μαθητής εξασκείται στην ταύτιση, αντιστοίχιση, αναγνώριση, αντιγραφή λέξεων και ο εκπαιδευτικός παροτρύνει τον μαθητή να γράψει τις λέξεις που κατέχει για να ονομάσει εικόνες ή να βάλει τίτλους σε μια ιστορία με εικόνες (Μελέτη περιβάλλοντος, Πληροφορική).</p> <p>16.3. Ταυτίζει τυπωμένες λέξεις, με χειρόγραφες (Μελέτη περιβάλλοντος, Πληροφορική).</p> <p>17.1. Ο μαθητής ζωγραφίζει την οικογένειά του και γράφει τα ονόματα των μελών της (Μελέτη περιβάλλοντος, Εικαστικά).</p> <p>17.2. Ο εκπαιδευτικός δίνει στο μαθητή μια σειρά από εικόνες που εκείνος αναγνωρίζει και από κάτω είναι γραμμένη η λέξη. Ο μαθητής αρχικά με βοήθεια και σταδιακά ανεξάρτητα ξεχωρίζει τις λέξεις που αρχίζουν από το γράμμα-φώνημα που του λέει ο εκπαιδευτικός. Ο μαθητής απομονώνει και γράφει το γράμμα με διάφορα γραφικά μέσα. Ο μαθητής γράφει τα γράμματα που αντιστοιχούν στα φωνήματα που του λέει ο εκπαιδευτικός και προσπαθεί να βρει λέξεις που αρχίζουν από</p>
--	---	--

	<p>18. Να γράφει συνδυασμούς γραμμάτων για να παραστήσει φωνές, λέξεις, φράσεις.</p> <p>19. Να γράφει στη σωστή σειρά από τα αριστερά προς τα δεξιά τις λέξεις μιας φράσης που ακούει ή που θέλει να γράψει από μόνος του.</p> <p>20. Να γράφει σωστά τα κεφαλαία και τα μικρά γράμματα και να μην τα μπερδεύει μέσα στις λέξεις.</p> <p>21. Να γράφει αναγνωρίσιμες αλλά όχι απαραίτητα σωστά ορθογραφημένες λέξεις.</p> <p>22. Να μάθει το αλφάβητο και να γράφει τα γράμματα στη σωστή σειρά.</p>	<p>αυτά ή επιλέγει ανάμεσα σε εικόνες που του δίνει ο εκπαιδευτικός.</p> <p>18.1. Ο εκπαιδευτικός υπαγορεύει συλλαβές (φωνές) που περιέχουν γράμματα που ο μαθητής κατέχει και εκείνος προσπαθεί να τις γράψει. Στη συνέχεια βρίσκει μια λέξη, που να περιέχει τη συγκεκριμένη συλλαβή (φωνή) ανάμεσα σε εικόνες που του δείχνει ο εκπαιδευτικός. Ο μαθητής μαζί με τον εκπαιδευτικό ολοκληρώνουν τη λέξη.</p> <p>19.1. Ο εκπαιδευτικός δείχνει μια εικόνα (που εικονίζει μια ενέργεια) στον μαθητή και τον καλεί να την ονομάσει ή να επιλέξει ανάμεσα σε σύμβολα. Ο μαθητής στη συνέχεια γράφει τη φράση-πρόταση με λέξεις ή με τα σύμβολα σε μια σελίδα, που ο εκπαιδευτικός έχει σχεδιάσει από πριν και υπάρχουν τόσες γραμμές ή πλαίσια, όσες και οι λέξεις της φράσης. Σταδιακά γραμμές και πλαίσια αντικαθίστανται από μία συνεχή γραμμή.</p> <p>20.1. <i>Κατηγοριοποιεί κεφαλαία γράμματα και πεζά</i> (πληροφορική). 20.2. Γράφει λέξεις, όπως ονόματα, σωστά χρησιμοποιώντας κεφαλαία γράμματα μόνο στην αρχή</p> <p>21.1. <i>Ο μαθητής κάνει απόπειρες να γράψει και λέξεις που δεν έχει διδαχθεί για να δηλώσει κάτι που θέλει να φάει ή ποιο παιχνίδι θέλει να παίξει</i> (Αυτοεξυπηρέτηση).</p> <p>22.1. <i>Ο εκπαιδευτικός ζητά από το μαθητή να συμπληρώσει σε ένα έντυπο τα γράμματα του αλφάβητου που λείπουν, ένα –ένα ή δύο-τρία στη σειρά</i> (Πληροφορική). 22.2. <i>Ο μαθητής κατασκευάζει δικό του μικρό λεξιλόγιο με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού</i> (Μελέτη περιβάλλοντος, Εικαστικά, Αυτοεξυπηρέτηση, Πληροφορική).</p>
--	--	---

	<p>23. Να δείχνει το γραπτό του στους συμμαθητές ή στο δάσκαλό του και να λέει τι είναι αυτό που έγραψε.</p> <p>24. Να γράφει μικρά λεκτικά σύνολα με περιεχόμενο που τον ενδιαφέρει χρησιμοποιώντας τελείες και ερωτηματικό.</p> <p>25. Να απαντά γραπτά σε ερωτήσεις που αφορούν αντικείμενα του περιβάλλοντος.</p> <p>26. Να γράφει με χρονολογική σειρά γεγονότα που βίωσε.</p>	<p>23.1. Ο εκπαιδευτικός δίνει σε δύο ή τρεις μαθητές από μια εικόνα και καλούνται να γράψουν έναν τίτλο για κάθε μία με λέξεις ή σύμβολα. Ο καθένας διαβάζει τι έγραψε ή διαβάζει ο εκπαιδευτικός και προσπαθούν να βάλουν τις εικόνες σε εξελικτική σειρά. Στο τέλος τοποθετούν τις εικόνες και τους τίτλους από κάτω σε έναν πίνακα με τη σωστή σειρά παρουσιάζοντας την ιστορία. (Μελέτη περιβάλλοντος).</p> <p>24.1. Ο εκπαιδευτικός παροτρύνει το μαθητή να γράψει απλές οδηγίες π.χ. για την παρασκευή ενός σάντουιτς βήμα προς βήμα χρησιμοποιώντας τελείες και κεφαλαία στην αρχή της πρότασης (Αυτοεξυπηρέτηση, Πληροφορική).</p> <p>24.2. Ο μαθητής ασκείται στη δημιουργία ερωτήσεων πρώτα προφορικά μιμούμενος τον εκπαιδευτικό και στη συνέχεια γράφει ερωτήσεις για θέματα που τον ενδιαφέρουν π.χ. "Πού είναι η τσάντα μου;" (όταν θέλει να πάρει το φαγητό του) χρησιμοποιώντας ερωτηματικό (Αυτοεξυπηρέτηση, Πληροφορική).</p> <p>25.1. Ο εκπαιδευτικός παροτρύνει το μαθητή να παρατηρήσει ένα αντικείμενο ή μια εικόνα που του δίνει και στη συνέχεια ο μαθητής καλείται να απαντήσει σε γραπτές ερωτήσεις ή να συμπληρώσει ημιτελείς προτάσεις που αφορούν την περιγραφή του αντικειμένου ή της εικόνας. Η δραστηριότητα μπορεί να πραγματοποιηθεί και με σύμβολα. Επίσης ο μαθητής μπορεί να γράψει τις απαντήσεις του χρησιμοποιώντας Η.Υ. Τέλος, ο εκπαιδευτικός μαζί με το μαθητή, αν είναι δυνατόν, συνδέουν τις απαντήσεις σε ένα ολοκληρωμένο κείμενο (Μελέτη περιβάλλοντος, Πληροφορική).</p> <p>26.1. Ο μαθητής εκτελεί μια δραστηριότητα (συναρμολόγηση παιχνιδιού ή επίσκεψη στο πάρκο ή αγορά προϊόντος από κατάστημα) και ο</p>
--	---	---

	<p>27. Να γράφει μια μικρή ιστορία που βλέπει σε εικόνες, ακούει ή διαβάζει.</p> <p>28. Να γράφει τη συνέχεια μιας ιστορίας που βλέπει, ακούει ή διαβάζει.</p> <p>29. Να εμπλουτίζει μία</p>	<p><i>εκπαιδευτικός την φωτογραφίζει βήμα-βήμα. Ο μαθητής βάζει σε χρονολογική σειρά τις φωτογραφίες και για κάθε μία, γράφει με λέξεις ή σύμβολα και έναν τίτλο. Ο εκπαιδευτικός ανακατεύει τις φωτογραφίες και ο μαθητής τις επανατοποθετεί στη σωστή σειρά. Γράφει επίσης με τη σωστή σειρά τους τίτλους με ή χωρίς τη βοήθεια των φωτογραφιών. Ο εκπαιδευτικός δίνει στο μαθητή μια σειρά ερωτήσεων να απαντήσει σε σχέση με τη δραστηριότητά του. (Πού...; Πότε...; Τι έγινε μετά;) Ο μαθητής απαντά στις ερωτήσεις με λέξεις ή σύμβολα και ταυτόχρονα γράφει με χρονολογική σειρά τα γεγονότα (Μελέτη περιβάλλοντος, Αυτοεξυπηρέτηση).</i></p> <p>27.1. Ο εκπαιδευτικός διαβάζει μια ιστορία και συνδέει τα σημαντικά γεγονότα με συγκεκριμένες εικόνες. Στη συνέχεια ο μαθητής γράφει με λέξεις ή σύμβολα, έναν τίτλο για κάθε εικόνα, που να την χαρακτηρίζει. Ο εκπαιδευτικός μαζί με το μαθητή ενοποιούν σε κείμενο τους τίτλους-προτάσεις. Με αυτόν τον τρόπο, ο μαθητής έχει γράψει και την ιστορία που άκουσε.</p> <p>28.1. Ο εκπαιδευτικός μαζί με το μαθητή διαβάζουν τους τίτλους (λέξεις ή σύμβολα) σε εικόνες που αποτελούν την εξέλιξη μιας ιστορίας. Δεν την ολοκληρώνουν όμως και ο μαθητής καλείται να επιλέξει ανάμεσα σε διάφορες εικόνες αυτή που νομίζει ότι ταιριάζει για να τελειώσει η ιστορία. Ο μαθητής γράφει κάτω από την εικόνα, που διάλεξε, τον αντίστοιχο τίτλο με λέξεις ή σύμβολα.</p> <p>28.2. Ο μαθητής διαβάζει μια πολύ μικρή ιστορία γραμμένη με λέξεις ή σύμβολα και συμπληρώνει την τελευταία πρόταση για να την ολοκληρώσει ανάλογα, με λέξεις ή σύμβολα.</p> <p>29.1. Ο εκπαιδευτικός δείχνει στο</p>
--	--	---

	<p>λέξη ή μία μικρή φράση χρησιμοποιώντας επιπλέον λέξεις.</p> <p>30. Να γράφει μικρές φράσεις με τις κατάλληλες λέξεις για να επικοινωνήσει σωστά.</p> <p>31. Να απαντάει σε ερωτήσεις σχετικές με κείμενα των συμμαθητών του.</p> <p>32. Να γράφει σημειώματα και επιστολές σε διαφορετικά πρόσωπα.</p>	<p>μαθητή ένα αντικείμενο ή μια εικόνα και του ζητά να γράψει τι είναι π.χ. μπαλόνι. Στη συνέχεια του δείχνει ένα ίδιο αντικείμενο ή μια ίδια εικόνα αλλά με ένα διαφορετικό χαρακτηριστικό π.χ. μπλε μπαλόνι-κόκκινο μπαλόνι. Ο εκπαιδευτικός ζητά από το μαθητή να παρατηρήσει τη διαφορά μεταξύ τους. Ο μαθητής γράφει για κάθε αντικείμενο ή εικόνα μία επιπλέον λέξη για να τα ξεχωρίζει (προσθέτει στην προκειμένη περίπτωση το επίθετο) (Μελέτη περιβάλλοντος, Αυτοεξυπηρέτηση).</p> <p>30.1. Ο εκπαιδευτικός εντάσσει τη δραστηριότητα σε πραγματικές καταστάσεις π.χ. ο μαθητής θέλει να πει νερό. Ο εκπαιδευτικός έχει ένα ποτήρι κρύο νερό και ένα ποτήρι ζεστό νερό. Ο μαθητής διαπιστώνει τη διαφορά πιάνοντας τα ποτήρια. Ο εκπαιδευτικός παροτρύνει το μαθητή να πει και στη συνέχεια να γράψει τι θέλει. Αν ο μαθητής γράψει π.χ. νερό, ο εκπαιδευτικός του δίνει και τα δύο ποτήρια και τον παροτρύνει να διευκρινίσει και να γράψει αυτό που θέλει να πάρει π.χ. κρύο νερό ή θέλω κρύο νερό (Αυτοεξυπηρέτηση)</p> <p>31.1. Δύο μαθητές γράφουν μια ιστορία (προσωπική εμπειρία), με τη διαδικασία που περιγράφεται στην ανάλογη δραστηριότητα (26.1) και στη συνέχεια ανταλλάσσουν τις ιστορίες τους. Ο εκπαιδευτικός καλεί τον κάθε μαθητή να απαντήσει σε σχετικές ερωτήσεις με την ιστορία του συμμαθητή του (π.χ. Πού πήγε ο Κώστας; Πότε; Τι γράφει για...; Έκανες και εσύ το ίδιο; Το γράφει σωστά; κλπ) (Μελέτη περιβάλλοντος)</p> <p>32.1. Ο μαθητής μέσα από παιχνίδια ρόλων εξοικειώνεται με τη γραφή σημειωμάτων (π.χ. γράφει το μήνυμα που άφησε κάποιος που τηλεφώνησε, γράφει σημείωμα για να</p>
--	---	---

		<p>ενημερώ-σει τους οικείους του ότι θα λείψει ή για να του αγοράσουν κάτι) (Αυτοεξυπηρέτηση).</p> <p>32.2. Ο μαθητής εξοικειώνεται με τη μορφή των επιστολών και γράφει επιστολές σε οικεία πρόσωπα ή όχι, χρησιμοποιώντας την κατάλληλη ορολογία (Πληροφορική).</p>
--	--	---

¹ Οι δραστηριότητες με πλάγια γράμματα προτείνονται ως διαθεματικές και ανταποκρίνονται στις προτεινόμενες διαθεματικές έννοιες της 3^{ης} στήλης του πίνακα του αντίστοιχου ΔΕΠΠΣ

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

Θεματικές Ενότητες	Στόχοι	Ενδεικτικές Δραστηριότητες ¹
<p>Λέξεις και εκφράσεις απαραίτητες για την καθημερινή επικοινωνία</p> <p>Εμπλουτισμός λεξιλογίου</p>	<p>Στο μαθητή πρέπει να δίνονται μαθησιακές ευκαιρίες ώστε:</p> <p>1. Να έχει ένα βασικό λεξιλόγιο οικείων λέξεων ή συμβόλων για την καθημερινή επικοινωνία.</p> <p>2. Να εμπλουτίζει σταδιακά το λεξιλόγιό του (λέξεων ή συμβόλων) με βασικούς όρους διαφορετικών γνωστικών αντικειμένων.</p> <p>3. Να διαμορφώνει εξελικτικά ένα λεξιλόγιο (λέξεων ή συμβόλων) που εμπεριέχει ουσιαστικά, ρήματα, επίθετα και επιρρήματα.</p>	<p>1.1. - 2.1. Ο μαθητής μέσα από την καθημερινή του δραστηριότητα συνδέει σταδιακά οικεία αντικείμενα και ενέργειες με εικόνες, σύμβολα ή λέξεις π.χ. ο μαθητής προτιμά να παίζει με ένα αυτοκίνητο. Ο εκπαιδευτικός κρατά το αυτοκίνητο και τη φωτογραφία ή το σύμβολο του αυτοκινήτου. Ταυτόχρονα προφέρει τη λέξη "αυτοκίνητο". Η διαδικασία επαναλαμβάνεται ώστε ο μαθητής να συνδέσει το συγκεκριμένο αντικείμενο με τη φωτογραφία, το σύμβολο ή τη λέξη. Ο τελικός στόχος είναι ο μαθητής να αντιστοιχίσει το συγκεκριμένο αντικείμενο με τη φωτογραφία, το σύμβολο ή τη λέξη ώστε να μπορεί να το χρησιμοποιεί στην καθημερινή του επικοινωνία (Αυτοεξυπηρέτηση, Μελέτη περιβάλλοντος, Πληροφορική).</p> <p>3.1. Ο μαθητής ζητάει ένα παιχνίδι π.χ. αυτοκίνητο. Ο δάσκαλος δείχνει στο μαθητή δύο αυτοκίνητα διαφορετικού χρώματος και τον παροτρύνει να ζητήσει λεκτικά ή να δείξει με κάρτα το συγκεκριμένο αυτοκίνητο που θέλει χρησιμοποιώντας το</p>

	<p>4. Να καταρτίζει απλά αλφαβητικά λεξιλόγια.</p> <p>5. Να γράφει (ή να δείχνει) ορθογραφημένα το βασικό λεξιλόγιο οικείων λέξεων που χρησιμοποιεί στην καθημερινή του επικοινωνία.</p> <p>6. Να αναγνωρίζει και να κατανοεί λέξεις, εικόνες ή σύμβολα με αντίθετες έννοιες.</p> <p>7. Να εμπλουτίζει το λεξιλόγιο του (με λέξεις, εικόνες ή σύμβολα) με βάση τις άμεσες προσωπικές του εμπειρίες της καθημερινής ζωής.</p>	<p>κατάλληλο επίθετο (π.χ. κόκκινο αυτοκίνητο ή θέλω κόκκινο αυτοκίνητο).</p> <p>Η ίδια διαδικασία ακολουθείται ώστε να διευρύνει ο μαθητής το λεξιλόγιό του με ουσιαστικά, ρήματα και επιρρήματα (τοπικά)(Εικαστικά, Αυτοεξυπηρέτηση).</p> <p>4.1. Ο μαθητής ομαδοποιεί οικείες λέξεις που αρχίζουν από το ίδιο γράμμα και στη συνέχεια τις βάζει σε αλφαβητική σειρά.</p> <p>Δημιουργεί μαζί με τον εκπαιδευτικό απλά ευρετήρια οικείων λέξεων και παροτρύνεται να τα χρησιμοποιεί όταν θέλει να γράψει ή να διορθώσει μία λέξη. Το λεξιλόγιο εμπλουτίζεται καθ' όλη τη διάρκεια της χρονιάς με τις λέξεις που ο μαθητής μαθαίνει (Αυτοεξυπηρέτηση, Μελέτη περιβάλλοντος, Πληροφορική).</p> <p>5.1. Ο εκπαιδευτικός μέσα από τις καθημερινές δραστηριότητες επισημαίνει στο μαθητή την ορθή γραφή μόνο των οικείων λέξεων και τον καθοδηγεί να χρησιμοποιεί τα προσωπικά αλφαβητικά λεξιλόγιά του.</p> <p>6.1. Ο εκπαιδευτικός χρησιμοποιεί κάρτες με εικόνες – σύμβολα και λέξεις που δείχνουν αντίθετες έννοιες και καλεί το μαθητή να τις αντιστοιχίσει. Όταν ο μαθητής έχει περισσότερες δυνατότητες ο εκπαιδευτικός τον βοηθά να χρησιμοποιεί τις αντίθετες έννοιες (λέξεις-σύμβολα) μέσα σε προτάσεις στην καθημερινή (θέλω κρύο νερό – θέλω ζεστό νερό) (Μελέτη περιβάλλοντος, Αυτοεξυπηρέτηση, Πληροφορική).</p> <p>7.1. Μέσα από τις καθημερινές σχολικές δραστηριότητες ο μαθητής εμπλουτίζει το λεξιλόγιό του (Μαθηματικά, Εικαστικά, Μουσική, Μελέτη περιβάλλοντος).</p>
--	--	--

	<p>8. Να χρησιμοποιεί, γραπτά και προφορικά, τις νέες έννοιες - λέξεις ή σύμβολα που μαθαίνει.</p> <p>9. Να αναγνωρίζει ότι διαφορετικές λέξεις μπορούν να έχουν την ίδια σημασία (συνώνυμες).</p> <p>10. Να αναγνωρίζει ότι μια λέξη μπορεί να έχει διαφορετική σημασία μέσα σε διαφορετικές προτάσεις (ομόηχες)</p>	<p>8.1. Όταν ο μαθητής χρησιμοποιεί μία λέξη - σύμβολο για διαφορετικά αλλά παραπλήσια αντικείμενα (π.χ. ποτήρι για όλα τα σκεύη με τα οποία πίνουμε), ο εκπαιδευτικός παρουσιάζει τα διαφορετικά αντικείμενα (π.χ. ποτήρι, φλιτζάνι, κούπα) και τα συνδέει με τις αντίστοιχες λέξεις - σύμβολα. Για παράδειγμα ο μαθητής θέλει να φάει γάλα με δημητριακά. Ο εκπαιδευτικός έχει μπροστά του την κατάλληλη κούπα και παροτρύνει το μαθητή να τη ζητήσει χρησιμοποιώντας τη σωστή λέξη – σύμβολο (Αυτοεξυπηρέτηση, Πληροφορική).</p> <p>9.1. Ο εκπαιδευτικός προκειμένου να εμπλουτίσει το βασικό λεξιλόγιο του μαθητή χρησιμοποιεί το ίδιο αντικείμενο ή την ίδια εικόνα ή σύμβολο αναφέροντας ή γράφοντας συνώνυμες λέξεις (κόκορας – πετεινός) (Μελέτη περιβάλλοντος). 9.2. Ο εκπαιδευτικός διαβάσει ένα γνωστό κείμενο μαζί με το μαθητή και αντικαθιστά μια οικεία λέξη του κειμένου με μία συνώνυμη, αλλά άγνωστη στο μαθητή. Ο μαθητής εντοπίζει την αλλαγή και παροτρύνεται να συνδέσει την καινούρια λέξη με την οικεία συνώνυμη.</p> <p>10.1. Αντίστοιχα όταν συναντούν μία λέξη που είναι ομόηχη με μία οικεία (π.χ. φύλο) επισημαίνει τη διαφορετική σημασία και γραφή (π.χ. φύλλο - φίλο). Την καινούρια λέξη ο εκπαιδευτικός την εντάσσει σε προτάσεις ώστε να αποδώσει τη σημασία της και να εξασκηθεί ο μαθητής.</p>
--	---	---

¹ Οι δραστηριότητες με πλάγια γράμματα προτείνονται ως διαθεματικές και ανταποκρίνονται στις προτεινόμενες διαθεματικές έννοιες της 3^{ης} στήλης του πίνακα του αντίστοιχου ΔΕΠΠΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

Θεματικές Ενότητες	Στόχοι	Ενδεικτικές Δραστηριότητες ¹
<p>Βασικά στοιχεία της δομής και της λειτουργίας της γλώσσας</p> <p>Κείμενο, φράση, λέξη, κεφαλαίο γράμμα, μικρό γράμμα, τελεία, κόμμα, ερωτηματικό</p> <p>Σύνταξη απλών προτάσεων, κειμένων</p> <p>Τονισμός</p> <p>Ορθογραφία</p>	<p>Στο μαθητή πρέπει να δίνονται μαθησιακές ευκαιρίες ώστε:</p> <p>1. Να τονίζει ορθά τις λέξεις (γραπτά).</p> <p>2. Να βάζει στη σωστή σειρά λέξεις ώστε να δημιουργήσει μια πρόταση, φράση με νόημα.</p> <p>3. Να σχηματίζει προτάσεις του τύπου:</p>	<p>1.1. Ο εκπαιδευτικός ετοιμάζει κάρτες με λέξεις, στις οποίες το φωνήεν που τονίζεται και ο τόνος είναι γραμμένα με διαφορετικό χρώμα από την υπόλοιπη λέξη. Ο μαθητής αντιγράφει τις λέξεις ενώ ο εκπαιδευτικός ταυτόχρονα προφέρει τη λέξη, δίνοντας έμφαση στο φωνήεν που τονίζεται. Στη συνέχεια ο εκπαιδευτικός δίνει τη λέξη γραμμένη παραλείποντας το σημάδι του τόνου ενώ διατηρεί το χρώμα στο γράμμα που τονίζεται και ζητάει από το μαθητή να την τονίσει. Αργότερα ζητάει από το μαθητή να τονίσει τη λέξη στην οποία δεν υπάρχει καμία οπτική νύξη (διαφορετικό χρώμα).</p> <p>2.1. Ο εκπαιδευτικός δείχνει μία εικόνα στο μαθητή (π.χ. ένα παιδί που τρώει). Του δίνει κάρτες με σύμβολα ή λέξεις και του ζητάει να τις βάλει στη σωστή σειρά ώστε να σχηματίσει μία πρόταση- τίτλο για την εικόνα (π.χ. το παιδί τρώει). Η δραστηριότητα επαναλαμβάνεται χωρίς τη βοήθεια της εικόνας. Σε μαθητές με περισσότερες δυνατότητες ο εκπαιδευτικός δίνει περισσότερες κάρτες με λέξεις ή σύμβολα από αυτές που χρειάζονται για να σχηματιστεί η πρόταση και του ζητά να επιλέξει τις σωστές (π.χ. παιδί / καρέκλα/ το/ τέσσερα/ τρώει/ άσπρο/ μήλο → "το παιδί τρώει μήλο" (Αυτοεξυπηρέτηση, Μελέτη περιβάλλοντος, Πληροφορική).</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ρήμα ▪ Υποκείμενο – Ρήμα- Αντικείμενο ▪ Υποκείμενο – Ρήμα - Κατηγορούμενο <p>4. Να χρησιμοποιεί σωστά τα άρθρα (σε ενικό και πληθυντικό αριθμό) με τα ουσιαστικά.</p> <p>5. Να χρησιμοποιεί την προσωπική αντωνυμία ως υποκείμενο.</p>	<p>4.1. Ο εκπαιδευτικός δείχνει στο μαθητή κάρτες με εικόνες – σύμβολα ή λέξεις και του ζητά να τοποθετήσει δίπλα σε κάθε μία, την κάρτα με το (π.χ. αρσενικό) άρθρο και ταυτόχρονα να πει τη φράση λεκτικά, αν μπορεί (π.χ. ο μπαμπάς, ο δάσκαλος, ο παππούς...).</p> <p>Η δραστηριότητα επαναλαμβάνεται για όλα τα άρθρα στην ονομαστική του ενικού και πληθυντικού αριθμού.</p> <p>Σε τελικό στάδιο ο μαθητής καλείται να αντιστοιχίσει σωστά τα τρία άρθρα ενικού και πληθυντικού αριθμού με τις κατάλληλες εικόνες – σύμβολα – λέξεις (προφορικά ή γραπτά).</p> <p>5.1. Ο εκπαιδευτικός δείχνει στο μαθητή μία φωτογραφία του που από κάτω είναι γραμμένο το όνομα του μαθητή π.χ.</p> <div style="text-align: center;"> <p>Κώστας</p> </div> <p>Ο εκπαιδευτικός ρωτάει "ποιος είναι;" και όταν ο μαθητής απαντάει "ο Κώστας" ο εκπαιδευτικός του δείχνει το σύμβολο ή τη λέξη "εγώ" και τον βοηθά να την τοποθετήσει πάνω στο όνομα του.</p> <div style="text-align: center;"> <p>ε γ ώ</p> </div> <p>Συγχρόνως ο εκπαιδευτικός λέει τη λέξη και ζητάει από το μαθητή να την επαναλάβει, αν μπορεί, ή να δείχνει με το δάχτυλο το εαυτό του. Στη συνέχεια ο εκπαιδευτικός δείχνει στο μαθητή φωτογραφίες του με διάφορες ενέργειες, που από κάτω</p>
--	--	--

	<p>6. Να αναγνωρίζει βασικά σημεία στίξης (τελεία, κόμμα, ερωτηματικό).</p> <p>7. Να χρησιμοποιεί τελείες και ερωτηματικό.</p> <p>8. Να χρησιμοποιεί κόμμα, όταν θέλει να γράψει διαφορετικές λέξεις στη σειρά π.χ. καταλόγους.</p> <p>9. Να συνδέει λέξεις και προτάσεις με το «και».</p>	<p>είναι γραμμένο το ρήμα και του ζητάει να απαντήσει στην ερώτηση " ποιος;" βάζοντας την προσωπική αντωνυμία "εγώ"</p> <p>π.χ ποιος γράφει; ποιος τρώει; ποιος πίνει;</p> <p>εγώ γράφω</p> <p>Η δραστηριότητα επαναλαμβάνεται με τον ίδιο τρόπο και για τις άλλες προσωπικές αντωνυμίες.</p> <p>Όταν ο μαθητής έχει περισσότερες δυνατότητες και διαβάζει κείμενα ο εκπαιδευτικός επισημαίνει με το ίδιο χρώμα το όνομα του ήρωα στο κείμενο και την προσωπική αντωνυμία, η οποία αναφέρεται σε αυτόν. Με τον τρόπο αυτό ο μαθητής συνδέει το πρόσωπο με την αντωνυμία και διευκολύνεται στην κατανόηση (Πληροφορική).</p> <p>6.1. – 7.1. Ο εκπαιδευτικός διαβάζει μία πρόταση και επισημαίνει την τελεία (το κόμμα ή το ερωτηματικό). Ο μαθητής αντιγράφει την πρόταση και παροτρύνεται να βάλει το σημείο στίξης που διδάσκεται κάθε φορά. Ο εκπαιδευτικός δίνει στο μαθητή προτάσεις και του ζητάει να βάλει τελεία (ή ερωτηματικό) όπου χρειάζεται (Πληροφορική).</p> <p>8.1. Ο εκπαιδευτικός δίνει στο μαθητή μία ημιτελή πρόταση (π.χ. από το σούπερ-μαρκετ αγόρασα ...) και ένα κατάλογο με προϊόντα (π.χ. ψωμί/ τυρί/ γάλα / και μήλα). Ζητάει από το μαθητή να τη συμπληρώσει χρησιμοποιώντας κόμματα ανάμεσα στα ουσιαστικά (Αυτοεξυπηρέτηση, Πληροφορική).</p> <p>9.1. Ο εκπαιδευτικός δίνει στο μαθητή δύο γραπτές προτάσεις με σύμβολα ή λέξεις επισημαίνοντας</p>
--	--	--

	<p>10. Να γνωρίζει και να χρησιμοποιεί τον ενικό και τον πληθυντικό αριθμό των ουσιαστικών.</p> <p>11. Να γράφει ορθογραφημένα τα άρθρα κυρίως στην ονομαστική ενικού και πληθυντικού</p> <p>12. Να γράφει ορθογραφημένα καταλήξεις ουσιαστικών και επιθέτων κυρίως στην ονομαστική πτώση του ενικού και πληθυντικού.</p> <p>13. Να αναγνωρίζει τα ρήματα στις προτάσεις.</p> <p>14. Να χρησιμοποιεί ενεστώτα χρόνο για να αναφερθεί στο παρόν και αόριστο χρόνο για να αναφερθεί στο παρελθόν.</p> <p>15. Να γράφει ορθογραφημένα καταλήξεις του ρήματος</p>	<p>χρωματικά το ρήμα (π.χ. Τρώω ψωμί . Τρώω τυρί) και τον βοηθάει να ενώσει τις δύο προτάσεις σε μία διατηρώντας το ρήμα και συνδέοντας τα δύο ουσιαστικά με το και (π.χ. τρώω ψωμί και τυρί) (Αυτοεξπηρέτηση).</p> <p>10.1. – 11.1. Ο εκπαιδευτικός δίνει στο μαθητή μία εικόνα με ένα αντικείμενο που από κάτω γράφει το όνομα του αντικειμένου με το άρθρο και μία άλλη με τα αντίστοιχα πολλά (π.χ. ένα μολύβι – πολλά μολύβια). Ζητά από το μαθητή να πει και να γράψει, αν μπορεί, κάτω από τη δεύτερη εικόνα το ουσιαστικό σε πληθυντικό αριθμό.</p> <p>12.1. Ο εκπαιδευτικός δείχνει στο μαθητή ένα ουσιαστικό στον ενικό αριθμό και ζητάει να πει ή να γράψει το ίδιο ουσιαστικό στον πληθυντικό αριθμό και το αντίστροφο.</p> <p>13.1. Ο εκπαιδευτικός δίνει στο μαθητή προτάσεις τύπου Υ-Ρ και του ζητάει να κυκλώσει λέξεις που απαντούν στην ερώτηση "τι κάνει;" το υποκείμενο. (π.χ. τι κάνει ο Κώστας;).</p> <p>13.2. Ο εκπαιδευτικός δίνει στο μαθητή μία πρόταση από την οποία λείπει το ρήμα. Του δίνει δύο διαφορετικές λέξεις, ένα ουσιαστικό και το σωστό ρήμα για να επιλέξει και να συμπληρώσει την πρόταση.</p> <p>14.1. Ο εκπαιδευτικός δίνει στο μαθητή μία πρόταση από την οποία λείπει το ρήμα. Του δίνει ένα ρήμα στον ενεστώτα και στον αόριστο για να επιλέξει και να συμπληρώσει την πρόταση (Μελέτη περιβάλλοντος, Πληροφορική).</p> <p>15.1. Ο εκπαιδευτικός δίνει στο μαθητή να διαβάσει πολλές διαφορετικές προτάσεις τύπου Υ-Ρ</p>
--	---	---

	<p>στον ενεστώτα της ενεργητικής φωνής.</p> <p>16. Να αναγνωρίζει και να κατανοεί ποιες λέξεις λέγονται άρθρα, ουσιαστικά, ρήματα και επίθετα.</p>	<p>στο πρώτο πρόσωπο (π.χ. <u>εγώ</u> πίνω, <u>εγώ</u> γράφω) και επισημαίνει την ορθή γραφή της κατάληξης. Στη συνέχεια ο μαθητής ασκείται στο να συμπληρώνει τη σωστή κατάληξη με διαφορετικούς τρόπους (γραπτά, μαγνητικός πίνακας, υπολογιστής). Η ίδια δραστηριότητα επαναλαμβάνεται για τις καταλήξεις όλων των προσώπων.</p> <p>15.2. Ο εκπαιδευτικός δίνει στο μαθητή ρήματα ενεστώτα ενεργητικής φωνής στο πρώτο πρόσωπο και ουδέτερα ουσιαστικά σε –ο. Ζητάει από το μαθητή να συμπληρώσει τις σωστές καταλήξεις στις λέξεις.</p> <p>16.1. Ο εκπαιδευτικός δίνει στο μαθητή να διαβάσει προτάσεις και επισημαίνει κάθε φορά μία κατηγορία λέξεων με διαφορετικό χρώμα (π.χ. χρωματίζει τα ρήματα με κόκκινο) και του λέει. Ονομάζει την κατηγορία (π.χ. "όλα αυτά που απαντούν στην ερώτηση "τι κάνω;" είναι ρήματα).</p> <p>16.2. Ο εκπαιδευτικός δίνει προτάσεις στο μαθητή και του ζητάει να κυκλώσει κάθε φορά μία συγκεκριμένη κατηγορία λέξεων (π.χ. ρήματα) (Πληροφορική).</p>
--	--	--

¹ Οι δραστηριότητες με πλάγια γράμματα προτείνονται ως διαθεματικές και ανταποκρίνονται στις προτεινόμενες διαθεματικές έννοιες της 3^{ης} στήλης του πίνακα του αντίστοιχου ΔΕΠΠΣ

**ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΟ ΕΝΙΑΙΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΩΝ**

<p>Άξονες γνωστικού περιεχομένου</p>	<p>Γενικοί στόχοι (γνώσεις, δεξιότητες, στάσεις και αξίες)</p>	<p>Ενδεικτικές Θεμελιώδεις Έννοιες Διαθεματικής Προσέγγισης</p>
<p><i>Επίλυση Προβλήματος</i></p>	<p><i>Στο μαθητή πρέπει να δίνονται μαθησιακές ευκαιρίες ώστε:</i></p> <p>Να χρησιμοποιεί τα υλικά που του δίνονται για μια δραστηριότητα, να μιλά για τη δουλειά του και να κάνει ερωτήσεις.</p> <p>Να περιγράφει δεδομένα και ευρήματα.</p> <p>Να ελέγχει τα αποτελέσματα των μαθηματικών πράξεων και να σκέφτεται αν είναι λογικά.</p> <p>Να κάνει προβλέψεις βασισμένες στην εμπειρία, να ρωτά και να απαντά στην ερώτηση «τι θα συμβεί εάν...;».</p> <p>Να διαλέγει τα υλικά που χρειάζεται και να κάνει τους υπολογισμούς που απαιτούνται για μια δραστηριότητα.</p>	<p>Επικοινωνία Ομοιότητα – Διαφορά Άτομο – Σύνολο Αλληλεπίδραση Πολιτισμός Ταξινόμηση Οργάνωση Σύστημα</p>

<p>Αριθμοί και Πράξεις Υπολογισμοί μέχρι το 5</p> <p>Απαρίθμηση μέχρι το 10</p> <p>Τα σύμβολα «+», «-», και «=»</p>	<p>Να απαγγέλλει, να διαβάζει και να γράφει τα αριθμητικά σύμβολα 1-5.</p> <p>Να αναλύει σε αθροίσματα τους αριθμούς μέχρι το 5.</p> <p>Να κάνει προσθέσεις και αφαιρέσεις μέσα στην πρώτη πεντάδα.</p> <p>Να λύνει απλά προβλήματα πρόσθεσης και αφαίρεσης μέσα στην πρώτη πεντάδα. Να κάνει χρήση των συμβόλων «=, +,-».</p> <p>Να απαριθμεί, να γράφει και να διαβάζει μέχρι το 10 και να διακρίνει την απόλυτη και τακτική έννοια των αριθμών μέχρι το 10.</p>	<p>Επικοινωνία Μεταβολή Άτομο – Σύνολο Ομοιότητα– Διαφορά Οργάνωση Αλληλεπίδραση Ταξινόμηση Σύστημα</p>
<p>Αριθμοί και πράξεις Υπολογισμοί μέχρι το 10</p> <p>Απαρίθμηση μέχρι το 20</p> <p>Τα σύμβολα «=» και «>, <»</p>	<p>Να απαγγέλλει, να γράφει και να διαβάζει τα αριθμητικά σύμβολα μέχρι το 20.</p> <p>Να κάνει προσθέσεις και αφαιρέσεις μέσα στην πρώτη δεκάδα. Να επαληθεύει τις αριθμητικές πράξεις.</p> <p>Να συγκρίνει τους αριθμούς χρησιμοποιώντας τα σύμβολα «>, <».</p>	<p>Επικοινωνία Αλληλεπίδραση Μεταβολή Άτομο – Σύνολο Ομοιότητα– Διαφορά Οργάνωση Ταξινόμηση Σύστημα</p>
<p>Αριθμοί και πράξεις</p> <p>Υπολογισμοί μέχρι το 20</p> <p>Απαρίθμηση μέχρι το 50 και στη συνέχεια μέχρι το 100</p> <p>Καταστάσεις επανάληψης ίσων ποσοτήτων και διαμερισμού (μερισμού)</p>	<p>Να κάνει προσθέσεις μέχρι το 20 χρησιμοποιώντας την προσεταιριστική ιδιότητα.</p> <p>Να κάνει αφαιρέσεις μέχρι το 20.</p> <p>Να λύνει απλά προβλήματα πρόσθεσης και αφαίρεσης μέσα στην πρώτη εικοσάδα.</p> <p>Να απαριθμεί μέχρι το 50.</p> <p>Να απαριθμεί μέχρι το 100.</p> <p>Να εξοικειωθεί με καταστάσεις επανάληψης ίσων ποσοτήτων και διαμερισμού (μερισμού).</p>	<p>Επικοινωνία Μεταβολή Αλληλεπίδραση Άτομο – Σύνολο Ομοιότητα– Διαφορά Οργάνωση Ταξινόμηση Σύστημα</p>
<p>Μετρήσεις Μήκος, ύψος, πλάτος. (Εμπειρικές μετρήσεις στα</p>	<p>Να συγκρίνει και να σειροθετεί αντικείμενα χρησιμοποιώντας την κατάλληλη γλώσσα.</p> <p>Να γνωρίζει τις πιο απλές μονάδες μέτρησης μήκους, χωρητικότητας, βάρους και χρόνου, και</p>	<p>Επικοινωνία Αλληλεπίδραση Μεταβολή Άτομο – Σύνολο Ομοιότητα–</p>

<p>μεγέθη αυτά)</p> <p>Χρόνος (ονομασία- η έννοια του χρονικού διαστήματος σε σχέση με ορισμένα γεγονότα)</p> <p>Χρήμα</p> <p>Βάρος (μάζα)</p> <p>Μοτίβα</p>	<p>τη χρήση τους.</p> <p>Να μπορεί να βάζει γεγονότα σε χρονική σειρά.</p> <p>Να χρησιμοποιεί νομίσματα στα πλαίσια των καθημερινών συναλλαγών.</p> <p>Να γνωρίζει τη χρήση της ζυγαριάς.</p>	<p>Διαφορά</p> <p>Οργάνωση</p> <p>Ταξινόμηση</p> <p>Χώρος – Χρόνος</p> <p>Σύστημα</p>
<p>Γεωμετρία</p> <p>Επίπεδα σχήματα και στερεά σώματα. Αναγνώριση της μορφής</p> <p>Χάραξη Προσανατολισμός στο χώρο</p> <p>Προσέγγιση της συμμετρίας ως προς άξονα</p>	<p>Να εξασκηθεί στην αναγνώριση, ονομασία, ταξινόμηση, σχεδίαση, αναπαραγωγή σχημάτων στο επίπεδο (τετράγωνο, κύκλος, τρίγωνο, ορθογώνιο παραλληλόγραμμο).</p> <p>Να διακρίνει τα στερεά σώματα: κύβο, ορθογώνιο παραλληλεπίπεδο, σφαίρα, κύλινδρο, πυραμίδα.</p> <p>Να εξασκηθεί στον προσανατολισμό στο χώρο.</p> <p>Να παρατηρεί εικόνες και σχήματα συμμετρικά ως προς άξονα.</p>	<p>Επικοινωνία</p> <p>Αλληλεπίδραση</p> <p>Μεταβολή</p> <p>Άτομο – Σύνολο</p> <p>Ομοιότητα – Διαφορά</p> <p>Οργάνωση</p> <p>Ταξινόμηση</p> <p>Χώρος – Χρόνος</p> <p>Συμμετρία</p> <p>Σύστημα</p>

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΩΝ

Εισαγωγή

Τα μαθηματικά αποτελούσαν πάντα έναν από τους ακρογωνιαίους λίθους της γενικής και ειδικής αγωγής. Ο κύριος σκοπός της διδασκαλίας των μαθηματικών είναι η ανάπτυξη λογικών διεργασιών, όπως η ανάλυση, η γενίκευση και η κριτική σκέψη. Οι ειδικότεροι στόχοι είναι η επεξεργασία και αξιοποίηση δεδομένων, καθώς και η σύγκριση και ο μετασχηματισμός απλών σχέσεων. Επιπλέον, τα παιδιά μέσα από τα μαθηματικά, μπορούν να κατανοούν και να επιλύουν προβλήματα καθημερινής ζωής.

Οι μαθητές με αυτισμό παρουσιάζουν ιδιαίτερες δυσκολίες στην κατανόηση εννοιών (όπως ο χρόνος, ο χώρος, η αιτιότητα, οι διαδοχές) τόσο σε συγκεκριμένο, όσο και σε αφηρημένο επίπεδο. Συχνά οι γνώσεις τους για αριθμούς και πράξεις είναι μηχανικές και οι στρατηγικές για την επίλυση προβλημάτων είναι φτωχές και επιφανειακές. Τα παιδιά με αυτισμό έχουν την ικανότητα να μαθαίνουν ακριβείς πληροφορίες, δυσκολεύονται όμως να τις ταξινομήσουν και να τις αποθηκεύσουν κατά τέτοιο τρόπο ώστε να μπορούν να τις ανακαλέσουν έξω από το αρχικό πλαίσιο. Ωστόσο, τα παιδιά με αυτισμό υψηλής λειτουργικότητας έχουν μία προτίμηση και ένα ενδιαφέρον για τα μαθηματικά και γενικότερα τις θετικές επιστήμες. Μία πιθανή ερμηνεία γι' αυτό είναι η περιοδική και επαναληπτική οργάνωση πληροφοριών (π.χ. προπαίδεια) που ταιριάζει με τον τρόπο οργάνωσης της μνήμης και σκέψης των ατόμων με αυτισμό. Ένα άτομο με σύνδρομο Asperger αναφέρει χαρακτηριστικά:

«Μου αρέσει να παρακολουθώ την πρόβλεψη του καιρού και να πηγαίνω στη βιβλιοθήκη για να συγκεντρώνω πληροφορίες για τις καιρικές συνθήκες σε όλο τον κόσμο. Επίσης, μαζεύω όλα τα τηλεοπτικά προγράμματα από όλες τις πολιτείες της Αμερικής για να συγκρίνω τις ώρες παρουσίασης των εκπομπών για τον καιρό». (Gary Peterson- από το βιβλίο του Theo Peteers Αυτισμός, σελ.240)

Κατά συνέπεια, ο εκπαιδευτικός καλείται να ανταποκριθεί στις ποικίλες εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών με αυτισμό ανάλογα με την ηλικία και το λειτουργικό τους επίπεδο. Οι φράσεις της Temple Grandin (1995) φωτίζουν μία άλλη πλευρά σχετικά με τη διδασκαλία των Μαθηματικών:

«Έχουν περάσει πάνω από δέκα χρόνια από τότε που πήρα το μάθημα της Στατιστικής. Στις πρώτες εξετάσεις απέτυχα. Δεν μπορούσα να συγκρατήσω μια πληροφορία στο μυαλό μου την ίδια ώρα που επεξεργάζομαι μια άλλη. Το να ερμηνεύω τα μαθηματικά σύμβολα και να επεξεργάζομαι, ταυτόχρονα, την εξίσωση, ήταν αδύνατον.»(σελ 148)

και αλλού:

«Τα Μαθηματικά ήταν άλλο ένα πρόβλημα για μένα. Δεν μπορούσα να παρακολουθήσω το ρυθμό του μαθήματος. Όταν άρχιζα να καταλαβαίνω μια έννοια, τότε ακριβώς ο δάσκαλος προχωρούσε σε ένα νέο κεφάλαιο.» (σελ. 46)

Όμως, δεν παραλείπει να αναφέρει και τους τρόπους που η διδασκαλία των Μαθηματικών γινόταν κατανοητή:

«...Το μόνο πράγμα που θυμάμαι από τα Μαθηματικά ήταν μια πρακτική επίδειξη σχετικά με τη σημασία του "π" (=3,14...), στον τύπο που χρησιμοποιείται για να

βρεθεί η περιφέρεια ενός κύκλου (Μήκος Περιφέρειας κύκλου = Διάμετρος \times 3,14). Θυμάμαι ότι ο καθηγητής πήρε έναν κύκλο φτιαγμένο από χαρτόνι, τύλιξε ένα κορδόνι γύρω από την περιφέρειά του και έδειξε στην τάξη ότι ήταν ίσο με τρεις διαμέτρους συν ένα μικρό υπόλοιπο που υπολογίστηκε ίσο με 0,14. Όλο μαζί, 3,14. Αυτό ήταν κάτι πραγματικό για μένα. Το παρακολούθησα και το κατάλαβα.» (σελ. 70)

Για την επιτυχημένη διδασκαλία των Μαθηματικών, ο εκπαιδευτικός χρειάζεται να διαμορφώσει ένα εξατομικευμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα, λαμβάνοντας υπόψη του τα εξής:

- την άμεση και διαρκή σύνδεση των γνώσεων με την καθημερινή πραγματικότητα και τις εμπειρίες των μαθητών της τάξης του,
- την ανάγκη για δόμηση της σειράς των δραστηριοτήτων που θα διδάξει,
- την ανάγκη για οπτικοποίηση των διδακτικών υλικών, και
- τη διδασκαλία γνωστικών στρατηγικών στο μαθητή που θα τον βοηθήσουν να επιλύει προβλήματα στην καθημερινή του ζωή.

Ο εκπαιδευτικός μπορεί να χρησιμοποιήσει τις ακόλουθες στρατηγικές για την επίλυση προβλημάτων (Maddock, 1997):

➤ **Τέχνασμα παρακώλυσης ενεργειών (sabotage)**: Ο εκπαιδευτικός δημιουργεί κατάλληλες συνθήκες ή τροποποιεί το υλικό έτσι, ώστε ο μαθητής να πιεστεί για να αναζητήσει λύσεις. Για παράδειγμα, ο εκπαιδευτικός δίνει στο μαθητή μία φωτογραφία με το μοντέλο μιας πυραμίδας φτιαγμένης από κύβους για να την κατασκευάσει, αλλά αντί για κύβους, ο εκπαιδευτικός του δίνει βόλους. (Θεματική ενότητα: Επίλυση προβλήματος - Στόχος: 5 - Δραστηριότητα 5.4.)

➤ **Εσκεμμένο λάθος (error)**: Ο εκπαιδευτικός δίνει αντικείμενα στο μαθητή που δεν έχουν σχέση με την δραστηριότητα, ώστε να του δημιουργήσει ένα πρόβλημα που θα πρέπει να επιλύσει. Για παράδειγμα, δίνονται στον μαθητή δύο κουτιά, όπου το ένα έχει από έξω ζωγραφισμένο ένα κύβο και το άλλο ένα βόλο. Ο εκπαιδευτικός του δίνει ανακατεμένα κύβους και αυτοκινητάκια και του ζητάει να κάνει την ομαδοποίηση. (Θεματική ενότητα: Επίλυση προβλήματος - Δραστηριότητα: 1.1.)

➤ **Παράλειψη (omission)**: Ο εκπαιδευτικός σκόπιμα παραλείπει αντικείμενα από μια οικεία στον μαθητή δραστηριότητα. Για παράδειγμα, δίνονται στον μαθητή φωτογραφίες από δέντρα και σπίτια για να κάνει ταξινόμηση σε φάκελο που είναι χωρισμένος σε τρία μέρη: δέντρα, σπίτια, αυτοκίνητα. (Θεματική ενότητα: Επίλυση προβλήματος - Δραστηριότητα 1.2.)

➤ **Επιλογή (choice)**: Ο εκπαιδευτικός δίνει εναλλακτικές λύσεις στον μαθητή για να τον παροτρύνει να επιλέξει. Για παράδειγμα, ο μαθητής καλείται να επιλέξει ανάμεσα σε τρία αντικείμενα (ποτήρι, πιάτο, κουτάλι) ποιο θα χρησιμοποιήσει για να μετρήσει τη χωρητικότητα σε νερό μιας κανάτας. (Θεματική ενότητα: Επίλυση προβλήματος - Δραστηριότητα 8.1.)

Στο Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών των Μαθηματικών για μαθητές με αυτισμό οι θεματικές ενότητες δεν διαφέρουν από εκείνες του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών της Γενικής Αγωγής για μαθητές της Α΄ Δημοτικού. Η επίλυση προβλημάτων, οι αριθμοί και πράξεις, οι μετρήσεις και τα στοιχεία Γεωμετρίας, περιέχουν τις βάσεις για την περαιτέρω εξέλιξη της μαθηματικής σκέψης. Ωστόσο, έχουν γίνει προσαρμογές των στόχων και δραστηριοτήτων για τις δυνατότητες και ανάγκες των μαθητών με αυτισμό. Οι στόχοι απλοποιήθηκαν και ιεραρχήθηκαν ανάλογα με τον βαθμό δυσκολίας τους, έτσι ώστε να γίνουν πιο προσιτοί. Για παράδειγμα, ο πρώτος στόχος του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών της Γενικής Αγωγής στη Γεωμετρία, αναφέρει ότι «οι μαθητές επιδιώκεται να διακρίνουν τα σχήματα των επιπέδων: του τριγώνου, του τετραγώνου, του ορθογωνίου, του κύκλου και των στερεών: τριγωνικής πυραμίδας, κύβου, ορθογωνίου παραλληλεπιπέδου,

κυλίνδρου, σφαίρας». Στο Α.Π.Σ. για παιδιά με αυτισμό, ο παραπάνω στόχος κρίθηκε σκόπιμο να αναλυθεί σε τρεις υποστόχους: «1. Να διακρίνει τα γεωμετρικά σχήματα στο επίπεδο από τα γεωμετρικά σώματα», «2. Να αναγνωρίζει κύβους, σφαίρες, ορθογώνια παραλληλεπίπεδα, τριγωνικές πυραμίδες, κυλίνδρους και να τα περιγράφει» και «3. Να αναγνωρίζει τετράγωνα, κύκλους, ορθογώνια παραλληλόγραμμα, τρίγωνα, και να τα περιγράφει.» Ακόμα, στις ενδεικτικές δραστηριότητες, καταβλήθηκε προσπάθεια ώστε να συνδέονται με αντικείμενα και πράξεις της καθημερινότητας.

Τα Μαθηματικά είναι απαραίτητα στη ζωή όλων μας. Στα παιδιά με αυτισμό μπορούν να είναι ένα μέσο κατανόησης της πραγματικότητας, αφού βοηθούν στην επίλυση καθημερινών προβλημάτων που πολλές φορές φαίνονται αξεπέραστα.

Θεματικές Ενότητες	Στόχοι	Ενδεικτικές Δραστηριότητες ¹
Επίλυση προβλήματος	<p>Στο μαθητή πρέπει να δίνονται μαθησιακές ευκαιρίες ώστε:</p> <p>1. Να χρησιμοποιεί τα υλικά που του δίνονται για μια δραστηριότητα σύμφωνα με τις οδηγίες του εκπαιδευτικού.</p>	<p>1.1. Ο μαθητής ομαδοποιεί σε δύο μικρά κουτιά βόλους και κύβους που του δίνει ο εκπαιδευτικός όλους μαζί σε ένα μεγάλο κουτί.</p> <p>1.2. Ταξινομεί φωτογραφίες από δέντρα – σπίτια – αυτοκίνητα σε φάκελο εργασίας που έχει ετοιμάσει ο εκπαιδευτικός. Για τα πιο ικανά παιδιά οι φωτογραφίες μπορεί να αντικατασταθούν από εικόνες ή σκίτσα.</p> <p>1.3. Αντιστοιχεί ένα προς ένα κουτιά με κούκλες (κάθε κούκλα μέσα σε ένα κουτί) όταν του τα δίνει ο εκπαιδευτικός ανακατεμένα.</p> <p>1.4. Αντιστοιχεί ένα προς ένα εικόνες από γατάκια και μπάλες σε φάκελο εργασίας.</p> <p>1.5. Σειροθετεί από το μεγαλύτερο στο μικρότερο τέσσερα άνισα αυτοκινητάκια (ή φωτογραφίες ή σκίτσα από αυτοκίνητα).</p> <p>1.6. Διακρίνει και λέει (ή δείχνει σε κάρτα) τη θέση μιας κούκλας σε σχέση με ένα τραπέζι. (Πάνω από, κάτω από, πίσω από κ.λ.π.).</p> <p>1.7. Συγκρίνει και λέει ή δείχνει ποιο είναι το μεγάλο και ποιο το μικρό ανάμεσα σε δύο τραπέζια / κουτιά / μολύβια. Συνεχίζει συγκρίνοντας λεπτό και χοντρό μαρκαδόρο, βαριά και ελαφριά τσάντα.</p>

	<p>2. Να μιλά για τη δουλειά του και να κάνει ερωτήσεις.</p> <p>3. Να μπορεί να περιγράψει τα δεδομένα και τα ευρήματά του.</p> <p>4. Να μπορεί να ελέγξει τα αποτελέσματα μιας μαθηματικής πράξης που έκανε.</p> <p>5. Να κάνει προβλέψεις βασισμένες στην εμπειρία.</p> <p>6. Να ρωτά και να απαντά στην ερώτηση «τι θα συμβεί εάν...»</p> <p>7. Να ελέγχει τα αποτελέσματα και να σκέφτεται αν είναι λογικά.</p> <p>8. Να διαλέγει τα υλικά που θα χρειαστεί και</p>	<p>2.1. Απαντά στην ερώτηση «ποιο είναι το μεγαλύτερο;» για μια σειρά μολυβιών που δεν έχουν το ίδιο μήκος. Θέτει ερωτήσεις όπως: «ποιο είναι το μικρότερο;»</p> <p>3.1. Μοιράζεται ισοδύναμα με άλλους καραμέλες που του δίνει ο εκπαιδευτικός, εξηγώντας τον τρόπο σκέψης του (μία εσύ, μία εγώ, κ.λ.π.).</p> <p>3.2. Μοιράζει αυτοκινητάκια που έχει μπροστά του σε ένα κουτί σε άλλους μαθητές, εξηγώντας τον τρόπο σκέψης του (ένα ο Γιάννης, ένα η Μαρία κλπ).</p> <p>4.1. Μοιράζει σε δυο μαθητές τις μπαλίτσες που έχει μπροστά του σε ένα κουτί και στη συνέχεια λέει ή δείχνει ότι και οι δυο μαθητές έχουν τον ίδιο αριθμό από μπάλες μπροστά τους.</p> <p>5.1. Λέει ή δείχνει ποιο κουτί είναι βαρύτερο ανάμεσα σε δύο που έχει ετοιμάσει ο εκπαιδευτικός με 10 και 5 όμοιους κύβους. Χρησιμοποιεί τη ζυγαριά για να το επιβεβαιώσει.</p> <p>5.2. Πιθανολογεί για το ποιο είναι μεγαλύτερο σπίτι, σε πραγματικές διαστάσεις, ανάμεσα σε δύο φωτογραφίες (μιας μονοκατοικίας και μιας πολυκατοικίας) που του δίνει ο εκπαιδευτικός.</p> <p>5.3. Λέει ή δείχνει τη χρονική σειρά που φωτογραφήθηκε ο ίδιος να κοιμάται, να ντύνεται, να ανεβαίνει στο σχολικό, να μπαίνει στο σχολείο.</p> <p>5.4. Κατασκευάζει μια πυραμίδα με κύβους ακολουθώντας μοντέλο από φωτογραφία και επιλέγοντας ο ίδιος τον αριθμό των κύβων που θα χρησιμοποιήσει.</p> <p>6.1. Προβλέπει, λέγοντας ή δείχνοντας αν η ζάχαρη που υπάρχει σε ένα μεγάλο κυλινδρικό κουτί, θα χωρέσει σε ένα μικρότερο.</p> <p>7.1. Επιλέγει τον χάρακα μήκους ενός μέτρου από τον χάρακα των 15 εκατοστών για να «μετρήσει» το μήκος της τάξης.</p> <p>8.1. Διακρίνει και επιλέγει το ποτήρι (από το πιάτο ή το κουτάλι) για να μετρήσει τη</p>
--	---	---

	<p>να κάνει τους υπολογισμούς που απαιτούνται για μια δραστηριότητα.</p>	<p>χωρητικότητα σε νερό μιας κανάτας. 8.2. Επιλέγει το τετράγωνο και το τρίγωνο από μια σειρά επίπεδων γεωμετρικών σχημάτων που του δίνει ο εκπαιδευτικός για να τα κολλήσει σε χαρτί σχηματίζοντας ένα σπίτι. 8.3. Χρησιμοποιεί ως εναλλακτική λύση την πιθαμή του ή ένα μολύβι για να «μετρήσει» το μήκος του θρανίου του όταν ο εκπαιδευτικός δεν του δίνει κανένα όργανο μέτρησης.</p> <p>(Μελέτη Περιβάλλοντος, Εικαστικά, Αυτοεξυπηρέτηση)</p>
<p>Αριθμοί και πράξεις</p> <p>Υπολογισμοί μέχρι το 5</p> <p>Απαρίθμηση μέχρι το 10</p> <p>Το σύμβολο «+»</p> <p>Το σύμβολο «=»</p>	<p>1. Να διακρίνει την απόλυτη έννοια των αριθμών 1,2,3.</p> <p>2. Να κάνει αντιστοιχηση ένα προς ένα μέχρι τρία αντικείμενα, ονομάζοντας την ποσότητα.</p> <p>3. Να συγκρίνει μεταξύ τους συλλογές διακριτών αντικειμένων.</p> <p>4. Να απαγγέλλει προφορικά ένα-ένα την ακολουθία αριθμών μέχρι το 3.</p> <p>5. Να απαριθμεί συλλογές αντικειμένων που περιέχουν μέχρι τρία αντικείμενα.</p>	<p>1.1. Αναγνωρίζει και δείχνει τον αριθμό που του ζητάει ο εκπαιδευτικός σε κάρτες με τους αριθμούς 1,2,3. 1.2. Λέει ή επιλέγει την κάρτα με τον αριθμό 2 όταν ο εκπαιδευτικός βάζει μπροστά του 2 μπαλίτσες. Κάνει το ίδιο με τους αριθμούς 3 και 1. 1.3. Διακρίνει τον ζητούμενο αριθμό (2, 3, 1) όταν έχει μπροστά του κάρτες με διάφορους αριθμούς, γράμματα και σχήματα. 1.4. Διακρίνει και δείχνει τον αριθμό 3 ανάμεσα από πολλές ανακατεμένες κάρτες με τον αριθμό 3 και το γράμμα ε.</p> <p>2.1. Αντιστοιχεί ένα προς ένα 3 κουτάλια σε 3 πιάτα και λέει ή δείχνει ότι είναι τρία.</p> <p>3.1. Διαπιστώνει την ανισότητα και λέει ή δείχνει ότι τρία πιάτα είναι περισσότερα (πιο πολλά) από δύο και το αντίστροφο (πιο λίγα) όταν τα έχει μπροστά του σε δύο καλάθια.</p> <p>4.1. Απαγγέλλει ή δείχνει σε κάρτες με αριθμούς την ακολουθία 1,2,3 ενώ απαγγέλλει ο εκπαιδευτικός.</p> <p>5.1. Μετράει σωστά 3 κουτάλια ή 3 πιρούνια.</p>

	<p>6. Να αναγνωρίζει γρήγορα ποσότητες ενός, δύο και τριών στοιχείων (άμεση εκτίμηση).</p> <p>7. Να συνδέει το γραπτό σύμβολο με την ποσοτική έννοια του αριθμού.</p> <p>8. Να διακρίνει την τακτική έννοια των αριθμών μέχρι το 3.</p> <p>9. Να απαγγέλλει προφορικά ένα – ένα την ακολουθία των αριθμών μέχρι το 5.</p> <p>10. Να απαριθμεί συλλογές αντικειμένων που περιέχουν μέχρι 5 αντικείμενα.</p> <p>11. Να ξέρει ότι το μέγεθος ενός συνόλου δίνεται από τον τελευταίο αριθμό της σειράς.</p> <p>12. Να καταλαβαίνει την ύπαρξη του αριθμού ανεξάρτητα από τη θέση των αντικειμένων στο χώρο.</p> <p>13. Να διαβάζει αριθμητικά σύμβολα έως το 5.</p> <p>14. Να γράφει ή να πληκτρολογεί τα αριθμητικά σύμβολα 1- 5.</p>	<p>6.1. Λέει ή δείχνει πόσα μολύβια κρατάει ο εκπαιδευτικός στο χέρι του (1,2 ,ή 3) χωρίς να κάνει απαρίθμηση.</p> <p>7.1. Βάζει την κάρτα με τον σωστό αριθμό σε τρία καλάθια με 1,2,3 αυτοκινητάκια.</p> <p>8.1. Διαπιστώνει λέγοντας ή δείχνοντας ποιο είναι πρώτο – δεύτερο – τρίτο σε μια σειρά τριών όμοιων ποτηριών από τα αριστερά προς τα δεξιά.</p> <p>9.1. Απαγγέλλει όταν δείχνει ο εκπαιδευτικός, ή δείχνει σε κάρτες την ακολουθία 1-2-3-4-5 ενώ απαγγέλλει ο εκπαιδευτικός.</p> <p>10.1. Μετρά, όταν του το ζητήσει ο εκπαιδευτικός, τις 4 μπάλες που υπάρχουν διασκορπισμένες μέσα σε ένα κουτί και ανακοινώνει ή δείχνει σε κάρτα το εύρημά του. 10.2. Μετρά τα ρούχα που φοράει. (παντελόνι, πουκάμισο, μπλούζα, μπουφάν).</p> <p>11.1. Απαριθμεί (λέγοντας ή δείχνοντας) τέσσερα μολύβια και συγκρατεί τον τελευταίο αριθμό, έτσι ώστε να απαντά σωστά στην ερώτηση «πόσα είναι;».</p> <p>12.1. Μετρά πέντε μπάλες που έχει μπροστά του και στη συνέχεια αναγνωρίζει ότι παραμένουν πέντε παρόλο που ο εκπαιδευτικός τις έχει σκορπίσει μέσα στην τάξη.</p> <p>13.1. Αναγνωρίζει και διαβάζει – ή δείχνει τους αριθμούς 1-5 από ένα σύνολο τυχαίων αριθμών και γραμμάτων σε καρτέλες που του δείχνει ο εκπαιδευτικός.</p> <p>14.1. Γράφει (με μαρκαδόρο ή μολύβι) ή πληκτρολογεί σε ειδικά σχεδιασμένο πληκτρολόγιο τα σύμβολα 1-5 αντιγράφο-</p>
--	--	--

	<p>15. Να βάζει στη σειρά τους αριθμούς 1-5.</p> <p>16. Να απαριθμεί αντίστροφα από το 5.</p> <p>17. Να δείχνει αντίστροφα ένα – ένα από το 5.</p> <p>18. Να γράφει ή να πληκτρολογεί αντίστροφα ένα – ένα από το 5.</p> <p>19. Να βρίσκει τον προηγούμενο και τον επόμενο ενός αριθμού μέχρι το 5.</p> <p>20. Να δίνει ένα λογικό υπολογισμό για αριθμούς μέχρι το 5.</p> <p>21. Να διακρίνει την τακτική έννοια των αριθμών μέχρι το 5.</p> <p>22. Να υπολογίζει αθροίσματα μέχρι το 5 (πρόσθεση: βάζω όλα μαζί).</p> <p>23. Να αναλύουν σε αθροίσματα τους αριθμούς μέχρι το 5.</p>	<p>ντας από κάρτες που του δίνει ο εκπαιδευτικός.</p> <p>15.1. Βάζει στη σωστή σειρά τις καρτέλες με τους αριθμούς 1-5 που του δίνει ανακατεμένες ο εκπαιδευτικός.</p> <p>16.1. Δείχνει σε καρτέλες που του δίνει ο εκπαιδευτικός ή απαγγέλλει δυνατά τους αριθμούς αντίστροφα από το 5.</p> <p>17.1. Διακρίνει και λέει ή δείχνει ποιο είναι το μεγαλύτερο, το αμέσως μικρότερο κ.λ.π. σε σύνολα 5,4,3,2,1 κύβων που του δίνει ο εκπαιδευτικός.</p> <p>18.1. Γράφει ή κολλάει σε συγκεκριμένο πλαίσιο ή πληκτρολογεί αντίστροφα το αριθμούς 5-4-3-2-1 σε σύνολα 5-4-3-2-1 εικόνων από δέντρα.</p> <p>19.1. Συμπληρώνει γράφοντας ή κολλώντας τους αριθμούς 2 και 4 στη σειρά των αριθμών 1-...-3-...-5.</p> <p>20.1. Υπολογίζει τον αριθμό των μπουφάν στην κρεμάστρα, χωρίς να τα μετρήσει. (Έχει υπολογίσει σωστά αν σε ένα σύνολο 4 μπουφάν δώσει την απάντηση 3 ή 5).</p> <p>21.1. Λέει ή δείχνει ποιος είναι πρώτος, ποιος δεύτερος, τρίτος, τέταρτος, πέμπτος, από αριστερά προς τα δεξιά, σε μια σειρά μαρκαδόρων.</p> <p>22.1. Όταν ο εκπαιδευτικός του δίνει 2 κύβους μέσα σε ένα καλάθι και στη συνέχεια ακόμη 2 και του ζητάει να τους βάλει όλους μαζί και να τους μετρήσει, να λέει ή να δείχνει σε κάρτα, πόσοι είναι. Ο εκπαιδευτικός ξεκινάει με ομοειδή αντικείμενα και συνεχίζει με συναφή. (Πρώτα ο μαθητής προσθέτει μόνο μήλα και στη συνέχεια φρούτα).</p> <p>23.1. Βάζει σε ένα κουτί που περιέχει έναν, δύο, ή τρεις βόλους όσους χρειάζονται ώστε να γίνουν πέντε. 23.2. Εκτελεί την ίδια δραστηριότητα για να σχηματίσει αθροίσματα του 4, και του</p>
--	--	---

	<p>24. Να καταλαβαίνει τη χρήση ενός συμβόλου (εδώ: άδειο τετράγωνο) στη θέση ενός άγνωστου αριθμού.</p> <p>25. Να αρχίσει να συνδέει την πρόσθεση με την καταμέτρηση.</p> <p>26. Να κάνει χρήση του συμβόλου «+».</p> <p>27. Να κάνει χρήση του συμβόλου «=».</p> <p>28. Να χρησιμοποιεί εναλλακτικούς τρόπους υπολογισμών, μέσα από τους οποίους να αναδεικνύεται η αντιμεταθετική ιδιότητα (χωρίς να διδαχτεί τον όρο).</p> <p>29. Να συνδέει την αφαίρεση με το «βγάζω» ή «παίρνω μακριά» και να μετρά πόσα έχουν μείνει («=») (υπόλοιπο).</p>	<p>3.</p> <p>24.1. Επιλέγει από ένα σύνολο πέντε φωτογραφιών και κολλάει όσες φωτογραφίες από λουλούδια λείπουν, σε ένα φάκελο εργασίας όπου υπάρχει η διάταξη: τρεις φωτογραφίες λουλουδιών + ένα κενό πλαίσιο = πέντε φωτογραφίες λουλουδιών.</p> <p>24.2. Γράφει ή κολλάει το σωστό αριθμό στην ισότητα $3 + \dots = 5$.</p> <p>25.1. Σχηματίζει τα αθροίσματα $1+1$, $2+1$, $3+1$, $4+1$, με κύβους, και τοποθετεί τον αριθμό που βρίσκει κάθε φορά ως αποτέλεσμα στην αριθμητική σειρά 1-2-3-4-5.</p> <p>26.1. Έχει δίπλα του και δείχνει την κάρτα με το «+» κάθε φορά που ο εκπαιδευτικός λέει «και» ή «βάζω» στη διάρκεια της άσκησης.</p> <p>27.1. Έχει δίπλα του και δείχνει την κάρτα με το «=» κάθε φορά που ο εκπαιδευτικός λέει «όλα μαζί» στη διάρκεια της άσκησης.</p> <p>27.2. Κάνει προσθέσεις του τύπου II ξυλάκια + III ξυλάκια = IIII ξυλάκια χρησιμοποιώντας κάρτες με το «+» και το «=».</p> <p>28.1. Αφού επαναλάβει πολλές προσθέσεις του τύπου $2+1$ θρανία και $1+2$ θρανία, λέει ή δείχνει σε κάρτες ότι το αποτέλεσμα είναι πάντα το ίδιο.</p> <p>28.2. Αφού επαναλάβει πολλές προσθέσεις του τύπου $3+1$ καπέλα και $1+3$ καπέλα (και ακόμη, $3+2$ καπάκια και $2+3$ καπάκια), λέει ή δείχνει σε κάρτες ότι το αποτέλεσμα είναι πάντα το ίδιο.</p> <p>29.1. Ο εκπαιδευτικός τοποθετεί μπροστά στο μαθητή ένα σύνολο τριών σπέρτων. Στη συνέχεια παίρνει τα δύο από αυτά λέγοντας: «βγάζω» ή «παίρνω μακριά», και ζητάει από το μαθητή να πει ή να δείξει «πόσα του έχουν μείνει». Μετά από πολλές επαναλήψεις, επαναλαμβάνει τη δραστηριότητα βάζοντας δίπλα στο κάθε σύνολο σπέρτων την κάρτα με τον αριθμό που αντιστοιχεί. Ζητά από το μαθητή να βρει «πόσα του έχουν μείνει» και να τοποθετήσει την κάρτα με το σωστό αριθμό.</p>
--	--	--

	<p>30. Να κάνει αφαιρέσεις και να χρησιμοποιεί το σύμβολο της αφαίρεσης (-) (αφαίρεση: βγάζω από) μέσα στην πρώτη πεντάδα.</p> <p>31. Να ξέρει ότι το 0 σημαίνει «τίποτα», ως αποτέλεσμα της αφαίρεσης.</p> <p>32. Να απαγγέλλει την ακολουθία 0-1-2-3-4-5.</p> <p>33. Να απαγγέλλει αντίστροφα την ακολουθία 5-0.</p> <p>34. Να λύνει πολύ απλά προβλήματα πρόσθεσης και αφαίρεσης μέσα στην πρώτη πεντάδα κάνοντας χρήση των συμβόλων +, -, = .</p>	<p>29.2. Ο εκπαιδευτικός επαναλαμβάνει με τον ίδιο τρόπο όλες τις αφαιρέσεις με αριθμούς μέχρι το 5.</p> <p>30.1. Ο μαθητής, χρησιμοποιώντας διαφορετικά κάθε φορά αντικείμενα, επαναλαμβάνει τις αφαιρέσεις με αριθμούς μέχρι το 5, δείχνοντας την κάρτα με το «-» κάθε φορά που ακούει τη φράση «παίρνω μακριά».</p> <p>31.1. Από ένα σύνολο 5 (4, 3, 2) μικρών κύβων ο εκπαιδευτικός αφαιρεί σταδιακά όλα τα στοιχεία, ώστε να μένει υπόλοιπο 0. Εισάγει μετά από πολλές επαναλήψεις το «τίποτα» ως απάντηση στην ερώτηση «πόσα σου έχουν μείνει;».</p> <p>31.2. Μετά από εξάσκηση στις αφαιρέσεις 1-1, 2-2, 3-3, 4-4, 5-5, ο μαθητής τοποθετεί την αριθμοκάρτα με το 0 για να δείξει το «τίποτα».</p> <p>31.3. Διακρίνει το 0 ανάμεσα σε άλλους αριθμούς, γράμματα και σχήματα που τοποθετεί μπροστά του σε κάρτες ο εκπαιδευτικός.</p> <p>32.1. Βάζει σε σωστή σειρά τους αριθμούς 0-5 που έχει μπροστά του σε κάρτες.</p> <p>32.2. Εισάγει το 0 στην ακολουθία 1,2,3,4,5 απαγγέλλοντας ή δείχνοντας.</p> <p>33.1. Απαγγέλλει ή δείχνει σε κάρτες αντίστροφα τους αριθμούς 5-4-3-2-1-0.</p> <p>34. 1. Εξασκείται στην επίλυση προβλημάτων με ομοειδή αντικείμενα: «Έχεις στο καλάθι σου 3 καραμέλες. Σου δίνω άλλες 2. Πόσες έχεις τώρα; (απαντά είτε αριθμώντας είτε από μνήμης) Παίρνω 1 και την δίνω στον Χ. Πόσες σου έχουν μείνει;» Παράλληλα ο εκπαιδευτικός σε ένα ευδιάκριτο ταμπλό αποτυπώνει με αριθμοκάρτες τα βήματα επίλυσης του προβλήματος ($3+2=5$, $5-1=4$) χρησιμοποιώντας κόκκινο χρώμα για τον αριθμό 4, ώστε να φανεί ότι το πρόβλημα λύθηκε.</p>
--	---	---

	<p>35. Να απαγγέλλει προφορικά ένα – ένα την ακολουθία των αριθμών μέχρι το 10.</p> <p>36. Να απαριθμεί συλλογές αντικειμένων που περιέχουν μέχρι 10 αντικείμενα.</p> <p>37. Να διαβάζει αριθμητικά σύμβολα έως το 10.</p> <p>38. Να γράφει ή να πληκτρολογεί τα αριθμητικά σύμβολα έως το 10.</p> <p>39. Να βάζει στη σειρά τους αριθμούς μέχρι το 10.</p> <p>40. Να δείχνει αντίστροφα από το 10 έως το 0.</p> <p>41. Να βρίσκουν τον προηγούμενο και τον επόμενο ενός αριθμού μέχρι το 10.</p> <p>42. Να δίνει ένα λογικό υπολογισμό για αριθμούς μέχρι το 10 χωρίς να κάνει απαρίθμηση.</p> <p>43. Να διακρίνει την τακτική έννοια των αριθμών μέχρι το 10.</p>	<p>35.1. Απαγγέλλει, ή δείχνει σε κάρτες ενώ απαγγέλλει ο εκπαιδευτικός την ακολουθία των αριθμών έως το 10.</p> <p>36.1. Μετρά ως το 10 δείχνοντας σπирτόκουτα.</p> <p>37.1. Αναγνωρίζει και διαβάζει ή δείχνει σε κάρτες όλους τους αριθμούς έως το 10.</p> <p>38.1. Γράφει ή πληκτρολογεί στην οθόνη του Η.Υ. τους αριθμούς 0-10 αντιγράφοντας από κάρτες που του δίνει ο εκπαιδευτικός.</p> <p>39.1. Βάζει σε σειρά τους αριθμούς 0-10 όταν ο εκπαιδευτικός του δίνει την αρχή: 0-1-2-3-....</p> <p>39.2. Βάζει σε σειρά τους αριθμούς από το 0 έως το 10 χωρίς βοήθεια.</p> <p>40.1. Λέει ή δείχνει σε κάρτες μετρώντας αντίστροφα σύνολα 10,9,8.... κ.λ.π βόλων περασμένων σε κορδόνι.</p> <p>40.2. Λέει ή δείχνει σε κάρτες αντίστροφα τους αριθμούς 10-0</p> <p>41.1. Συμπληρώνει το 5 και το 7 στην ακολουθία 1-2-3-4-...-6-...-8-9-10, στο χαρτί, με κάρτες ή στην οθόνη του Η.Υ.</p> <p>41.2. Βρίσκει τον προηγούμενο και τον επόμενο οποιουδήποτε αριθμού μέσα στη δεκάδα γράφοντας σε χαρτί, δείχνοντας, ή πληκτρολογώντας στον Η.Υ.</p> <p>42.1. Υπολογίζει τον αριθμό ενός συνόλου πέντε μήλων σε μια σακούλα. (Με απόκλιση «+2», «-2» για ποσότητες μεγαλύτερες του 5).</p> <p>43.1. Λέει ή δείχνει πιο είναι πρώτο, πιο δεύτερο, τρίτο, τέταρτο, πέμπτο, έκτο κ.λ.π. από αριστερά προς τα δεξιά σε μια σειρά δέκα φωτογραφιών με γατάκια.</p> <p>(Γλώσσα, Αισθητική Αγωγή, Μελέτη Περιβάλλοντος, Πληροφορική).</p>
--	---	--

<p>Αριθμοί και πράξεις</p> <p>Υπολογισμοί μέχρι το 10.</p> <p>Απαρίθμηση μέχρι το 20</p> <p>Τα σύμβολα «<», «>»</p>	<p>1. Να αναπαριστά τις ποσότητες 6 -10 με το $v+1$, όπου $v=5,6,7,8,9$.</p> <p>2. Να απαγγέλλει προφορικά 5-5 και 2-2 την ακολουθία των αριθμών μέχρι το 10.</p> <p>3. Να υπολογίζει αθροίσματα μέχρι το 10.</p> <p>4. Να αναλύει σε αθροίσματα τους αριθμούς μέχρι το 10.</p> <p>5. Να κάνει προσθέσεις από μνήμης με το 0.</p> <p>6. Να κάνει προσθέσεις μέχρι το 10 χρησιμοποιώντας τα διπλά ($v+v$) και την πεντάδα.</p> <p>7. Να κάνει αφαιρέσεις μέχρι το 10.</p> <p>8. Να επαληθεύει τα αποτελέσματα της πράξης της πρόσθεσης με την αφαίρεση και της αφαίρεσης με</p>	<p>1.1. Όταν έχει μπροστά του 5 μανταρίνια και ο εκπαιδευτικός του ζητά να τα κάνει 6, ο μαθητής παίρνει από το καλάθι ακόμη 1. Το ίδιο και όταν έχει 6 και του ζητάει να τα κάνει. Συνεχίζει ως το 10.</p> <p>2.1. Μετά από πολλές επαναλήψεις του εκπαιδευτικού ο μαθητής απαντάει μόνος του ή δείχνει τη σωστή κάρτα, χωρίς να κάνει πρόσθεση, στην ερώτηση «πόσο κάνουν 5+5;».</p> <p>2.2. Λέει ή δείχνει σε κάρτα, ότι πέντε και πέντε κάνουν δέκα χωρίς να κάνει απαρίθμηση.</p> <p>2.3. Απαγγέλλει ή δείχνει ενώ απαγγέλλει ο δάσκαλος την ακολουθία 2-4-6-8-10.</p> <p>3.1. Όταν ο εκπαιδευτικός δίνει στο μαθητή 4 καραμέλες και μετά άλλες 3, ο μαθητής κάνει την πρόσθεση και λέει ή δείχνει σε κάρτες, πόσες καραμέλες είχε, πόσες πρόσθεσε και πόσες έχει τελικά.</p> <p>4.1. Ασκείται αρχικά με ξυλάκια και μετά μόνο με αριθμούς σε προσθέσεις όπως: $7=6+1$, $7=5+2$, $7=4+3$, $7=3+4$, $7=2+5$, $7=1+6$.</p> <p>5.1. Απαντά ή δείχνει αμέσως στην ερώτηση «πόσο κάνουν ένα και μηδέν, δύο και μηδέν, τρία και μηδέν» κ.λ.π.</p> <p>6.1. Να ασκείται στις προσθέσεις $1+1$, $2+2$, $3+3$, $4+4$, $5+5$ αρχικά με ξυλάκια και μετά με τους αριθμούς.</p> <p>7.1. Ασκείται και τελικά γνωρίζει πως αν από ένα κουτί με 10 μολύβια πάρουμε 6 θα μείνουν 4.</p> <p>7.2. Βρίσκει τη διαφορά ανάμεσα στο 7 και στο 3, στο 8 και στο 4, στο 6 και στο 2 κ.λ.π.</p> <p>8.1. Επιλέγει το σωστό αριθμό για να βρει το αποτέλεσμα στις ασκήσεις που του έχει ετοιμάσει ο εκπαιδευτικός στο μαγνητικό πίνακα. π.χ ο μαθητής επιλέγει το 8 ως αποτέλεσμα στην ισότητα $5+3=$ που βλέπει στο μαγνητικό πίνακα. Στη συνέ-</p>
--	---	--

	<p>την πρόσθεση.</p> <p>9. Να λύνουν πολύ απλά προβλήματα πρόσθεσης και αφαίρεσης μέσα στην πρώτη δεκάδα.</p> <p>10. Να χρησιμοποιεί τα σύμβολα «>,<» στη σύγκριση αριθμών.</p> <p>11. Να αναπαριστά τις</p>	<p>χειρα ο εκπαιδευτικός του δίνει το 8, το «-» και το 3 και ο μαθητής συμπληρώνει δίπλα την επαλήθευση $8-5=3$. Την ίδια δραστηριότητα κάνει ξεκινώντας από αφαίρεση και συνθέτοντας την επαλήθευσή της με πρόσθεση. π.χ $8-2=$ επιλέγει το 6 και παίρνοντας το 6 και το + συνθέτει $6+2=8$.</p> <p>9.1. Λύνει προβλήματα του τύπου: «Μέσα στην τάξη είναι 6 μπάλες. Αφήνουμε τις δύο στην άλλη τάξη. Πόσες έμειναν; Αν φέρουμε από το γυμναστήριο άλλες 3 μπάλες, πόσες θα έχουμε τώρα μέσα στην τάξη;» Παρόμοια προβλήματα μπορεί να λύνονται βιωματικά (μεταφέροντας μπάλες) είτε με ζωγραφισμένες μπάλες και απαρίθμηση, αριθμούς σε κάρτες, είτε, για τα πιο ικανά παιδιά με απαντήσεις από μνήμης.</p> <p>10.1. Ο εκπαιδευτικός τοποθετεί μπροστά στο μαθητή δυο σκοινάκια. Το ένα περικλείει 4 βόλους και το άλλο 9 βόλους. Του ζητάει να πει ή να δείξει ποιο σύνολο είναι το μεγαλύτερο. Στη συνέχεια του δίνει σε κάρτα το σύμβολο «>» και του ζητάει να το τοποθετήσει ανάμεσα στα δυο σύνολα έτσι ώστε η «μύτη» του συμβόλου να δείχνει το μικρότερο σύνολο.</p> <p>10.2. Ο εκπαιδευτικός βάζει μπροστά στο μαθητή δύο καλάθια. Το ένα περιέχει 5 μήλα και το άλλο 8 μήλα. Του ζητάει να πει ή να δείξει ποιο σύνολο είναι μικρότερο. Στη συνέχεια του δίνει με την κάρτα «<» και του ζητάει να την βάλει ανάμεσα στα δυο καλάθια έτσι ώστε το άνοιγμα του συμβόλου να δείχνει το μεγαλύτερο σύνολο.</p> <p>10.3. Με τις αριθμοκάρτες 1-10 και τα σύμβολα «<,>» ο εκπαιδευτικός κάνει όλους τους πιθανούς συνδυασμούς ζητώντας από το μαθητή άλλοτε να πει/δείξει «ποιο σύνολο είναι το μεγαλύτερο» και άλλοτε «ποιο σύνολο είναι το μικρότερο», τοποθετώντας τα σύμβολα «<, >» ανάμεσα στους δύο αριθμούς.</p> <p>10.4. Ο εκπαιδευτικός εισάγει και το σύμβολο «=» στην παραπάνω δραστηριότητα.</p> <p>11.1. Όταν ο μαθητής έχει μπροστά του</p>
--	--	---

	<p>ποσότητες 11-20 με το $v+1$, όπου $v=10-19$.</p> <p>12. Να απαγγέλλει προφορικά ένα – ένα την ακολουθία 11-20.</p> <p>13. Να διαβάζει τα αριθμητικά σύμβολα 11-20.</p> <p>14. Να γράφει ή να πληκτρολογεί τα αριθμητικά σύμβολα 11-20.</p> <p>15. Να βάζει σε σειρά τους αριθμούς 0-20.</p> <p>16. Να δείχνει αντίστροφα 1:1 από το 20.</p> <p>17. Να απαγγέλλει 10-10 και 5-5 έως το 20.</p> <p>18. Να απαγγέλλει 2-2 έως το 20.</p>	<p>10 σπύρτα και ο εκπαιδευτικός του ζητάει να τα κάνει 11, ο μαθητής παίρνει από το κουτί ακόμη 1, μέχρι να κατανοήσει όλους τους αριθμούς 11-20 ως αποτέλεσμα της πρόσθεσης $10+1$, $11+1$, $12+1$.</p> <p>12.1. Απαγγέλλει ή δείχνει σε κάρτες ενώ απαγγέλλει ο εκπαιδευτικός την ακολουθία 11-20.</p> <p>13.1. Αναγνωρίζει και διαβάζει τα αριθμητικά σύμβολα 11-20.</p> <p>14.1. Ο μαθητής γράφει ή πληκτρολογεί στον Η.Υ τους αριθμούς 11-20 αντιγράφοντας από κάρτες που του δίνει ο εκπαιδευτικός.</p> <p>15.1. Όταν ο εκπαιδευτικός δίνει στο μαθητή κάρτες με τους αριθμούς 11-20 και του δώσει την αρχή: 11-12-13... ο μαθητής συνεχίζει με το σωστό τρόπο μέχρι το 20. 15.2. Βάζει σε σειρά τους αριθμούς 11-20 γράφοντας ή χρησιμοποιώντας κάρτες, χωρίς βοήθεια.</p> <p>16.1. Όταν ο εκπαιδευτικός βάζει μπροστά του κύκλους με σκοινί (σύνολα) που το πρώτο περιέχει 10 καραμέλες, το δεύτερο 11 ... το τελευταίο 20 καραμέλες, ο μαθητής δείχνει αντίστροφα ένα – ένα τα σύνολα ξεκινώντας από αυτό που έχει τις 20 καραμέλες και καταλήγοντας σε αυτό που έχει τις 10. 16.2. Δείχνει αντίστροφα από το 20 έως το 10 σε κάρτες με αριθμούς. 16.3. Δείχνει αντίστροφα από το 20 έως το 0 σε κάρτες με αριθμούς.</p> <p>17.1. Μετά από πολλές επαναλήψεις, με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού, ο μαθητής απαντάει χωρίς να κάνει πρόσθεση στην ερώτηση «πόσο κάνουν δέκα και δέκα;» 17.2. Απαγγέλλει, ή δείχνει σε κάρτες ενώ απαγγέλλει ο εκπαιδευτικός, την ακολουθία 5-10-15-20.</p> <p>18.1. Απαγγέλλει, ή δείχνει ενώ απαγγέλλει ο εκπαιδευτικός, την ακολουθία 2-</p>
--	--	---

	<p>19. Να γνωρίζει ότι στους διψήφιους αριθμούς το πρώτο ψηφίο δηλώνει τη δεκάδα.</p>	<p>4-6-8-10-12 κ.λ.π.</p> <p>19.1. Όταν ο εκπαιδευτικός του δείχνει 10 δεμένα ξυλάκια με λάστιχο, να μπορεί να πει ή να δείξει ότι είναι μία δεκάδα. 19.2. Όταν ο εκπαιδευτικός του δείχνει 2 δεμένα ματσάκια από 10 ξυλάκια το καθένα, ο μαθητής λέει ή δείχνει ότι είναι 2 δεκάδες ή 20 ξυλάκια. 19.3. Αναλύει τους αριθμούς 11-19 σε σύνολα των 10 και 1,2,3 κ.λ.π αριθμών. Βάζει τον αριθμό ένα κάτω από τη δεκάδα και τον 1 ή 2 ή 3 κ.λπ. κάτω από τις μονάδες, λέγοντας ή δείχνοντας: «Μία δεκάδα και 1,2,3... μονάδες».</p> <p>(Γλώσσα, Μελέτη Περιβάλλοντος, Πληροφορική, Αισθητική Αγωγή).</p>
<p>Αριθμοί και πράξεις</p> <p>Υπολογισμοί μέχρι το 20</p> <p>Απαρίθμηση μέχρι το 50 και στη συνέχεια μέχρι το 100</p> <p>Καταστάσεις επανάληψης ίσων ποσοτήτων και διαμερισμού (μερισμού)</p>	<p>1. Να κάνει προσθέσεις με αριθμούς μέχρι το 20.</p> <p>2. Να μπορεί να χρησιμοποιεί την προσεταιριστική ιδιότητα στην πρόσθεση, (χωρίς να διδαχτεί τον όρο).</p> <p>3. Να κάνει αφαιρέσεις με αριθμούς μέχρι το 20.</p> <p>4. Να χρησιμοποιεί διάφορους τρόπους για να κάνει πιο εύκολα την αφαίρεση.</p> <p>5. Να λύνει απλά προβλήματα πρόσθεσης και αφαίρεσης μέσα στην πρώτη εικοσάδα.</p> <p>6. Να απαγγέλλει προφορικά 10-10 ως το 50.</p>	<p>1.1. Προσθέτει σύνολα από συνδετήρες με άθροισμα έως το 20, κάνοντας απαρίθμηση.</p> <p>2.1. Χρησιμοποιεί (αρχικά με αντικείμενα, αργότερα με αριθμούς και στο τέλος από μνήμης) στρατηγικές όπως: ■ $12+4=10+2+4=10+(2+4)=10+6=16$ ■ $8+6=8+2+4=(8+2)+4=10+4=14$.</p> <p>3.1. Κάνει αφαιρέσεις από σύνολα αντικειμένων έως το 20. 3.2. Κάνει αφαιρέσεις με αριθμούς μέχρι το 20.</p> <p>4.1. Χρησιμοποιεί (με αντικείμενα, αριθμούς ή από μνήμης) στρατηγικές όπως: ■ $15-8=15-(5+3)=15-5-3=(15-5)-3=10-3=7$ ■ $17-12=(10-10)+(7-2)=0+5$.</p> <p>5.1. Ο εκπαιδευτικός του ζητάει να ζωγραφίσει τα μέλη της οικογένειάς του και να προσθέσει τους συγγενείς (θείους, ξαδέλφια), και τους συμμαθητές. Στη συνέχεια του ζητάει να αφαιρέσει τους άνδρες ή τις γυναίκες ή τα παιδιά.</p> <p>6.1. Ο εκπαιδευτικός βάζει μπροστά του 5 δεκάδες από ξυλάκια, δεμένη η καθεμιά σε ματσάκι και ο μαθητής απαγγέλλει (ή</p>

	<p>7. Να διαβάζει τα αριθμητικά σύμβολα 30,40,50.</p> <p>8. Να απαγγέλλει προφορικά 10-10 ως το 100.</p> <p>9. Να διαβάζει τα αριθμητικά σύμβολα 60-70-80-90-100.</p> <p>10. Να αναγνωρίζει ότι το πρώτο ψηφίο είναι το πιο σημαντικό για το μέγεθος ενός αριθμού.</p> <p>11. Να κάνει προσθέσεις δεκάδων ως το 100.</p> <p>12. Να κάνει αφαιρέσεις δεκάδων ως το 100.</p> <p>13. Να απαριθμεί μέχρι το 50.</p> <p>14. Να απαριθμεί μέχρι το 100.</p>	<p>δείχνει ενώ απαγγέλλει ο εκπαιδευτικός) την ακολουθία των αριθμών 10-20-30-40-50.</p> <p>7.1. Ο εκπαιδευτικός δίνει στο μαθητή κάρτες με τα αριθμητικά σύμβολα 10, 20, 30, 40, 50 και κάθε φορά που ζητά ένα σύμβολο, ο μαθητής το ξεχωρίζει και του το δείχνει.</p> <p>8.1. Απαγγέλλει, ή δείχνει ενώ απαγγέλλει ο εκπαιδευτικός, την ακολουθία 10-20-30-40-50-60-70-80-90-100.</p> <p>9.1. Αναγνωρίζει και διαβάζει ή δείχνει τα αριθμητικά σύμβολα 60-100 ανάμεσα σε κάρτες που περιέχουν ακόμα άλλα αριθμητικά σύμβολα και γράμματα.</p> <p>10.1. Κάνει συγκρίσεις χρησιμοποιώντας τα σύμβολα $<$, $>$ αρχικά με τα ματσάκια με τις δεκάδες και αργότερα με τους αριθμούς 10-20-30-...100. Επισημαίνει κάθε φορά ότι π.χ.: το 80 είναι μεγαλύτερο από το 30 επειδή το 8 είναι μεγαλύτερο από το 3.</p> <p>11.1. Κάνει προσθέσεις του τύπου: $20+30$, $40+50$ κ.λ.π. χρησιμοποιώντας αρχικά ξυλάκια και αργότερα αριθμούς και λέγοντας ή δείχνοντας: δύο δεκάδες και τρεις δεκάδες ίσον πέντε δεκάδες.</p> <p>12.1. Κάνει αφαιρέσεις του τύπου: $50-20$, $80-60$, κ.λ.π. χρησιμοποιώντας αρχικά ξυλάκια και αργότερα αριθμούς και λέγοντας ή δείχνοντας: πέντε δεκάδες μείον δύο δεκάδες ίσον τρεις δεκάδες.</p> <p>13.1. Απαριθμεί 1-1 έως το 50 όταν ο εκπαιδευτικός του δίνει την αρχή σε κάθε δεκάδα: 21-22-23..., 31-32-33-... κ.λ.π. 13.2. Απαριθμεί 1-1 έως το 50 χωρίς βοήθεια.</p> <p>14.1. Απαριθμεί 1-1 από το 50 έως το 100 όταν ο εκπαιδευτικός του δίνει την αρχή σε κάθε δεκάδα: 51-52-53..., 61-62-63-... κ.λ.π. 14.2. Απαριθμεί έως το 100 χωρίς βοήθεια.</p>
--	---	--

	<p>15. Να διαβάζει, να γράφει και να βάζει στη σειρά αριθμούς μέχρι το 100.</p> <p>16. Να εξοικειωθεί με καταστάσεις επανάληψης ίσων ποσοτήτων χωρίς την εισαγωγή του συμβόλου του πολλαπλασιασμού σε αριθμούς μέχρι το 20.</p> <p>17. Να εξοικειωθεί με καταστάσεις μερισμού ίσων ποσοτήτων χωρίς την εισαγωγή του συμβόλου της διαίρεσης σε αριθμούς μέχρι το 20.</p>	<p>15.1. Αναγνωρίζει και διαβάζει ή δείχνει τους αριθμούς έως το 100. 15.2. Γράφει ή πληκτρολογεί τους αριθμούς έως το 100. 15.3. Γνωρίζει ότι το 87 αποτελείται από 8 δεκάδες και 7 μονάδες, το 24 από 2 δεκάδες και 4 μονάδες κ.λ.π. 15.4. Βάζει σε σειρά από τον μικρότερο στον μεγαλύτερο και αντίστροφα αριθμούς όπως: 45, 14, 23, 87, 36, 92, 12....</p> <p>16.1. Αφού εξασκηθεί πολλές φορές με ξυλάκια λέει ή δείχνει με αριθμούς ότι $3+3$ είναι δύο φορές το τρία και ισούται με 6. 16.2. Αφού εξασκηθεί πολλές φορές με μανταλάκια λέει ή δείχνει με αριθμούς ότι $2+2+2$ είναι τρεις φορές το 2 και ισούται με 6. 16.3. Επαναλαμβάνει με : $3+3, 4+4, 5+5, 6+6, 7+7, 8+8, 9+9, 3+3+3, 4+4+4, 5+5+5, 6+6+6, 2+2+2+2+2+2...$ κ.λ.π. 16.4. Ο εκπαιδευτικός βάζει πάνω στο τραπέζι ένα κουτί με καλαμάκια. Ζητά από τον μαθητή να πάρει 5 φορές από ένα καλαμάκι και να του πει πόσα έχει, 3 φορές από ένα, 10 φορές από ένα.... Επαναλαμβάνει πολλές φορές τη δραστηριότητα ώσπου ο μαθητής να αναγνωρίζει ότι 5 φορές το ένα ίσον 5, κλπ.</p> <p>17.1. Με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού ο μαθητής χωρίζει ένα σύνολο από 10 μανταλάκια σε δύο ίσα μέρη και ένα σύνολο από 20 μανταλάκια σε 2 ίσα και μετά σε 4 ίσα μέρη. Εξασκείται και αναγνωρίζει ότι το 10 ισούται με 2 πεντάδες, το 20 ισούται με 2 δεκάδες και 4 πεντάδες. 17.2. Όταν ο εκπαιδευτικός βάζει μπροστά του 2, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16, 18, 20 ξυλάκια και ο μαθητής χωρίζει κάθε ποσότητα στη μέση και λέει ή δείχνει πόσα ξυλάκια είναι το μισό της αρχικής ποσότητας. 17.3. Όταν ο εκπαιδευτικός βάζει μπροστά του 3, 6, 9, 12, 15, 18 καλαμάκια και του ζητάει να χωρίσει κάθε ποσότητα σε τρία ίσα μέρη, ο μαθητής λέει ή δείχνει πόσα καλαμάκια περιέχει το κάθε μέρος από τα τρία που χώρισε την αρχική ποσότητα.</p>
--	---	---

		<p>17.4. Με τον ίδιο τρόπο ο μαθητής έχει μπροστά του 4, 8, 12, 16, 20 κύβους και χωρίζει την κάθε ποσότητα σε τέσσερα ίσα μέρη. Στη συνέχεια λέει ή δείχνει από πόσους κύβους αποτελείται το κάθε μέρος από τα τέσσερα που χωρίστηκε η αρχική ποσότητα.</p> <p>17.5. Όταν ο εκπαιδευτικός του δίνει 5, 10, 15, 20 βόλους και του ζητάει να τους χωρίσει σε πέντε ίσα μέρη, ο μαθητής λέει ή δείχνει από πόσους βόλους αποτελείται το κάθε μέρος από τα πέντε που χώρισε την αρχική ποσότητα.</p> <p>(Γλώσσα, Αισθητική Αγωγή, Μελέτη Περιβάλλοντος, Πληροφορική)</p>
<p>Μετρήσεις</p> <p>Μήκος, ύψος, Πλάτος (εμπειρικές μετρήσεις στα μεγέθη αυτά)</p> <p>Χρόνος (ονομασία – η έννοια του χρονικού διαστήματος σε σχέση με ορισμένα γεγονότα)</p> <p>Χρήμα</p> <p>Βάρος (μάζα)</p> <p>Μοτίβα</p>	<p>1. Να συγκρίνει και να σειροθετεί αντικείμενα χρησιμοποιώντας την κατάλληλη γλώσσα.</p> <p>2. Να μετρά διάφορα μεγέθη με αυθαίρετες μονάδες μέτρησης.</p>	<p>1.1. Μεταξύ δύο ποτηριών ο μαθητής συγκρίνει και λέει ή δείχνει ποιο είναι το ψηλότερο («το κόκκινο ποτήρι είναι ψηλότερο από το κίτρινο»).</p> <p>1.2. Μεταξύ τριών (ή και περισσότερων) αντικειμένων (χάρακες, βιβλία, φύλλα χαρτιού) ο μαθητής λέει ή δείχνει ποιο είναι το πιο ψηλό από όλα, ποιο είναι ψηλότερο από κάποιο άλλο ή πιο κοντό από ένα τρίτο.</p> <p>1.3. Μεταξύ δύο αντικειμένων (σφαίρα - κύβος, ή δύο ποτήρια με νερό) ο μαθητής λέει ή δείχνει ποιο είναι βαρύτερο ή ελαφρύτερο χρησιμοποιώντας για ζυγαριά τα δυο του χέρια.</p> <p>1.4. Ο μαθητής λέει ή δείχνει ποιο αντικείμενο είναι πριν και ποιο μετά από αριστερά προς τα δεξιά σε μια σειρά καθημερινών αντικειμένων (πιρούνι, κουτάλι, πιάτο, μαχαίρι, ποτήρι): Το κουτάλι είναι πριν από το πιάτο και μετά από το πιρούνι.</p> <p>1.5. Μεταξύ δύο αντικειμένων (ποτήρι με γάλα από το ψυγείο – ποτήρι με γάλα εκτός ψυγείου) ο μαθητής λέει ή δείχνει ποιο είναι πιο ζεστό ή πιο κρύο.</p> <p>1.6. Βάζει σε αύξουσα σειρά ορθογώνια παραλληλεπίπεδα με κριτήριο το μήκος / το ύψος / το πλάτος.</p> <p>2.1. Μετρά με τις πιθαμές του ή με λουρίδες χαρτιού το μήκος του θρανίου του.</p> <p>2.2. Μετρά το εμβαδόν του θρανίου με μονάδα μέτρησης όμοια φύλλα χαρτιού.</p>

	<p>3. Να γνωρίζει τις πιο απλές μονάδες μέτρησης μήκους, χωρητικότητας, βάρους και χρόνου και που χρησιμοποιείται η κάθε μια.</p>	<p>2.3. Μετρά και συγκρίνει τη χωρητικότητα μιας κανάτας και μιας λεκάνης με μονάδα μέτρησης ένα ποτήρι νερό. 2.4. Μετρά τον χρόνο που χρειάζεται για μια δραστηριότητα με όργανο μέτρησης την κλεψύδρα. Λέει ή δείχνει ότι για να τελειώσει την δραστηριότητα, πρέπει να «γυρίσει» την κλεψύδρα μία, δύο ή και παραπάνω φορές. 2.5. Χρησιμοποιεί λουρίδες χαρτί ή τις πιθαμές του για να συγκρίνει το μήκος αντικειμένων (την πόρτα της τάξης και την έδρα) που δεν μπορούν να μπουν δίπλα-δίπλα.</p> <p>3.1. Χρησιμοποιώντας τον χάρτη της Ελλάδας, ο εκπαιδευτικός δείχνει στον μαθητή τον τόπο κατοικίας του, έναν τόπο που επισκέπτεται συχνά (χωριό, εξοχή) και μια μεγάλη πόλη λέγοντας τις απόστάσεις, έτσι ώστε να ξέρει ότι μετριοούνται σε χιλιόμετρα. 3.2. Μετρά τη χωρητικότητα μιας κανάτας σε γάλα κι ενός κουβά σε νερό, χρησιμοποιώντας ένα μετρητή λίτρων κουζίνας, έτσι ώστε να ξέρει ότι τα υγρά μετριοούνται σε λίτρα. 3.3. Επισκέπτεται το κοντινό μανάβικο με τον εκπαιδευτικό και συμμετέχει στη διαδικασία της αγοράς και του ζυγίσματος μήλων, έτσι ώστε να ξέρει ότι τα είδη που αγοράζουμε από τον μανάβη μετριοούνται σε κιλά. 3.4. Μετρά μαζί με τον εκπαιδευτικό με τη βοήθεια ενός ρολογιού τη διάρκεια ενός διαλείμματος και τη διάρκεια της παραμονής του στο σχολείο, έτσι ώστε να ξέρει ότι η μικρή χρονική διάρκεια μετριοείται σε λεπτά και η μεγαλύτερη σε ώρες. 3.5. Σε ένα πίνακα με τις ώρες της ημέρας, ορίζει μαζί με τον εκπαιδευτικό τι κάνει κατά τη διάρκεια της ημέρας και της νύχτας, με προσδιορισμό της κάθε ώρας, έτσι ώστε να κατανοήσει ότι μια μέρα έχει 24 ώρες. 3.6. Γνωρίζει τις μέρες της εβδομάδας και τις βάζει σε σειρά σε ημερολόγιο του οποίου ο εκπαιδευτικός έχει ανακατέψει τα φύλλα. 3.7. Λέει ή δείχνει στον πίνακα με τις ημέρες της εβδομάδας τι μέρα είναι σήμερα, τι ήταν χτες, τι θα είναι αύριο.</p>
--	---	--

	<p>4. Να κάνει απλές μετρήσεις με τις γνωστές μονάδες μέτρησης.</p> <p>5. Να μπορεί να βάλει σε σειρά γεγονότα σύμφωνα με τη χρονική τέλεσή τους.</p> <p>6. Να διακρίνει τη διάρκεια των χρονικών διαστημάτων.</p>	<p>3.8. Λέει ή δείχνει τους μήνες στον κυκλικό πίνακα της τάξης και τοποθετεί ένα χάρτινο βέλος - που η βάση του είναι στο κέντρο του κύκλου - στον μήνα που διανύουμε.</p> <p>4.1. Με χάρακα μήκους ενός μέτρου μετρά την απόσταση από την πόρτα μέχρι το θρανίο του.</p> <p>4.2. Με χάρακα μήκους 10 εκατοστών (μία παλάμη) μετρά το μήκος του θρανίου του.</p> <p>4.3. Με χαρτί εμβαδού ενός τετραγωνικού μέτρου μετρά τον χώρο του παιχνιδιού οριοθετώντας με κιμωλία.</p> <p>4.4. Λέει ή δείχνει πόσα λίτρα νερού χωράνε σε μια λεκάνη χρησιμοποιώντας ως μονάδα μέτρησης πλαστικά μπουκάλια του ενός λίτρου.</p> <p>5.1. Ο εκπαιδευτικός δίνει στο μαθητή τρεις φωτογραφίες (ένα μήλο πάνω στο δέντρο, το μήλο κομμένο στα δυο, ένα παιδί τρώει το μισό μήλο). Ανακατεύει τις φωτογραφίες και ο μαθητής λέει ή δείχνει ποιο γεγονός έγινε πρώτα, ποιο ακολούθησε, ποιο έγινε τελευταίο.</p> <p>5.2. Λέει ή δείχνει (σε φωτογραφίες ή σκίτσα) αυτό που του συνέβη χτες, αυτό που του συμβαίνει σήμερα και αυτό που θα του συμβεί αύριο. (Χτες πήγε βόλτα στο πάρκο, σήμερα έχει γυμναστική στο σχολείο, αύριο θα πάει στη λαϊκή με τη μητέρα του).</p> <p>5.3. Ελέγχει το σχολικό του πρόγραμμα και λέει ή δείχνει αν έκανε γυμναστική την προηγούμενη ώρα και αν θα ζωγραφίσει την τελευταία ώρα.</p> <p>6.1. Λέει ή δείχνει ποιο είναι μεγαλύτερο σε διάρκεια: το διάλειμμα ή η ώρα της γυμναστικής;</p> <p>6.2. Ο εκπαιδευτικός παρουσιάζει ένα μεγάλο χαρτόνι με το ημερολόγιο του έτους που περιέχει όλους τους μήνες και σε κάθε μήνα τις βδομάδες. Υπάρχουν σημειωμένες οι μεγάλες γιορτές και οι εποχές. Ταυτόχρονα ο εκπαιδευτικός δίνει ένα ημερολόγιο του μήνα που διανύεται με τις βδομάδες του καθώς και το ημερολόγιο της τρέχουσας εβδομάδας με τα μαθήματα του σχολείου και τις λοιπές</p>
--	--	---

	<p>7. Να γνωρίζει τις σχέσεις μεταξύ των νομισμάτων.</p> <p>8. Να γνωρίζει πώς να χρησιμοποιεί τα νομίσματα στα πλαίσια των καθημερινών συναλλαγών.</p> <p>9. Να γνωρίζει τη χρήση της ζυγαριάς.</p>	<p><i>δραστηριότητες. Με ασκήσεις του τύπου «ποιο χωράει που» για γεγονότα της ημέρας ή μεγάλες γιορτές, ο μαθητής διαπιστώνει τις σχέσεις των χρονικών διαστημάτων.</i></p> <p>7.1. Ο εκπαιδευτικός δίνει στο μαθητή πολλά κέρματα του ενός και των δυο ευρώ, καθώς και κέρματα των 50 λ. και του ζητά να του δώσει ένα ποσό κάθε φορά σε διαφορετικό συνδυασμό κερμάτων έτσι ώστε να εξοικειωθεί και να μάθει ότι το κέρμα των δύο ευρώ είναι ίσο με δύο κέρματα του ενός ευρώ ή τέσσερα κέρματα των 50 λεπτών.</p> <p>7.2. Σαν συνέχεια στην παραπάνω δραστηριότητα, λίγο καιρό μετά ο εκπαιδευτικός συνεχίζει δίνοντας εκτός από τα κέρματα και χαρτονομίσματα των 5 και 10 ευρώ. Ο μαθητής καλείται να κάνει περισσότερους συνδυασμούς και να εξοικειωθεί με όλα τα νομίσματα και τις αντιστοιχίες τους.</p> <p>8.1. Ο εκπαιδευτικός κατασκευάζει κέρματα από χαρτόνια και οργανώνει στην τάξη ένα αυτοσχέδιο μανάβικο. Βάζει τιμές πάνω στα φρούτα του και δίνει στο μαθητή ένα πορτοφόλι με τα χρήματα. Ο μαθητής καλείται να «ψωνίσει» από το μανάβικο ζητώντας ένα ή δυο μήλα πληρώνοντας από το πορτοφόλι του το αντίτιμο. Στην αρχή ο εκπαιδευτικός ξεκινάει από ακέραιους και εύκολα νομίσματα όπως ένα ή δυο ευρώ και στη συνέχεια εισάγει τα κέρματα του 1,2,5,10,20,50 λεπτών. Αργότερα ζητά από τον μαθητή να υπολογίσει και τι ρέστα θα πρέπει να πάρει.</p> <p>8.2. Σε μια επίσκεψη εκτός σχολείου στο σουπέρ μάρκετ ο μαθητής θα αγοράσει καραμέλες και θα πληρώσει ο ίδιος στο ταμείο με τα χρήματα που θα του έχει δώσει από πριν ο εκπαιδευτικός. Στη συνέχεια θα μετρήσει τα ρέστα που πήρε για να ελέγξει αν είναι τα σωστά.</p> <p>9.1. Ο μαθητής εξοικειώνεται με την ισορροπία της ζυγαριάς ζυγίζοντας διαφορετικά αλλά ισοβαρή αντικείμενα (σφαίρες, κύβους, παιχνίδια).</p> <p>9.2. Συγκρίνει τη μάζα αντικειμένων με</p>
--	--	--

		<p><i>ίδιο όγκο: ένα γυάλινο με ένα πλαστικό πιάτο.</i></p> <p><i>9.3. Συγκρίνει τη μάζα αντικειμένων με διαφορετικό όγκο: μια μπάλα του τένις με ένα μπαλόνι.</i></p> <p>(Γλώσσα, Αισθητική Αγωγή, Μελέτη Περιβάλλοντος, Φυσική Αγωγή)</p>
<p>Γεωμετρία</p> <p>Επίπεδα σχήματα και στερεά σώματα</p> <p>Αναγνώριση της μορφής</p> <p>Χάραξη</p> <p>Προσανατολισμός στο χώρο</p> <p>Προσέγγιση της συμμετρίας ως προς άξονα</p>	<p>1. Να διακρίνει τα γεωμετρικά σχήματα στο επίπεδο από τα στερεά γεωμετρικά σώματα.</p> <p>2. Να αναγνωρίζει κύβους, σφαίρες, ορθογώνια παραλληλεπίπεδα, τριγωνικές πυραμίδες, κυλίνδρους και να τα περιγράφει.</p> <p>3. Να αναγνωρίζει τετράγωνα, κύκλους, τρίγωνα, ορθογώνια παραλληλόγραμμα, και να τα περιγράφει.</p>	<p>1.1. Ομαδοποιεί σχήματα που έχει κόψει ο εκπαιδευτικός σε χαρτί (τετράγωνα, κύκλους, τρίγωνα, ορθογώνια παραλληλόγραμμα) και μικρά γεωμετρικά στερεά (κύβους, σφαίρες, πυραμίδες, ορθογώνια παραλληλεπίπεδα).</p> <p>1.2. Ομαδοποιεί φωτογραφίες από</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ τετράγωνα, κύκλους, τρίγωνα, ορθογώνια παραλληλόγραμμα ■ κύβους, σφαίρες, πυραμίδες, ορθογώνια παραλληλεπίπεδα. <p>1.3. Βρίσκει αντικείμενα από την καθημερινή ζωή και λέει ή δείχνει σε τι αντιστοιχεί το σχήμα τους (π.χ.: πιάτο-κύκλος, θρανίο – ορθογώνιο παραλληλόγραμμα, τραπέζι – τετράγωνο, μπάλα- σφαίρα, ζάρι – κύβος, σκεπή σπιτιού – πυραμίδα).</p> <p>2.1. Διακρίνει τους κύβους από τα ορθογώνια παραλληλεπίπεδα και τις σφαίρες από τους κυλίνδρους.</p> <p>2.2. Περιγράφει, ή δείχνει σε κάρτες όταν περιγράφει ο εκπαιδευτικός, τα απλά γεωμετρικά στερεά (ποια έχουν γωνίες και ποια όχι, ποια έχουν επίπεδες πλευρές και ποια όχι).</p> <p>3.1. Ονομάζει, ή δείχνει όταν ονομάζει ο εκπαιδευτικός, τρίγωνα, τετράγωνα, κύκλους, ορθογώνια παραλληλόγραμμα.</p> <p>3.2. Ο μαθητής αναγνωρίζει και δείχνει ή λέει ότι δυο ευθείες που τέμνονται σχηματίζουν μια γωνία αφού πρώτα δει, περιεργαστεί και συγκρίνει μεταξύ τους πολλές διαφορετικές γωνίες φτιαγμένες από χαρτόνι. Με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού και με μια ορθή γωνία φτιαγμένη από χαρτόνι μελετά τις γωνίες ενός τετραγώνου και ενός τριγώνου. Διαπιστώνει έτσι, ότι το τετράγωνο έχει τέσσερις ίσες γωνίες ενώ το τρίγωνο τρεις, όχι απαραίτητα ίσες. Στη συνέχεια μελετά τον</p>

	<p>4. Να κατασκευάζει στερεά γεωμετρικά σώματα.</p> <p>5. Να ζωγραφίζει και να περιγράφει τα σχήματα στο επίπεδο.</p> <p>6. Να αναγνωρίζει ορθογώνια παραλληλόγραμμα, πεντάγωννα, εξάγωννα και να τα περιγράφει.</p> <p>7. Να ταξινομεί τα στερεά γεωμετρικά σχήματα με διαφορετικούς τρόπους και να εξηγή τη μέθοδο ταξινόμησης.</p>	<p>κύκλο για να μάθει ότι ο κύκλος δεν έχει καμία γωνία.</p> <p>4.1. Ο εκπαιδευτικός δίνει κόκκινη πλαστελίνη στο μαθητή και έναν κόκκινο πλαστικό κύβο και ζητά από το μαθητή να κατασκευάσει με την πλαστελίνη έναν ίδιο κύβο. Αργότερα του ζητά να κάνει το ίδιο με ένα ορθογώνιο παραλληλεπίπεδο, πυραμίδα, σφαίρα. Μετά από αρκετές επαναλήψεις του ζητά να κατασκευάσει τα στερεά δίνοντας ως μοντέλο φωτογραφία και αργότερα χωρίς μοντέλο.</p> <p>5.1. Αντιγράφει από μοντέλο τρίγωνα, τετράγωνα, κύκλους και τα περιγράφει. (4 γραμμές για το τετράγωνο, 3 για το τρίγωνο, μια κλειστή καμπύλη για τον κύκλο).</p> <p>5.2. Σχεδιάζει από μνήμης, μετά από προτροπή του εκπαιδευτικού, τρίγωνα, τετράγωνα, κύκλους.</p> <p>6.1. Ονομάζει, ή δείχνει ενώ ονομάζει ο εκπαιδευτικός, ορθογώνια παραλληλόγραμμα, κανονικά πεντάγωνα και εξάγωνα.</p> <p>6.2. Περιγράφει, ή δείχνει ενώ περιγράφει ο εκπαιδευτικός, τα στοιχεία των ορθογωνίων παραλληλογράμμων, κανονικών πενταγώνων και εξαγώνων. (Ένα ορθογώνιο παραλληλόγραμμο έχει τέσσερις πλευρές ανά δύο ίσες, και τέσσερις ίσες γωνίες).</p> <p>7.1. Ο εκπαιδευτικός δίνει στο μαθητή πολλά ανακατεμένα γεωμετρικά στερεά (κύβους, σφαίρες, κυλίνδρους, πυραμίδες, ορθογώνια παραλληλεπίπεδα) και του ζητά να τα ταξινομήσει σε δυο κουτιά με κριτήριο το αν έχουν γωνίες ή όχι. Έξω από το κουτί που πρέπει να μπουν αυτά που έχουν γωνίες κολλάει μια γωνία φτιαγμένη από χαρτόνι. Στο άλλο κουτί δεν κολλάει τίποτα.</p> <p>7.2. Ο μαθητής μετράει τις έδρες ενός στερεού αρχικά με πλαστικούς κύβους που τους μετατρέπει σε ζάρια γράφοντας ή κολλώντας πάνω σε κάθε έδρα έναν αριθμό. Το ίδιο κάνει και με το ορθογώνιο παραλληλεπίπεδο και με την πυραμίδα κλπ. Στη συνέχεια ταξινομεί τα «ζάρια»</p>
--	---	---

	<p>8. Να ταξινομεί τα σχήματα στο επίπεδο με διαφορετικούς τρόπους και να εξηγή τη μέθοδο ταξινόμησης.</p> <p>9. Να γνωρίζει τα είδη των γραμμών (ευθεία, τεθλασμένη, ανοιχτή, κλειστή).</p> <p>10. Να χαράζει ευθύγραμμα τμήματα με το χάρακα, ενώνοντας τα άκρα τους (δύο σημεία).</p> <p>11. Να ανακατασκευάζει απλά παζλ.</p> <p>12. Να δηλώνει τη θέση ενός αντικειμένου σε σχέση με το σώμα του.</p> <p>13. Να δηλώνει τη θέση ενός αντικειμέ-</p>	<p>του σε κουτιά ανάλογα με τον αριθμό των εδρών τους. Σε ένα κουτί όσα έχουν 4 έδρες, σε άλλο όσα έχουν 6 κλπ.).</p> <p>8.1. Ταξινομεί τα σχήματα στο επίπεδο (τρίγωνα, τετράγωνα, ορθογώνια παραλληλόγραμμα, πεντάγωνα, εξάγωνα) ανάλογα με τον αριθμό των γωνιών τους ή τον αριθμό των ίσων πλευρών τους (το τετράγωνο έχει όλες τις πλευρές ίσες, το ορθογώνιο παραλληλόγραμμο δεν τις έχει).</p> <p>9.1. Περπατάει πάνω σε ευθεία, ή τεθλασμένη γραμμή. 9.2. Πιάνεται με τους συμμαθητές του και κάνουν κύκλο. 9.3. Περιγράφει τη διαδρομή από το θρανίο του στο κέντρο της τάξης (ευθεία) και από το θρανίο του στην κουζίνα (τεθλασμένη). 9.4. Γράφει, ή δείχνει όταν γράφει ο εκπαιδευτικός ευθείες, τεθλασμένες γραμμές και κύκλους και τα αναγνωρίζει ανάμεσα σε άλλες γραμμές και σχήματα.</p> <p>10.1. Ενώνει, χρησιμοποιώντας το χάρακα, την πλευρά ΒΓ σε ένα τρίγωνο ΑΒΓ με δοσμένες τις πλευρές ΑΒ, ΑΓ. 10.2. Ενώνει, χρησιμοποιώντας τον χάρακα, την πλευρά ΓΔ σε ένα τετράγωνο ΑΒΓΔ με δοσμένες τις πλευρές ΑΒ, ΑΓ, ΒΔ. 10.3. Ενώνει, χρησιμοποιώντας τον χάρακα, δύο τυχαία σημεία Α, Β.</p> <p>11.1. Κατασκευάζει απλά παζλ ενός έως τεσσάρων κομματιών με θέμα τα γεωμετρικά σχήματα (γήπεδο – ορθογώνιο παραλληλόγραμμο, κύκλος – ήλιος, ορθογώνια και ισοσκελή τρίγωνα για να καλύψει τετράγωνη επιφάνεια).</p> <p>12.1. Λέει ή δείχνει τη θέση μιας μπάλας σε σχέση με το σώμα του. (πάνω ή κάτω, δεξιά ή αριστερά). 12.2. Λέει ή δείχνει τη θέση ενός καπέλου σε σχέση με το κεφάλι του (μπροστά ή πίσω, δεξιά ή αριστερά).</p> <p>13. 1. Λέει ή δείχνει τη θέση μιας καρέκλας σε σχέση με το τραπέζι (πάνω</p>
--	--	---

	<p>νου σε σχέση με σταθερό σημείο αναφοράς.</p> <p>14. Να παρατηρεί εικόνες και σχήματα συμμετρικά ως προς άξονα.</p>	<p>ή κάτω, δεξιά ή αριστερά).</p> <p>13.2. Λέει ή δείχνει τη θέση μιας κούκλας σε σχέση με το κουτί των παιχνιδιών (μέσα ή έξω, πάνω ή κάτω, δεξιά ή αριστερά).</p> <p>14.1. Ελέγχει διπλώνοντας συμμετρικές εικόνες ως προς άξονα (π.χ. πεταλούδα, μπάλα, τετράγωνο, μπλούζα).</p> <p>14.2. Όταν του δίνεται το μισό από ένα συμμετρικό σχήμα, αναπαράγει, χρησιμοποιώντας διαφανές χαρτί, το άλλο μισό.</p> <p>(Γλώσσα, Αισθητική Αγωγή, Μελέτη Περιβάλλοντος, Φυσική Αγωγή)</p>
--	---	---

1

12

1

² Οι δραστηριότητες με πλάγια γράμματα προτείνονται ως διαθεματικές και ανταποκρίνονται στις προτεινόμενες διαθεματικές έννοιες της 3^{ης} στήλης του πίνακα του αντίστοιχου ΔΕΠΓΣ